

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟู

และพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน

ศึกษากรณี : องค์การภาคเอกชน

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน

สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา
ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

เรื่อง

แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน
ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

ที่ สว (กมธ ๓) ๐๐๑๙ / (ร ๒๖) วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน
ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๓) ประกอบข้อ ๙๘ ซึ่งคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา เป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสืบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งประสานกับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศ ประชาคมภายในประเทศ และนานาชาติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวทางการร่วมมือเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมศักยภาพของชุมชน ด้านการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ การคุ้มครองและดูแลผู้ยากไร้ การส่งเสริมความเสมอภาคและขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล การส่งเสริมและพัฒนาสวัสดิการสังคม การเสริมสร้างพลังทางสังคม การสร้างหลักประกันความมั่นคง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยรวม พิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์	ประธานคณะกรรมการ
๒. พลตรี ไอสถ ภาวิไล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางเพ็ญพักตร์ ศรีทอง	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางทัศนียา ยุวานนท์	เลขานุการคณะกรรมการ
๖. พลเอก ไพชยนต์ คำตันเจริญ	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นางผาณิต นิติทัณฑ์ประภาศ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายพีระศักดิ์ พอจิต	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	กรรมการ
๑๒. นายมณฑิร บุญตัน	กรรมการ
๑๓. นายยุทธนา ทัพเจริญ	กรรมการ

๑๔. พลเอก วลีต โรจนภักดี

กรรมการ

๑๕. นายอำพล จินดาวัฒนะ

กรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนา ศักยภาพคนไร้บ้าน ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุม วุฒิสภาต่อไป

(ลงชื่อ) นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์

(นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์)

ประธานคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน

สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวภิรมย์ นิลทัพ)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก

เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

กลุ่มงานคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๕ - ๖

เพชรรัตน์ พิมพ์

เพชรรัตน์/ภิรมย์ ทาน

ภิรมย์ ตรวจ

คณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
วุฒิสภา

นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์
ประธานคณะกรรมการ

พลตรี โอสถ ภาวิไล
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

นางเพ็ญพักตร์ ศรีทอง
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

นางทัศนา ยูวานนท์
เลขาธิการคณะกรรมการ

พลเอก ไพชยนต์ คำตันเจริญ
โฆษกคณะกรรมการ

นางผาณิต นิตินันท์ประภาส
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายพีระศักดิ์ พอจิต
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ
กรรมการ

นายมนต์เชียร บุญตัน
กรรมการ

นายยุทธนา ทัพเจริญ
กรรมการ

พลเอก วลิต โรจนภักดี
กรรมการ

นายอำพล จินดาวัฒนะ
กรรมการ

คณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส

นายวัลลภ ตังคณานุก์ษ์
ประธานคณะอนุกรรมการ

พลเอก ไพชยนต์ คำตันเจริญ
รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง

นางจิราภรณ์ เล้าเจริญ
รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง

นางทัศนာ ยูวานนท์
อนุกรรมการและที่ปรึกษา

นายศุภชัย สติรศีลปิน
อนุกรรมการ

นางงามจิต แท้สุวรรณ
อนุกรรมการ

นายสำราญ อรุณธาดา
อนุกรรมการ

นางสาวบุญชिरา ภูชนะจิต
อนุกรรมการ

นายอัครเดช สุพรรณฝ้าย
อนุกรรมการ

นายธนรัตน์ ธาราภรณ์
อนุกรรมการ

นางณัฐนันท์ สว่างวงศ์
อนุกรรมการและเลขานุการ

นางเพชรรัตน์ มหาสิงห์
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง “แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน
ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”
ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ
คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗/๒๕๖๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันอังคารที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๑๓) โดยมีหน้าที่และอำนาจ เกี่ยวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกระทำกิจการ พิจารณาสืบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษา เรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งประสานกับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศ ประชาคมภายในประเทศและนานาชาติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวทางความร่วมมือเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมศักยภาพของชุมชน ด้านการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ การคุ้มครองและดูแลผู้ยากไร้ การส่งเสริมความเสมอภาค และขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล การส่งเสริมและพัฒนาสวัสดิการสังคม การเสริมสร้างพลังทางสังคม การสร้างหลักประกัน ความมั่นคง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ไทยโดยรวมพิจารณาศึกษา ติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ และแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟู และพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับ การประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๘ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา ดังนี้

๑.๑ คณะกรรมการได้มีมติมอบหมายให้คณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ทำหน้าที่พิจารณาศึกษา ซึ่งอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒) พลเอก ไพชยนต์ คำตันเจริญ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) นางจิราภรณ์ เล้าเจริญ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔) นางงามจิต แต่สุวรรณ	อนุกรรมการ
๕) นายศุภชัย สถีรศิลป์	อนุกรรมการ
๖) นายสำราญ อรุณธาดา	อนุกรรมการ
๗) นายอัครเดช สุพรรณฝ่าย	อนุกรรมการ
๘) นายศุภากร ปทุมรัตน์นาร	อนุกรรมการ

๙) นายธนระรัตน์ ธาราภรณ์	อนุกรรมการ
๑๐) นางสาวบุญชिरา ภูชนะจิต	อนุกรรมการ
๑๑) นางณัฐนันท์ สว่างวงศ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒) นางเพชรรัตน์ มหาสิงห์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ คือ

๑) นางทัศนียา ยุกานนท์	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๒) นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๑.๒ ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติแต่งตั้ง นางสาวภิรมย์ นิลทัพ

นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานคณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา และนางธนยา สิงห์มณี นิติกรชำนาญการ กลุ่มงานคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๗

๑.๓ วิธีการพิจารณาข้อมูล ข้อเท็จจริง

การรับฟังข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ๓ ส่วน

๑.๓.๑ ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเอกสารเพื่อนำมาประกอบการพิจารณา จำนวน ๔ ครั้ง

- ข้อมูลจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๔
- ข้อมูลจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน ตำบลช่วงเปา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก ข้อมูลเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๕
- ข้อมูลจากอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕
- ข้อมูลจากสำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๕

๑.๓.๒ การเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม จำนวน ๖ ครั้ง

- เชิญผู้แทนจากมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย
- เชิญผู้แทนจากศูนย์ฟื้นฟูพัฒนาศักยภาพบุคคลและสร้างชุมชนคนไร้บ้าน (บ้านโฮมแสนสุข) จังหวัดขอนแก่น
- เชิญผู้แทนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- เชิญผู้แทนจากศูนย์คนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู (บางกอกน้อย)

- เชิญผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา
อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
- เชิญผู้แทนจาก องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน
ตำบลบ้านตาก จังหวัดตาก

๑.๓.๓ การเดินทางศึกษาดูงาน จำนวน ๒ แห่ง

- ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานศูนย์พัฒนาศักยภาพ
คนไร้บ้าน จังหวัดเชียงใหม่ (บ้านเต็มฝัน)
- ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานศูนย์พัฒนาศักยภาพ
คนไร้บ้าน จังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข)

๒. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ได้เสนอรายงาน
ผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน
ศึกษากรณี : องค์การภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ต่อคณะกรรมการการ
พัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา
และคณะกรรมการได้มีมติรับรองรายงานดังกล่าว โดยให้ถือว่าเป็นรายงานซึ่งคณะกรรมการได้
พิจารณาศึกษา คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ
ของคณะกรรมการ เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาให้ความเห็นชอบกับผลการพิจารณา
รวมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ขอให้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา
และดำเนินการตามแต่เห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบต่อไป

(นางทัศนียา ยิวานนท์)

เลขานุการคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน
สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร
รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน
ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คณะกรรมการการพัฒนาระบบสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ได้เล็งเห็นถึงปัญหาคนไร้บ้านที่องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการช่วยเหลือ และร่วมแก้ไขปัญหาคคนไร้บ้านโดยการช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย และสนับสนุนให้คนไร้บ้านได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อช่วยให้คนไร้บ้านพึ่งพาตัวเองได้ ซึ่งปัญหาสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นเกิดจาก

๑. การตกงาน จำนวนคนไร้บ้านที่เพิ่มขึ้นนั้นมาจากปัญหาการตกงาน และไม่มีความสามารถที่จะจ่ายค่าเช่าที่พักได้ จึงเลือกที่จะมาอาศัยนอนอยู่ตามท้องถนนแทน ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ และวิกฤติจากการระบาดของโรคโควิด - ๑๙

๒. รายได้น้อย คนไร้บ้านส่วนหนึ่งยังมีงานทำ แต่มีรายได้ที่น้อยเกินไปจนทำให้ไม่มีความสามารถพอที่จะชำระ “ค่าเช่า” ห้อง ที่แม้จะมีราคาถูกได้ คนกลุ่มนี้อาศัยถนนและใต้สะพาน เป็นแหล่งพักพิง ฆะตกรรมของคนกลุ่มนี้มาจากปัญหาราคาที่ดินในกรุงเทพฯ ที่เพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา จนส่งผลให้ราคาเช่าห้องสูงขึ้นตามไปด้วย

๓. คนในครอบครัว

๓.๑ คนมีปัญหาเกี่ยวกับคนในครอบครัวและรู้สึกอึดอัดใจจนเกินกว่าจะอยู่ร่วมกันได้ แต่เนื่องจากตัวเองไม่มีความสามารถพึ่งตัวเองได้ จึงต้องมาอาศัยพื้นที่ถนนเป็นที่อยู่อาศัยแทน คนกลุ่มนี้ยังมีญาติพี่น้องอยู่ แต่ก็ไม่ใช่เป็นที่ต้อนรับของญาติพี่น้อง “คนกลุ่มนี้แม้มีญาติพี่น้องก็เหมือนคนไร้ญาติพี่น้อง”

๓.๒ เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาครอบครัว และตัดสินใจออกมาอาศัยอยู่ตามริมถนนแทน ในช่วงปัจจุบันที่สถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศมีความเลวร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับครอบครัวคนยากจน และครอบครัวที่มีรายได้น้อย ในสถานการณ์เช่นนี้โอกาสที่ครอบครัวจะแตกสลายได้ง่ายยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น พ่อแม่ต้องแยกทางกัน เพราะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สมาชิกส่วนหนึ่งของครอบครัวมีโอกาสสูงที่จะกลายมาเป็นคนไร้บ้าน เพราะความสิ้นหวังกับโอกาสในครอบครัวและสังคม

๔. ค่าเช่าในกรุงเทพฯ ที่สูงขึ้นที่จะกระทบต่อครอบครัวคนจนเท่านั้น แม้กระทั่งหน่วยงานของกทม. ซึ่งเคยเช่าที่จากหน่วยงานภาครัฐให้เป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราวของคนไร้บ้านก็ยังไม่สามารถรับภาระค่าเช่าที่สูงได้ ดังนั้น กทม. จึงจำเป็นต้องยกเลิกโครงการนี้ไปส่งผลต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกลไกราคาของตลาดอสังหาริมทรัพย์ และหลักคิดของผู้คนที่ถือเอา “กลไกราคา” เป็นที่ตั้งเพียงอย่างเดียว โดยมีได้คำนึงถึงมิติทางด้านสังคม หรือนโยบายด้านสังคมประกอบกันไปด้วย

๕. การขาดโอกาสทางสังคม คนไร้บ้านเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีทะเบียนบ้านหรือไม่มีบัตรประชาชนทำให้ขาดโอกาสได้รับสวัสดิการต่างๆ จากภาครัฐ

๖. สังคมที่ดีจำเป็นต้องมีนโยบายด้านเศรษฐกิจและนโยบายด้านสังคมที่เข้มแข็งไปพร้อมๆ กัน หากนโยบายทั้งสองด้านขาดความสมดุลจะส่งผลให้สังคมในภาพรวมเกิดความตึงเครียดและนำไปสู่วิกฤติของสังคมได้ สำหรับสังคมไทยในขณะนี้ รัฐบาลที่ผ่านมาทั้งหมดเน้นแต่นโยบายทางด้านเศรษฐกิจมากกว่านโยบายทางด้านสังคม ด้วยเหตุนี้จึงเห็นความตึงเครียด และวิกฤติในสังคมที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา

จากข้อมูลทีกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้สามารถสรุปภาพรวมปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

องค์กรภาคเอกชน ประกอบด้วย

๑. ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ และรายได้

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - ๑๙ ทำให้คนไร้บ้านมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากคนไร้บ้านบางส่วนไม่พร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ มีสาเหตุเกิดจากหลายประการ อาทิเช่นมีอายุเกินกว่า ๖๐ ปีขึ้นไป (สูงอายุ) ทำให้ถูกปฏิเสธการจ้างงาน หรือมีโรคประจำตัวทำให้ไม่สามารถออกไปทำงานได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงแรงงาน ควรเร่งผลักดันให้คนไร้บ้านมีอาชีพเพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพให้เกิดการทำงานสร้างรายได้อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพและพัฒนาตนเอง และนำรายได้มาเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว โดยกระทรวงฯ ควรส่งผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาฝึกอาชีพให้กับกลุ่มคนไร้บ้านที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ และที่สำคัญต้องสอดคล้องกับช่วงอายุเพราะกลุ่มผู้สูงอายุไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้เหมือนบุคคลอื่น หากคนไร้บ้านมีอาชีพก็จะสามารถนำเงินที่ได้ส่งเข้ากองทุนหมุนเวียนต่อไป

๒. ควรสนับสนุนอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพให้กลุ่มคนไร้บ้านสามารถที่จะมีต้นทุนเบื้องต้นในการประกอบอาชีพเช่น สนับสนุนรถเข็น หม้อ เต่าแก๊ส ถังแก๊ส เป็นต้น

๒. ปัญหาระบบฐานข้อมูลกลาง

เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดที่ออกแบบระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อรวบรวมข้อมูลและรายงานสถานการณ์คนไร้บ้านรวมทั้งจัดทำระบบการติดตามสถานการณ์คนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะร่วมกับภาครัฐ ภาคประชาสังคม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลคนไร้บ้านเพื่อนำมาจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางให้เป็นระบบเดียวกันสำหรับเก็บข้อมูลสถิติคนไร้บ้านที่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลรายงานสถานการณ์คนไร้บ้าน รวมถึงติดตามสถานการณ์คนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะมิให้กระจุกกระจาย เพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับคนไร้บ้าน ในกรณีผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง เป็นต้น อีกทั้งยังใช้เป็นฐานข้อมูลกลางในการกำหนดนโยบาย วิธีการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการเพื่อการดูแลแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๓. ปัญหาด้านการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน

ปัญหาจาก ๔ ศูนย์ พบว่า ส่วนใหญ่คนไร้บ้านยังเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน ในกรณี การทำบัตรประจำตัวประชาชน การจัดทำสำเนาทะเบียนบ้าน รวมถึงสิทธิการรักษาพยาบาล และสวัสดิการต่าง ๆ ที่ควรได้รับจากภาครัฐ โดยเฉพาะในจังหวัดขอนแก่น เขตเทศบาลเมืองขอนแก่น พบ คนไร้บ้านหน้าใหม่ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลของศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนา ศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข)

ข้อเสนอแนะ

การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่คนไร้บ้านควรได้รับตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ตามบทบัญญัติใน “มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุข ที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้ มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” โดยกระทรวงมหาดไทยร่วมกับกระทรวงการ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรดำเนินการ ดังนี้

๑. ช่วยตรวจสอบสถานะบุคคลของคนไร้บ้านในลักษณะ One Stop Service ในการจัดทำบัตรประชาชน รวมถึงสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ

๒. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มคนไร้บ้าน ในพื้นที่ อาทิ การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน การจัดทำสำเนาทะเบียนบ้าน รวมถึงสิทธิต่าง ๆ ที่คนไร้บ้านควรได้รับอย่างเหมาะสม

๔. ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญทางด้านจิตเวช

ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนา ศักยภาพคนไร้บ้าน (ภาคเอกชน) ทั้ง ๔ แห่ง ขาดแคลน บุคลากร เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตเวชในการให้ปรึกษา ให้คำแนะนำ เพื่อให้ ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ กับคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในศูนย์ฯ ในกรณี ผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต อารมณ์โรคซึมเศร้า เพื่อช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจชีวิตประจำวันให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงสาธารณสุขภายใต้การสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรจัดบุคลากร เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านจิตเวช เข้ามาช่วยดูแลและฝึกอบรม ทักษะในการดูแลผู้ป่วยทางจิตเวชให้กับบุคคลที่อยู่ใน ศูนย์ฯ ๔ แห่ง เพื่อให้สามารถดูแลตนเองและสามารถอยู่ร่วมกันภายในศูนย์ฯ ได้อย่างมีความสุข

๕. ปัญหาด้านการบริการสาธารณสุข

ปัจจุบันคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนา ศักยภาพคนไร้บ้านภาคเอกชน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไปเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นผู้ป่วยเรื้อรังเพิ่มจำนวนสูงขึ้น ขาดการตรวจ สุขภาพอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงสาธารณสุขควรจัดบุคลากรเข้ามาตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ ในศูนย์พัฒนา ศักยภาพคนไร้บ้านภาคเอกชน ที่เป็นผู้สูงอายุที่มีอาการป่วยเรื้อรังอย่างน้อยเดือนละ

หนึ่งครั้ง หรือมีการตรวจสุขภาพประจำปีเพื่อเป็นการคัดกรองโรคส่งต่อไปรักษายังโรงพยาบาลประจำจังหวัด หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ. สต.) ต่อไป

๖. ปัญหาด้านที่พักอาศัยอยู่ห่างไกลแหล่งประกอบอาชีพ

เนื่องจากศูนย์พัฒนาศึกษากายภาพคนไร้บ้านภาคเอกชนมีข้อจำกัด เกี่ยวกับสถานที่ตั้งของศูนย์ฯ ที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ทำให้การเดินทางของคนไร้บ้าน เพื่อออกมาประกอบอาชีพที่ค่อนข้างยากลำบาก รวมถึงระยะเวลาการให้บริการของรถโดยสารประจำทางก็มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดรอบสำหรับเดินรถ ทำให้คนไร้บ้านบางส่วนไม่สะดวกที่จะเดินทางไป – กลับ จึงเลือกที่จะไปอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะใกล้สถานที่ที่ตนเองประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรผลักดันให้มีโครงการ “ห้องเช่าคนละครึ่ง” ในทุกภาค โดยนำโมเดล “ห้องเช่าคนละครึ่ง ย่านสถานีรถไฟหัวลำโพง” มาเป็นต้นแบบในการดำเนินงาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในศูนย์ฯ ที่ห่างไกลสถานที่ทำงาน เช่น คนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ที่ศูนย์พัฒนาศึกษากายภาพคนไร้บ้านบางพูน จังหวัดปทุมธานี หรือคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่เกิดจากผลกระทบสถานการณ์โควิด – ๑๙ ได้มีโอกาสเช่าเป็นสถานที่พักอาศัยใกล้กับสถานที่ทำงาน

๒. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรพัฒนารูปแบบและการให้บริการศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพ โดยการหาพื้นที่ที่เป็นพื้นที่รกร้าง ตึกร้างหรือที่ดินว่างเปล่าโดยปรับปรุงเป็นศูนย์ให้บริการแบบชั่วคราวให้กับคนไร้บ้านในการเข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐานในพื้นที่ โดยให้คนไร้บ้านมีส่วนร่วมในการออกแบบการอยู่ร่วมกันโดยดำเนินการร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้คนไร้บ้านได้รับการฟื้นฟู ตลอดจนปรับกระบวนการคิดเพื่อให้คนไร้บ้านสามารถพึ่งพาตนเองให้สามารถเลี้ยงชีพและกลับเข้าสู่สังคมได้ต่อไป

๗. ปัญหาการไกล่เกลี่ยการทำงานของภาครัฐในพื้นที่

ปัจจุบันการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่บางส่วนยังขาดการทำงานเชิงรุก รวมทั้งการประสานงานเพื่อจัดระบบส่งต่อการดูแลคนไร้บ้าน ไปยังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลประจำจังหวัดยังไม่มีระบบที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง และปรับแนวทางการไกล่เกลี่ยการทำงานให้เป็นการทำงานแบบเชิงรุก เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีศักยภาพ และเกิดการส่งต่ออย่างรวดเร็วเป็นรูปธรรม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลข่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑. ปัญหาด้านความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

๑. ส่วนใหญ่กลุ่มคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่ตำบลข่วงเปาพบปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เกิดการทับซ้อนกับที่ดินของรัฐ เช่น ที่ดินราชพัสดุ ที่ดินแขวงทางที่ป่าสงวนฯ และกรมเจ้าท่า รวมถึงขาดการมีสิทธิในการใช้พื้นที่ ที่ดินชุมชน เป็นต้น

๒. ปัญหานายทุนภายนอกมากกว่าด้านซื้อที่ดินเป็นจำนวนมากทำให้เกิดกลไกราคาที่ดินราคาสูง

ข้อเสนอแนะ

๑. รัฐควรกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนที่ดินทำกินให้แก่ชุมชนอย่างถูกกฎหมาย เพื่อให้เกิดความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

๒. ในกรณีคนไร้ที่พึ่งที่มีปัญหาจากการขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย รัฐควรดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินแปลงรวมให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ได้ใช้ร่วมกัน

๒. ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร

ปัญหาขาดบุคลากร เจ้าหน้าที่ ที่มีความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรจัดฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร เจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในการดูแลคนไร้ที่พึ่ง เพื่อให้สามารถดูแลตนเองและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

๒. ควรเพิ่มกรอบอัตรากำลังบุคลากรสำหรับดูแลคนไร้ที่พึ่งให้เพียงพอ เพื่อสร้างขยายเครือข่ายชุมชน ขยายเครือข่ายการดูแลคนไร้ที่พึ่งจากชุมชนที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการดำเนินงาน

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลสมอโค่น อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

๓. ปัญหาอาคารสถานที่ดูแลผู้ป่วย

อาคารที่ใช้เป็นสถานที่ดูแลผู้ป่วยเป็นอาคารเรียนเก่า ซึ่งเป็นของโรงเรียนบ้านสมอโค่น มีสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ปัจจุบันโรงเรียนบ้านสมอโค่นไม่มีครูประจำการ ไม่มีนักเรียนเข้ามาเรียน อีกทั้ง โรงเรียนยังไม่ถูกยุบ และอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตาก ฉะนั้น การใช้งบประมาณเพื่อที่จะปรับปรุงและซ่อมแซมอาคารสถานที่ต่าง ๆ จึงไม่สามารถทำได้เต็มที่ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ แต่ก็ได้มีการซ่อมแซมไปบ้างบางส่วนเพื่อให้ใช้งานได้และสะดวกสำหรับผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการประสานงานกันระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขอรับโอนอาคารเรียนเก่าให้มาอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นต่อไป

๔. ปัญหาค่าใช้จ่ายและงบประมาณ

ค่าใช้จ่ายและงบประมาณที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วยค่อนข้างสูง ปัจจุบันชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้อุปถัมภ์ เช่น ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก ,เหล่ากาชาด, โรงพยาบาลบ้านตาก,โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสมอโค่น,เอกชน ,ร้านค้าในอำเภอบ้านตาก,อำเภอบ้านตาก ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากขณะนี้ มีมติคณะรัฐมนตรีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตามประกาศคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ลงในราชกิจจานุเบกษา ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๕ ซึ่งสามารถจัดสรรงบประมาณดำเนินการในส่วนนี้ได้โดยตรง

สารบัญ

	หน้า
รายนามคณะกรรมการ	ก
รายนามคณะอนุกรรมการ	ค
รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จ
บทสรุปผู้บริหาร	ณ
สารบัญ	ต
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการพิจารณาศึกษา	๔
๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา	๔
๑.๔ วิธีการพิจารณาศึกษา	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ คำนิยามของคนไร้บ้านในต่างประเทศ	๕
๒.๒ คำนิยามคนไร้บ้านตามงานศึกษาในประเทศไทย	๑๐
๒.๓ คำนิยามและเกณฑ์ในการคัดเลือกคนไร้บ้านของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๑๐
๒.๔ คำนิยามตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	๑๒
บทที่ ๓ วิธีพิจารณาศึกษา	๑๕
๓.๑ การรับฟังข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๑๕
๓.๒ การเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม	๑๗
๓.๓ การลงพื้นที่ศึกษาดูงาน	๓๖
บทที่ ๔ ข้อเสนอแนะ	๔๑
บรรณานุกรม	๔๙
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก - บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ครั้งที่ ๒๒/๒๕๖๕ วันอังคารที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕	
ภาคผนวก ข - ข้อมูลจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูล ประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการ กิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในคณะกรรมการพัฒนาสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา	

สารบัญ (ต่อ)

- ภาคผนวก ค** - ข้อมูลจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก ข้อมูลเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๕
- ภาคผนวก ง** - ข้อมูลจากอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕
- ภาคผนวก จ** - ข้อมูลจากสำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๕
- ภาคผนวก ฉ** - ข้อมูลประชุมชี้แจงจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ
- ภาคผนวก ช** - รายชื่อคณะกรรมการการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา
- รายชื่อที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมการ
- รายชื่อคณะอนุกรรมการ
- รายชื่อฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

ปัจจุบันสถานการณ์และจำนวนคนไร้บ้านมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จากการสำรวจของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปีพ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า สถานการณ์ปัญหาคนไร้บ้านในปัจจุบันอันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงและสถานการณ์โควิด - ๑๙ ทำให้การจ้างงานลดลง ในขณะที่ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้จำนวนคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีจำนวนทั้งสิ้น ๔,๔๒๒ คน แบ่งเป็นคนไร้บ้าน จำนวน ๓,๔๐๖ คน คนขอทาน จำนวน ๑ คน และผู้ป่วยจิตเวช (พ.ร.บ.สุขภาพจิต) จำนวน ๑,๐๑๕ คน แบ่งเป็นเพศชาย ๒,๖๔๖ คน และเพศหญิง ๑,๗๗๖ คน (ข้อมูล ณ การประชุมครั้งที่ ๒๒/๒๕๖๕ วันอังคารที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕) (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก)

สำหรับปัญหาคนไร้บ้านที่องค์กรภาคเอกชนได้ดำเนินการช่วยเหลือ และร่วมแก้ไขปัญหาคคนไร้บ้านโดยการช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย และสนับสนุนให้คนไร้บ้านได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพ เพื่อช่วยให้คนไร้บ้านพึ่งพาตัวเองได้ ซึ่งปัญหาสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นเกิดจาก

๑. การตกงาน จำนวนคนไร้บ้านที่เพิ่มขึ้นนั้นมาจากปัญหาการตกงาน และไม่มีความสามารถที่จะจ่ายค่าเช่าที่พักได้ จึงเลือกที่จะมาอาศัยนอนอยู่ตามท้องถนนแทน ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ และวิกฤติจากการระบาดของโรคโควิด - ๑๙

๒. รายได้น้อย คนไร้บ้านส่วนหนึ่งยังมีงานทำ แต่มีรายได้น้อยเกินไปจนทำให้ไม่มีความสามารถพอที่จะชำระ “ค่าเช่า” ห้อง ที่แม่จะมีราคาถูกได้ คนกลุ่มนี้อาศัยถนนและใต้สะพาน เป็นแหล่งพักพิง ชะตากรรมของคนกลุ่มนี้มาจากปัญหาราคาที่ดินในกรุงเทพฯ ที่เพิ่มสูงขึ้นตลอดเวลา จนส่งผลให้ราคาค่าเช่าห้องสูงขึ้นตามไปด้วย

๓. คนในครอบครัว

๓.๑ คนมีปัญหาเกี่ยวกับคนในครอบครัวและรู้สึกอึดอัดใจจนเกินกว่าจะอยู่ร่วมกันได้ แต่เนื่องจากตัวเองไม่มีความสามารถพึ่งตัวเองได้ จึงต้องมาอาศัยพื้นที่ถนนเป็นที่อยู่อาศัยแทน คนกลุ่มนี้ยังมีญาติพี่น้องอยู่ แต่ก็ไม่เป็นที่ต้อนรับของญาติพี่น้อง “คนกลุ่มนี้แม้มีญาติพี่น้อง ก็เหมือนคนไร้ญาติพี่น้อง”

๓.๒ เด็กและเยาวชนที่มีปัญหาครอบครัว และตัดสินใจออกมาอาศัยอยู่ตามริมถนนแทน ในช่วงปัจจุบันที่สถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศมีความเลวร้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับครอบครัวคนยากจน และครอบครัวที่มีรายได้น้อย ในสถานการณ์เช่นนี้โอกาสที่ครอบครัวจะแตกสลายได้ง่ายยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น พ่อแม่ต้องแยกทางกัน เพราะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สมาชิกส่วนหนึ่งของครอบครัวมีโอกาสสูงที่จะกลายมาเป็นคนไร้บ้าน เพราะความสิ้นหวังกับโอกาสในครอบครัวและสังคม

๔. ค่าเช่าในกรุงเทพฯ ที่สูงขึ้นที่จะกระทบต่อครอบครัวคนจนเท่านั้น แม้กระทั่งหน่วยงานของกทม. ซึ่งเคยเช่าที่จากหน่วยงานภาครัฐให้เป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราวของคนไร้บ้านก็ยังไม่สามารถรับภาระค่าเช่าที่สูงได้ ดังนั้น กทม. จึงจำเป็นต้องยกเลิกโครงการนี้ไปส่งผลต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกลไกราคาของตลาดอสังหาริมทรัพย์ และหลักคิดของผู้คนที่ถือเอา “กลไกราคา” เป็นที่ตั้งเพียงสิ่งเดียว โดยมีได้คำนึงถึงมิติทางด้านสังคม หรือนโยบายด้านสังคมประกอบกันไปด้วย

๕. การขาดโอกาสทางสังคม คนไร้บ้านเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีทะเบียนบ้านหรือไม่มีบัตรประชาชนทำให้ขาดโอกาสได้รับสวัสดิการต่างๆ จากภาครัฐ

๖. สังคมที่ดีจำเป็นต้องมีนโยบายด้านเศรษฐกิจและนโยบายด้านสังคมที่เข้มแข็งไปพร้อมๆ กัน หากนโยบายทั้งสองด้านขาดความสมดุลจะส่งผลให้สังคมในภาพรวมเกิดความตึงเครียดและนำไปสู่วิกฤติของสังคมได้ สำหรับสังคมไทยในขณะนี้ รัฐบาลที่ผ่านมาทั้งหมดเน้นแต่เน้นนโยบายทางด้านเศรษฐกิจมากกว่านโยบายทางด้านสังคม ด้วยเหตุนี้จึงเห็นความตึงเครียด และวิกฤติในสังคมที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา

“เหตุใดจึงมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้บ้านภาคเอกชน” เนื่องจากเกิดการรวมกลุ่มของคนไร้บ้านเพื่อการจัดการตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดที่อยู่อาศัย การส่งเสริมอาชีพ และการจัดหางาน เป็นต้น โดยการสนับสนุนขององค์กรภาคประชาสังคม ในขณะที่คนไร้บ้านส่วนใหญ่มักปฏิบัติสิทธิเสรีการคุ้มครองจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาครัฐ เนื่องจากการเข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีระเบียบปฏิบัติของทางราชการ เช่น การเข้า-ออกสถานที่พักเป็นเวลา การจัดให้คนไร้บ้านมีกิจกรรม ฝึกทักษะชีวิต และจัดหางานในระหว่างพักอาศัย ทำให้คนไร้บ้านที่มีศักยภาพในการดูแลตนเองได้ระดับหนึ่งต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต ไม่ประสงค์เข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของรัฐ ดังนั้น การจัดตั้งของศูนย์คุ้มครองคนไร้บ้านภาคเอกชนจึงมีลักษณะเป็นการบริการทางเลือกเสริมสำหรับบริการคุ้มครองคนไร้บ้านของหน่วยงานภาครัฐที่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้เกิดเป็นบริการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนไร้บ้าน เพราะคนไร้บ้านเป็นผู้กำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกัน เป็นผู้รับผิดชอบจัดการตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามความเหมาะสม

ซึ่งมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน มีแนวคิดสำคัญ คือ การสนับสนุนให้เกิดองค์กรชาวบ้านที่เข้มแข็ง เพื่อให้มีศักยภาพในการแก้ปัญหาของตนเองได้ ที่ทำงานกับชาวชุมชนแออัดคนไร้บ้าน และแก้ไขปัญหาด้านความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย โดยมุ่งเน้นงานลงพื้นที่ พบปะ พูดคุยกับคนไร้บ้าน มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ รวมกลุ่มคนไร้บ้านมาเป็นเครือข่ายคนไร้บ้าน และพัฒนาการบริหารมาเป็น สมาคมคนไร้บ้าน ในปีพ.ศ.๒๕๖๐ ปัจจุบันสมาคมคนไร้บ้านบริหารศูนย์พักที่ดูแลโดยคนไร้บ้านกันเองมีทั้งสิ้น ๔ แห่ง

๑. ศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย สุวิทย์ วัดหนู กรุงเทพมหานคร
๒. ศูนย์พักคนไร้บ้าน จังหวัดเชียงใหม่ (บ้านเตี๋ยมฝืน)
๓. ศูนย์พักคนไร้บ้าน จังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข)
๔. ศูนย์พักคนไร้บ้าน จังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข)

เป้าหมายในการทำงาน เพื่อให้คนไร้บ้านมีสภาวะแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถใช้ชีวิตปกติในสังคม พ้นจากสภาวะการไร้บ้าน และกลุ่มเสี่ยงสามารถ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขร่วมกับคนในชุมชน และสังคมได้ โดยในโครงการนี้ได้แยกแยะกลุ่มเป้าหมาย ให้ชัดเจนขึ้นเพื่อสามารถทำงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสอดคล้อง และมีประสิทธิภาพ โดยแยก กลุ่มคนไร้บ้านเป็น ๓ กลุ่ม คือ คนไร้บ้านหน้าใหม่ คนไร้บ้านทั่วไป และคนไร้บ้านที่ตั้งหลักได้

“เหตุใดจึงมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้บ้านในชุมชน” ๒ แห่ง

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่น จังหวัดตาก

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา

ได้เล็งเห็นถึง สภาพปัญหา จึงได้มีแนวคิดของการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งขึ้น ในเขตพื้นที่ตำบลช่วงเปา เพื่อให้มีทางเลือกให้กับสังคมชุมชนร่วมมองเห็นปัญหาของกลุ่มคนเหล่านี้ จึงได้ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตามแนวทางแบบพอเพียง ตามพระราชดำรัสของในหลวง รัชกาลที่ ๙ โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและร่วมรับผิดชอบชุมชนเพื่อให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เกิดการเปลี่ยนแปลงลดการพึ่งพาจากภายนอก มองเห็นศักยภาพ ของชุมชน ดำเนินงานผ่านโครงการ “ตำบลต้นแบบ ห่วงใย ไม่ทอดทิ้งกัน” ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ชุมชนตำบลช่วงเปามีความน่าอยู่ เกิดการมีส่วนร่วมของคน ในชุมชน อาสาสมัคร และหน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ มีการจัดสวัสดิการ การส่งเสริมอาชีพ พัฒนาศักยภาพให้กับผู้ประสบปัญหาทางสังคมในตำบลช่วงเปา รวมไปถึงการช่วยเหลือบุคคลเร่ร่อน โดยมีจุดมุ่งหมายของชุมชนคือ สมาชิกในชุมชนตำบลมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่น จังหวัดตาก

มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปัจจัยต่างๆมากมาย ทั้งด้านปัจเจกบุคคล สภาพแวดล้อม และระบบสุขภาพ โดยในส่วนของปัจเจกบุคคลและสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันและส่งผล ถึงสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการทำงาน ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการคุ้มครองดูแลคนไร้ที่พึ่งอย่างยั่งยืน ภายใต้เจตนารมณ์ “มีที่พึ่ง พึ่งตนเองได้ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น” ตลอดจนพัฒนาและฟื้นฟูคนไร้ที่พึ่งให้ สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข

อย่างไรก็ตาม การพิจารณารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์และจำนวนคนไร้บ้าน ที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเบื้องต้น พบว่า ที่ผ่านมามีข้อมูลคนไร้บ้านที่เก็บรวบรวมโดยหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังมีความแตกต่างกัน เนื่องจาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีการจัดทำข้อมูลในลักษณะต่างฝ่าย ต่างรวบรวมข้อมูล ขาดการประสานการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่ทราบว่าที่แท้จริงแล้วมีจำนวน เท่าไร ส่งผลให้การจัดการปัญหาคนไร้บ้านยังขาดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริง ทำให้คณะกรรมการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมศักยภาพของชุมชนด้านการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ การส่งเสริม

ความเสมอภาคและขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล การส่งเสริมและพัฒนาสวัสดิการสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยรวม ได้ตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว จึงเห็นควรพิจารณาศึกษาปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นกับคนไร้บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางการจัดศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนา ศักยภาพคนไร้บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการพิจารณาศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนไร้บ้าน
ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๒.๒ เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไร้บ้าน

๑.๒.๓ เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนา ศักยภาพคนไร้บ้าน
ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันและจำนวนคนไร้บ้าน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในกรณีการให้ความช่วยเหลือและการจัดการปัญหาของกลุ่มคนไร้บ้าน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานจากหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้ความช่วยเหลือ

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการลงพื้นที่ติดตามสภาพปัญหาและสถานการณ์คนไร้บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรภาคเอกชน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นจากผู้แทนจากองค์กรภาคเอกชน และผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุมกับ คณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส

๑.๔ วิธีการพิจารณาศึกษา

๑.๔.๑ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ เอกสารสิ่งพิมพ์ และสื่อสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูล และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา

๑.๔.๒ รับฟังข้อมูลจากการประชุมร่วมกับผู้แทนองค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นประกอบการพิจารณาศึกษา

๑.๔.๓ ลงพื้นที่เพื่อรับทราบข้อมูล ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนไร้บ้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๕.๒ ได้รับทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนไร้บ้าน

๑.๕.๓ ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ กับกลุ่มคนไร้บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ คำนิยามของคนไร้บ้านในต่างประเทศ*

เป็นที่ทราบกันดีว่า ปัญหาคนไร้บ้าน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเมืองของทุกประเทศ เป็นหนึ่งในปัญหาเศรษฐกิจที่สะท้อนถึงความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ความขาดแคลน การว่างงาน และปัญหาทางสังคมที่สะท้อนถึงความรุนแรงและความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยในแต่ละประเทศก็มีนโยบายและหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือแก่คนไร้บ้าน ทั้งนี้ การให้คำนิยามของคนไร้บ้านย่อมมีความหลากหลายแตกต่างกันตามบริบท สถานการณ์ หรือสังคม วัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ ดังนั้น ในส่วนแรกนี้จะเป็นการเริ่มต้นทบทวนศึกษาถึงคำนิยามของคนไร้บ้านในแต่ละประเทศหรือในแต่ละสังคมที่แตกต่างกัน เพื่อให้เข้าใจและทราบถึงขอบเขตของคนไร้บ้านในมุมมองที่หลากหลายอันเป็นสิ่งที่สำคัญที่สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการศึกษาประเด็นอื่น ๆ ของคนไร้บ้าน

คำนิยามของคนไร้บ้านในต่างประเทศ

ประเทศ	นิยามคนไร้บ้าน	สรุปนิยามคนไร้บ้าน	ที่มา
ออสเตรเลีย Australia	<p>“ When a person does not have suitable accommodation alternatives they are considered homeless if their current living arrangement:</p> <ul style="list-style-type: none"> • is in a dwelling that is inadequate; or • has no tenure, or if their initial tenure is short and not extendable; or • does not allow them to have control of, and access to space for social relations.” 	บุคคลที่มีสภาพความเป็นอยู่หรือการอยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสม ซึ่งรวมถึง สภาพแหล่งที่พักอาศัยไม่สมบูรณ์ ไม่เพียงพอที่จะพิจารณาว่าเป็นบ้านได้ หรือไม่มีกรรมสิทธิ์ ไม่มีสิทธิ์ในพื้นที่ที่อยู่ รวมทั้งสิทธิและความสัมพันธ์ทางสังคม	Department for Child Protection and Family Support (2016, หน้า 8), ธานี ชัยวัฒน์ และคณะ (2560, หน้า 5-5)
ญี่ปุ่น Japan		Special Measures Law Concerning Assistance for the Rehabilitation of the Homeless ที่ขับเคลื่อนโดยกระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ ได้ให้นิยามคนไร้บ้านไว้อย่างกว้างๆ คือ คนที่ไม่สามารถอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ใช้ชีวิตประจำวันในสวนสาธารณะของเมือง ริมน้ำ ริมถนน ในสถานีรถไฟ ฯลฯ	อนรรฆ พิทักษ์ธานิน (2559, หน้า 27)
อินเดีย India		<p>-The Census of India, Ministry of home Affair ได้ให้นิยามอย่างกว้าง ว่าคนไร้บ้าน คือ คนที่ไม่ได้อยู่อาศัยในบ้านตามลักษณะสำมะโนประชากร เช่น โครงสร้างที่มีหลังคา</p> <p>- Ministry of Urban Development ได้นิยามละเอียดลงไปอีกว่า คือ กลุ่มคน ผู้คน ซึ่งไม่มีบ้านทั้งที่เป็นของตนเองหรือเช่าผู้อื่น แต่อยู่อาศัยและหลับนอนบนทางเท้า สวนสาธารณะ สถานีรถไฟ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ภายนอกร้านค้าและโรงงาน อยู่อาศัยในสถานที่ก่อสร้าง ได้สะพาน ท่อระบายน้ำ และอื่นๆ ใช้ชีวิตในตอนกลางคืนในที่พักพิงชั่วคราว ที่พักไม่เป็นหลักแหล่ง ที่พักระยะสั้น ที่อยู่ของขอทาน และบ้านพักของเด็ก เป็นต้น ใช้ชีวิตอยู่ในโครงสร้างชั่วคราวที่ไม่มีผนังและหลังคา เช่น หลังคา</p>	อนรรฆ พิทักษ์ธานิน (2559, หน้า 28)

* สืบค้นวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ จาก <https://sdg.swu.ac.th/projects-files/3410>

ประเทศ	นิยามคนไร้บ้าน	สรุปนิยามคนไร้บ้าน	ที่มา
		<p>แผ่นพลาสติก ผ้าคลุมหรือหลังคาหญ้าแฝกซึ่งอยู่บนทางเท้า สวนสาธารณะ เต็มผ้าใบ และที่อื่น ๆ ที่เหมือนกัน</p>	
<p>ชิลี Chile</p>	<p>People who sleep in public or private places without an infrastructure that can be characterized as housing, even if its house is in a precarious state. This excludes families and people living in squatter settlements. People that lacking a fixed, regular and adequate accommodation for the night, find a one-night residence , paying or not for this night-service, in places run by public or private entities that provide temporary shelter. This group incorporates people who stay in nursing homes and hospices, run by charity or business.</p>	<p>คนที่หลับนอนในพื้นที่สาธารณะหรือที่ของเอกชน ซึ่งปราศจากโครงสร้างพื้นฐานเพียงพอที่จะเป็นบ้าน หรือเป็นบ้านที่อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมไม่ปลอดภัย ทั้งนี้ไม่นับรวมครอบครัวหรือคนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่ตนไม่มีกรรมสิทธิ์</p> <p>นอกจากนี้ยังรวมถึงคนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งในยามค่ำคืน รวมไปถึงบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการที่พักอาศัยชั่วคราวที่ดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชน กลุ่มดังกล่าวนี้ได้รวมบุคคลที่พักอยู่ในสถานที่พักพิงสำหรับผู้พลัดถิ่นที่ดำเนินการโดยองค์กรทางการกุศลหรือธุรกิจ</p>	<p>OECD (2017, หน้า 9)</p>
<p>สาธารณรัฐเช็ก Czech Republic</p>	<p>Homeless is a general term for the heterogeneous group of population covering both visible homeless people, i.e. persons sleeping rough (roofless), and people who are not able to procure any dwelling and hence live in accommodation for the homeless, as well as people living in insecure accommodation and people staying in conditions which do not fulfil the minimum standards of living in the particular cultural and social environment.</p>	<p>บุคคลไร้บ้านเป็นคำนิยามทั่วไปของกลุ่มบุคคลทั้งที่ไร้ที่พักอาศัยอย่างชัดเจน เช่น ผู้ที่อาศัยหลับนอนในพื้นที่สาธารณะ และบุคคลอยู่อาศัยในสถานที่ซึ่งปราศจากโครงสร้างพื้นฐานเพียงพอต่อการดำรงชีพ รวมทั้งอาศัยในสิ่งแวดล้อมที่อันตรายและไม่มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิตในสังคม</p>	<p>OECD (2017, หน้า 9)</p>
<p>เดนมาร์ก Denmark</p>	<p>People are considered homeless if they do not have a dwelling (owned or rented) or room, but are forced to use temporary housing alternatives, or live temporarily without a lease contract with relatives, friends or acquaintances. People with no place to stay the</p>	<p>คนไร้บ้าน คือ บุคคลผู้ไร้ที่อยู่อาศัย (ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย ไม่ได้เช่าบ้าน หรือห้องพัก) เป็นบุคคลที่พักอาศัยในที่พักชั่วคราว หรือพักอาศัยชั่วคราวโดยปราศจากสัญญาในการพักอาศัย ญาติ เพื่อน หรือคนรู้จัก ในกรณีนี้รวมถึงบุคคลผู้ที่ไม่มียุทธศาสตร์ที่พักพิงในยามค่ำคืนด้วย</p>	<p>OECD (2017, หน้า 9-10)</p>

ประเทศ	นิยามคนไร้บ้าน	สรุปนิยามคนไร้บ้าน	ที่มา
	coming night are also considered homeless.		
เอสโตเนีย Estonia	A homeless person is a person, who has no legal relationship (ownership, lease agreement, permanent accommodation agreement) to any buildings, rooms or parts there of that would qualify as housing and who has no source of income necessary for acquiring a place to live and no social skills to change his or her status in the given circumstances.	คนไร้บ้าน คือ บุคคลที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางกฎหมายในการเข้าพักพิงในตึก ห้อง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สามารถระบุได้ว่าเป็นที่อยู่อาศัย และบุคคลผู้ที่ไม่มียารักษาเพียงพอบนการหาที่พักอาศัยและไม่มีความสามารถทางสังคมในการยกระดับคุณภาพชีวิตตนจากสถานะที่เป็นอยู่	OECD (2017, หน้า 10)
ฟินแลนด์ Finland	Homeless people include those living outdoors, in various temporary shelters and night shelters and institutions due to lack of a dwelling (e.g. shelters, nursing homes, psychiatric hospitals, institutions for mentally handicapped). Also, former convicts with no known residence are included as well as persons living temporarily with friends and relatives.	คนไร้บ้าน คือ บุคคลที่อาศัยอยู่ในสถานที่กลางแจ้ง ที่พักพิงชั่วคราว และสถานที่พักพิงต่างๆ ที่มีไว้เพื่อช่วยเหลือบุคคลผู้ขาดแคลนที่อยู่อาศัย ทั้งในที่อยู่อาศัยชั่วคราว สถานพยาบาล โรงพยาบาลจิตเวช รวมไปถึงบุคคลผู้ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำที่ไร้ที่พักพิง และบุคคลที่มาพักอาศัยชั่วคราวกับบุคคลที่รู้จักและเหล่าญาติมิตร	OECD (2017, หน้า 10)
เยอรมัน Germany	Persons who are do not hold a legal right to occupy a dwelling, either as tenant or owner occupier or through permission to occupy the dwelling from the owner.	บุคคลผู้ที่ไม่ได้มีสิทธิ์ตามกฎหมายในการครอบครองที่พักอาศัย ไม่ว่าจะเป็นผู้เช่าหรือเจ้าของในกรรมสิทธิ์ หรือได้รับอนุญาตให้ครอบครองที่อยู่อาศัยจากบุคคลผู้ซึ่งเป็นเจ้าของ	OECD (2017, หน้า 11)
ฮังการี Hungary	Homeless people are persons without any registered place of residence (except for persons whose registered places of residence are accommodation for homeless people), and any person who spends nights in public areas or premises not designed for housing purposes.	คนไร้บ้าน คือ บุคคลผู้ไร้ซึ่งที่พักอาศัยที่ได้มีการจดทะเบียน (ในกรณียกเว้นบุคคลที่อาศัยในที่พักที่ลงทะเบียนให้เป็นพักของคนไร้บ้าน) รวมไปถึงบุคคลที่หลบซ่อนนอมยาค้ำคืนในพื้นที่สาธารณะหรือถึงปลุกสร้างที่ไม่ได้มีไว้เพื่อการอยู่อาศัยของบุคคล	OECD (2017, หน้า 11)
ไอร์แลนด์ Ireland	A person is regarded by a housing authority as being homeless if — (a) there is no accommodation available,	บุคคลจะถูกพิจารณาว่าเป็นบุคคลไร้ที่อยู่อาศัยเมื่อ (a) ไม่มีที่พักอาศัย	OECD (2017, หน้า 11)

ประเทศ	นิยามคนไร้บ้าน	สรุปนิยามคนไร้บ้าน	ที่มา
	or (b) he is living in a hospital, county home, night shelter or other such institution, and is so living because he has no accommodation of the kind referred to in paragraph (a)	(b) บุคคลที่อยู่ในโรงพยาบาล สถานที่พักพิง ที่พักชั่วคราวตอนกลางคืน หรืออื่น ๆ เนื่องจากไม่มีที่อยู่อาศัยด้วยสาเหตุในข้อ (a)	
ลัตเวีย Latvia	Primary homeless persons include persons living in streets or without a shelter or living quarter.	คนไร้บ้าน รวมไปถึงบุคคลที่อยู่อาศัยตามพื้นที่สาธารณะ ห้องถนน โดยไม่มีที่พักพิงหรือที่อยู่อาศัย	OECD (2017, หน้า 12)
ลักเซมเบิร์ก Luxemburg	The definition of homeless covers: roofless people, houseless people, people living in insecure housing and people living in inadequate housing.	คำนิยามของคนไร้บ้านได้รวมไปถึง ผู้ที่ไม่มีที่พักได้ ชั่วคราว ผู้ที่ไร้บ้านพักอาศัย บุคคลผู้ที่พักอาศัยในที่พักที่อันตรายไม่ปลอดภัย และผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านที่ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน	OECD (2017, หน้า 12)
นิวซีแลนด์ New Zealand	Homelessness is defined as living situations where people with no other options to acquire safe and secure housing: are without shelter, in temporary accommodation, sharing accommodation with a household or living in uninhabitable housing.	ภาวะไร้บ้าน คือ ภาวะการดำเนินชีวิตของบุคคลที่ไร้ซึ่งทางเลือกในการพักอาศัย ซึ่งได้แก่ บุคคลที่ไร้บ้าน ไร้สถานที่พักพิง ที่พักอาศัยในที่พักชั่วคราว ที่พักที่ใช้ร่วมกับผู้อื่น หรือพักอาศัยอยู่ในสถานที่ที่ซึ่งไม่สามารถอาศัยอยู่ได้	OECD (2017, หน้า 12)
นอร์เวย์ Norway	The person lacks shelter for the coming night, the person has been referred to emergency or temporary accommodation, the person is in prison or an institution and is going to be released/discharged within two months and does not have a place of residence upon release/discharge, the person is temporarily living with friends, acquaintances or relatives	คนไร้บ้านคือบุคคลผู้ขาดแคลนที่พักอาศัยในค่าคืนที่กำลังจะมาถึง, คนที่เกิดปัญหาเร่งด่วน ต้องการที่พักอาศัยและความช่วยเหลือชั่วคราว, คนที่จะได้รับการปล่อยตัวออกจากคุกหรือสถานบำบัดภายในระยะเวลาสองเดือนข้างหน้าโดยยังไม่มีสถานที่อยู่อาศัยรองรับ, บุคคลที่ขอพักอาศัยชั่วคราวร่วมกับคนรู้จัก ทั้งเพื่อนหรือญาติมิตร	OECD (2017, หน้า 18)
โปแลนด์ Poland	A homeless person is a person who does not stay in "living accommodation" and who is not registered for permanent residence, or a person who does not stay in "living accommodation" and is registered for permanent residence in a dwelling which is not adequate for living.	คนไร้บ้าน คือ บุคคลผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในที่พักอาศัย และไม่ได้จดทะเบียนในที่พักอาศัย หรือบุคคลที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในที่พักอาศัย และได้ทำการลงทะเบียนในสถานที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการพักอาศัย	OECD (2017, หน้า 18)

ประเทศ	นิยามคนไร้บ้าน	สรุปนิยามคนไร้บ้าน	ที่มา
สเปน Spain	People sleeping rough, people living in emergency accommodation provided by the local authority or an NGO, people staying in long-stay group accommodation provided by the local authority or an NGO (non-emergency centers, shelters for victims of domestic violence, centers for asylum seekers or irregular migrants), people living in buildings that would commonly be considered unsuitable for human habitation, people living in temporary accommodation such as pensions or guest houses, people living in squats.	คนไร้บ้าน รวมถึง บุคคลที่พักอาศัยในพื้นที่สาธารณะ บุคคลผู้พักอาศัยอยู่ในสถานที่พักพิงฉุกเฉิน ทั้งภายใต้การดูแลขององค์กรส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว บุคคลผู้พักอาศัยในที่พักพิงสำหรับผู้เป็นเหยื่อด้านความรุนแรง ศูนย์สำหรับผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพ บุคคลผู้ใช้ชีวิตอยู่อาศัยในอาคารที่ไม่เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตตามปกติของมนุษย์ บุคคลที่อยู่อาศัยในห้องพักชั่วคราว หรือสถานที่ที่ตนไม่มีกรรมสิทธิ์	OECD (2017, หน้า 14)
สหรัฐอเมริกา The United States		The United States Department of Housing and Urban Development (HUD) ได้ให้นิยามของคนไร้บ้านอันพอสรุปได้ คือปัจเจกบุคคลหรือครอบครัวที่ขาดแคลนที่อยู่อาศัยถาวรหรือที่เพียงพอ ในเวลากลางคืน, มีที่พักอาศัยเวลากลางคืนที่ผิดปกติวิสัย อาทิเช่น ในรถ ในสวน ตึกร้าง สถานีรถไฟหรือสถานีรถไฟ หรือบนพื้น, ที่พักอาศัยที่จัดหาให้ชั่วคราวโดยรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่นสำหรับผู้มีรายได้ต่ำหรือ จัดหาให้โดยองค์กรการกุศลต่างๆ, ที่พักอาศัยที่ไม่เหมาะสำหรับการอาศัยของมนุษย์ ตลอดจนปัจเจกบุคคลหรือครอบครัวที่มีความเสี่ยงในการจัดมีลักษณะการอยู่อาศัยในลักษณะดังกล่าว หรือ 'ไร้บ้าน' รวมถึง เยาวชนที่มีแนวโน้มจะกลายเป็นคนไร้บ้าน	อนรรฆ พิทักษ์ธานิน (2559, หน้า 26-27)
สหราชอาณาจักร United Kingdom		Department of Communities and Local Government ของสหราชอาณาจักร ได้ให้นิยามของคนไร้บ้านว่ามีผู้ใช้ที่อาศัยหลับนอนในพื้นที่สาธารณะหรือสถานพักพิงเป็นเวลาต่อเนื่อง 28 วัน เท่านั้น หากแต่รวมถึงกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการกลายเป็นคนไร้บ้าน อันได้แก่ กลุ่มที่เป็นผู้เช่าที่ถูกไล่ออก, เป็นเจ้าของบ้านที่กำลังจะถูกยึดโดยเจ้าหนี้, กรณีมีบ้าน แต่อยู่ไม่ได้จัดเป็นคนไร้บ้านด้วย, เป็นสถานที่พักชั่วคราว เช่น hostel, อาศัยอยู่กับเพื่อน	อนรรฆ พิทักษ์ธานิน (2559, หน้า 27)
		หรือครอบครัว แต่อยู่ได้ชั่วคราว, การปราศจากการได้รับอนุญาตให้อยู่ในที่พักอาศัยปัจจุบันอย่างถูกต้อง, อาศัยอยู่ในบ้านที่มีความรุนแรง, อาศัยอยู่ในบ้านสภาพย่ำแย่ (poor condition), อาศัยอยู่ในบ้านเช่นโดยไม่มีความสามารถในการจ่าย, อาศัยอยู่ในบ้านที่เคลื่อนที่ไปมาได้	

๒.๒ คำนิยามคนไร้บ้านตามงานศึกษาในประเทศไทย

นพพรธน์ พรหมศรี ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางช่วยเหลือบุคคลไร้ที่อยู่ (คนไร้บ้าน) : กรณีจัดศูนย์พักคนไร้บ้าน ภายใต้ชุดโครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ด้านสิทธิเชื่อมโยงกับสุขภาวะสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้ด้อยโอกาส กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อธิบายว่า บุคคลเร่ร่อน หมายถึง ผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง กินอยู่หลับนอนในที่สาธารณะ ซึ่งมักมีความหมายครอบคลุมถึงคนไร้ที่พึ่ง คนขอทาน คนไร้บ้าน คนจำนวนไม่น้อยมักนิยามคนเร่ร่อนควบคู่ไปกับคนไร้บ้าน เพราะส่วนใหญ่คนเร่ร่อนมักไร้บ้าน และเช่นเดียวกัน คนไร้บ้านมักเร่ร่อนไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ในหลายกรณีพบว่า บุคคลเร่ร่อนบางคนมีบ้านเป็นของตนเองเป็นหลักแหล่ง แต่เลือกที่จะไม่อยู่บ้านและมากินอยู่หลับนอนตามที่สาธารณะหรือมีกลุ่มคนเร่ร่อนหรือเด็กเร่ร่อนบางส่วนที่รวมตัวกันเช่าห้องพักหรืออาศัยอยู่ในบ้านร้างหรือบริเวณที่รกร้างว่างเปล่าที่ไม่มีผู้ดูแลโดยมิได้หลับนอนในที่สาธารณะ

คณะทำงานด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการให้บริการและคุ้มครองทางสังคมแก่คนเร่ร่อนไร้บ้านนิยามว่า “คนไร้บ้าน หมายถึง คนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง ไม่มีงานทำเป็นหลักแหล่ง ไม่สามารถจ่ายค่าเช่าที่อยู่ได้ หลับนอนในที่สาธารณะ เช่น ริมทางเท้า ทางรถไฟ ใต้สะพาน ใต้ทางด่วน”

ดร.นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)^๒ ได้ให้คำนิยามคำศัพท์ทางมานุษยวิทยาว่า คนไร้บ้าน คือ คนที่ไร้ที่อยู่ หรือผู้ที่ไม่สามารถหาที่อยู่เป็นของตนเองได้ ซึ่งสาเหตุอาจจะมาจากหลายปัจจัย เช่น การถูกทอดทิ้ง การหนีออกจากบ้าน การไร้ที่พึ่ง ความยากจน เป็นต้น ผู้ที่ไร้ที่อยู่อาศัยจึงร่อนเร่พเนจรไปตามที่ต่าง ๆ ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ที่แน่นอน

จากรายงานวิจัย “การสำรวจข้อมูลทางประชากรเชิงลึกของคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานครและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง” ได้นิยามศัพท์คำว่า คนไร้บ้าน คือ “กลุ่มคนที่ไร้ที่อยู่อาศัยที่พลัดภัยหรือมีที่กำบัง (rootlessness) และสามารถพบได้บนพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของคนไร้ที่อยู่อาศัย อาทิ ศูนย์พักพิง หรือสถานที่แจกอาหาร และไม่อิงอยู่กับช่วงเวลาในการกลายเป็นคนไร้บ้าน”

๒.๓ คำนิยามและเกณฑ์ในการคัดเลือกคนไร้บ้านของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศไทยมีหน่วยงานที่ทำงานดูแลและให้ความช่วยเหลือคนไร้บ้านอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานทั้งภายใต้หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน เช่น มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย กลุ่มเพื่อนคนไร้บ้านจังหวัดขอนแก่น เป็นต้น โดยความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นเป็นทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย อาหารการกิน ปัญหาด้านสิทธิและสุขภาพ

มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย

^๒ สืบค้นวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ จาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/66>

มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำงานเรื่องคนไร้บ้าน ในปี ๒๕๔๔ ทางมูลนิธิได้ทำการสำรวจคนไร้บ้านในเขตกรุงเทพมหานครบริเวณสนามหลวง หัวลำโพง และอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และได้ให้คำนิยามคนไร้บ้านว่า “ผู้ที่อาศัยหลับนอนในพื้นที่สาธารณะ ไม่มีสิ่งปลูกสร้างที่เรียกว่าบ้านหรือเพิงกระต๊อบใด ๆ อาจมีแหล่งที่นอนประจำ กึ่งประจำ หรือไม่ประจำก็ได้ อาจเร่ร่อนถาวรหรือตามฤดูกาลก็ได้ โดยลำดับความสำคัญกับผู้ที่หลับนอนในพื้นที่สาธารณะมากกว่า ๑ เดือน ไม่ใช่ผู้ที่หลับนอนสาธารณะชั่วคราวไม่เกิน ๑ สัปดาห์ คนไร้บ้านในที่นี้ไม่ครอบคลุมถึงผู้ที่ประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตามโดยใช้ถนนหรือที่สาธารณะในการประกอบอาชีพ เช่น ผู้ประกอบอาชีพขอทาน ขายบริการทางเพศ ร้อยพวงมาลัย งามสิ่งของตามลำคลอง เป็นต้น”

ต่อมาในปี ๒๕๕๓ เครือข่ายคนไร้บ้านร่วมกับมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยได้ทำการสำรวจคนไร้บ้านและได้ให้ความหมายคำว่า คนไร้บ้านใหม่ โดยนิยาม “คนไร้บ้าน หมายถึง คนที่พักอาศัยในพื้นที่สาธารณะ โดยมีเจตนาและมีพฤติกรรมการอยู่อาศัยในพื้นที่อย่างชัดเจน เป็นกลุ่มคนที่ไม่มีความสามารถในการเข้าถึงที่อยู่อาศัยในรูปแบบใด ๆ ได้ ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ไม่ว่าจะที่บ้านมาตรฐานหรือบ้านในสลัม ไม่มีความสามารถในการจ่ายค่าที่อยู่อาศัย แม้แต่ห้องเช่าราคาถูก จำเป็นต้องหลับนอนตามที่สาธารณะ ทั้งนี้ไม่รวมคนเดินทาง คนหางานทำที่อาจต้องนอนพักค้างคืนชั่วคราวหรือคนหางานทำตามฤดูกาล หรืออาจกล่าวได้ว่า กลุ่มคนที่ใช้ชีวิตในที่สาธารณะที่เข้าไม่ถึงระบบบริหารขั้นพื้นฐานของรัฐ”

กลุ่มเพื่อนคนไร้บ้าน จังหวัดขอนแก่น

กลุ่มคนที่ใช้ชีวิตประจำวันในพื้นที่สาธารณะ หรือมีสภาวะที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ไม่ถาวรที่ผิดปกติวิสัย เช่น ในรถ ในสวน เต็นท์ ตีกร้าง สถานีรถหรือสถานีรถไฟ หรือบนพื้น พักอาศัยที่จัดทำให้ชั่วคราวโดยรัฐ หรือจัดทำให้โดยองค์การการกุศลต่าง ๆ

อาจกล่าวได้ว่า การให้คำนิยามเกี่ยวกับคนไร้บ้านที่ผ่านมายังคงมีความเหลื่อมกันในแง่ของความหมายซึ่งมักจะเป็นการให้คำนิยามใน ๓ ลักษณะ คือ

ลักษณะแรก การอธิบายคนไร้บ้านถึงกลุ่มคนที่มีปัญหาเรื่องที่พักอาศัย ไม่มีที่พักอาศัย การขาดที่กำบังเพื่อกันแดดกันฝนกันลมหนาว หรือเป็นการพักอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งการให้นิยามของผู้ที่ทำงานและหน่วยงานที่ทำงานในเรื่องนี้ส่วนใหญ่จะเน้นการให้นิยามถึงคนไร้บ้านในมิตินี้ เพราะเป็นลักษณะที่แสดงถึงวิถีชีวิตการอยู่อาศัยของคนกลุ่มนี้ ซึ่งเป็นความโดดเด่นและแตกต่างไปจากกลุ่มคนทั่วไป อีกประการหนึ่งให้นิยามในแง่นี้เป็นการให้ความหมายที่ตรงตัวกับคนเรียกในภาษาไทยที่เรียกว่า “คนไร้บ้าน”

ลักษณะที่สอง คือ การแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบคนไร้บ้านไม่ว่าจะเป็นรูปลักษณ์ การแต่งกาย การไม่มีงานทำหรือมีงานทำไม่เป็นหลักแหล่ง รวมถึงเรื่องสุขภาพจิต

ลักษณะที่สาม คือ สาเหตุของการไร้บ้าน จะเป็นการให้ภาพของการกลายเป็นคนไร้บ้านเข้าไปในนิยามเพื่อที่จะทำให้ทราบที่มาที่ไปของคนกลุ่มนี้ เช่น ไม่มีงานทำ ไร้ที่พึ่ง ครอบครัวแตกแยก ยากจน ถูกทอดทิ้ง หนีออกจากบ้าน เป็นต้น

จากลักษณะทั้ง ๓ ลักษณะแรกจะถูกกล่าวถึงและนำมาใช้ในการให้ความหมายมากที่สุดเพราะเป็นการให้ภาพในเชิงกายภาพ ในขณะที่ลักษณะที่สองและลักษณะที่สามมีการนำมาใช้อธิบายบ้างแต่ไม่มากนัก

๒.๔ คำนิยามตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา พบว่า ยังไม่มีกฎหมายที่ระบุคำว่า คนไร้บ้านไว้โดยตรงเป็นการเฉพาะ มีเพียงพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗^๓ ที่กล่าวถึง คนไร้ที่พึ่ง ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้างครอบคลุมกลุ่มคนไร้บ้านและคนกลุ่มอื่น ๆ เอาไว้ด้วยกัน สำหรับคำว่า การไร้ที่พึ่ง หน่วยงานภาครัฐได้ใช้คำในภาษาอังกฤษว่า Destitution^๔ ที่แสดงถึงความอดอยาก ความขาดแคลน ความยากจน ความอึดอัด แต่เมื่อมีการนำมาใช้ตรากฎหมายแล้วนั้น ได้ใช้คำนี้เพื่อต้องการที่จะสื่อสารและบังคับใช้กฎหมายนี้โดยตรงกับกลุ่มคนไร้บ้านด้วย

คำว่า คนไร้ที่พึ่ง ตามนิยามที่ระบุในพระราชบัญญัติคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ หมายถึง “บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด” คำว่า คนไร้ที่พึ่ง จึงอาจหมายรวมถึงคนที่ขาดหลักประกันอย่างใดอย่างหนึ่งในชีวิต คนที่อยู่ในช่วงเวลาที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หรือคนที่เข้าไม่ถึงการดูแล โดยตามประกาศของคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งได้ กำหนดเพิ่มเติมถึงบุคคลที่อยู่สภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ไว้ ๕ ประเภท^๕ ซึ่งใน ๒ ประเภทได้กล่าวถึงบุคคลที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตเหมือนกับคนไร้บ้าน คือ คนเร่ร่อน หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่ออกมาจากที่พักอาศัยเดิม ไม่ว่าจะด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม มาอยู่ในที่สาธารณะ หรือบุคคลที่ออกมาจากที่พักอาศัยเดิมมาตั้งครอบครัวหรือมาใช้ชีวิต แบบครอบครัวใหม่ในที่สาธารณะ และทั้งสองกลุ่มอาจจะย้ายที่พักไปเรื่อย ๆ หรืออาศัยอยู่ที่ใดที่หนึ่ง ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อดำรงชีวิตประจำวันในที่สาธารณะนั้น ๆ และอีกประเภทหนึ่ง คือ บุคคลซึ่งอาศัยที่สาธารณะเป็นที่พักนอนชั่วคราว หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่มาทำภารกิจ บางอย่างและไม่มีที่พักอาศัย ไม่มีเงินเช่าที่พัก จึงอาจกล่าวได้ว่า คนไร้บ้านถือเป็นรูปแบบหนึ่งของคนไร้ที่พึ่งตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพราะคนไร้บ้านต้องเผชิญกับการไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่สามารถเข้าถึงที่พักอาศัยราคาถูก นอนในที่สาธารณะ มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตเหมือนคนทั่วไป และไม่สามารถพึ่งคนรอบข้างได้

สำหรับพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙^๖ อาจมีความเกี่ยวข้องกับคนไร้บ้านบ้างในกรณีที่คนไร้บ้านนั้นหารายได้มาจากการเป็นขอทาน เพื่อนำเงินมาใช้ในการดำเนินชีวิต ตามมาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ระบุถึงการขอทานว่า (๑) การขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่นเพื่อเลี้ยงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการขอด้วยวาจา ข้อความ หรือการแสดงกิริยาอาการใด (๒) การกระทำด้วยวิธีการใดให้ผู้อื่นเกิดความสงสารและส่งมอบเงินหรือทรัพย์สินให้การแสดงความสามรถ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นดนตรีหรือการแสดงอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากผู้ชมหรือผู้ฟัง การขอเงินหรือทรัพย์สินกันฐานญาติมิตร หรือการเรียไรตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเรียไร ไม่ถือว่าเป็นการ

^๓ สืบค้นวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖ จาก http://law.m-society.go.th/law2016/uploads/lawfile/20150107_11_38_15_3467.pdf

^๔ เป็นคำภาษาอังกฤษที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ นำมาใช้แสดงชื่อภาษาอังกฤษของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการขอทานและคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งคือ Operation Center for Prevention and Resolution of Begging and Destitution

^๕ ประกาศคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เรื่อง กำหนดประเภทหรือลักษณะของบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่อาจพึ่งพาบุคคลอื่นได้ ปีพ.ศ. ๒๕๕๙ ๑. บุคคลที่ประสบความเดือดร้อน หมายถึง บุคคลสัญชาติไทยที่มีความยากลำบากในการดำรงชีพเนื่องจากเหตุหัวหน้าครอบครัวหรือบุคคลที่เป็นหลักในครอบครัว (๑) ตาย (๒) ทอดทิ้งสาบสูญหรือต้องโทษจำคุก (๓) ประสบอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยร้ายแรงจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ (๔) ไม่สามารถดูแลครอบครัวได้ด้วยเหตุอื่นใด ๒. คนเร่ร่อน ๓. บุคคลซึ่งอาศัยที่สาธารณะเป็นที่พักนอนชั่วคราว ๔. บุคคลที่มีสถานะทางทะเบียนราษฎรแต่ยังไร้สัญชาติ ๕. บุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร

^๖ สืบค้นวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖, จาก <http://law.m-society.go.th/law2016/uploads/lawfile/5840d96a8277a.pdf>

ขอลานตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเมื่อเข้าข่ายว่าเป็นการขอลานจะต้องถูกดำเนินการตามมาตรา ๑๕ และ ๑๙ คือ จะถูกส่งตัวผู้ซึ่งฝ่าฝืนนั้นไปยังสถานคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อทำการคัดกรอง และหากพบว่า ผู้ทำการขอลานเป็นเด็ก หญิงมีครรภ์ ผู้สูงอายุ คนพิการหรือทุพพลภาพ ที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายเฉพาะ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายเฉพาะเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป หากผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทที่ ๓ วิธีการพิจารณาศึกษา

การพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ เอกสารสิ่งพิมพ์ และสื่อสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูล และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา รับฟังข้อมูลจากการประชุมร่วมกับผู้แทนองค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นประกอบการพิจารณาศึกษารวมถึงการลงพื้นที่เพื่อรับทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๓.๑ การรับฟังข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ๓ ส่วน ดังนี้

๓.๑.๑) ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเอกสารเพื่อนำมาประกอบการพิจารณา จำนวน ๔ ครั้ง ดังนี้

๓.๑.๑.๑ ข้อมูลจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๔ โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ ๑ รูปแบบการดำเนินงาน โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนที่จัดตั้งแล้ว ๒ แห่ง ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่และองค์กรบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก

ข้อ ๒ รูปแบบในการดำเนินงาน โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และภารกิจของ “ศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล”

ข้อ ๓ ความคืบหน้าในการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้ง ๗๗ แห่งทั่วประเทศ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าเกี่ยวกับสถานที่รองรับ/บ้านพักพิงชั่วคราวสำหรับคนไร้บ้าน

ข้อ ๔ ความคืบหน้าในการดำเนินงานและกิจกรรมของจุดประสานงานเคลื่อนที่ช่วยเหลือคนไร้บ้าน อาทิ จุดประสานงานเพื่อช่วยเหลือคนไร้บ้าน ณ สถานีรถไฟหัวลำโพง โดยศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกรุงเทพมหานครร่วมกับบ้านมิตรไมตรีสายไหม จุดประสานงานย่อยช่วยเหลือคนไร้บ้าน จังหวัดปทุมธานี “เพื่อนไม่ทิ้งกัน” จุดประสานงานคนไร้บ้านภายใต้โครงการ “คนเจียงใหม่บ้ไร้บ้าน”

ข้อ ๕ การให้บริการคนไร้บ้านในรูปแบบของบ้านมิตรไมตรีทั้ง ๔ แห่ง ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย บ้านมิตรไมตรี ๔ มุมเมือง กรุงเทพมหานคร สายไหม ห้วยขวาง อ่อนนุช และ ธนบุรี จากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยวิธีการส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ข)

๓.๑.๑.๒ ข้อมูลจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก ข้อมูลเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๕ โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ ๑ การดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย ๑. ความเป็นมา ที่มาและแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ ๒. รูปแบบในการดำเนินการ ๓. กระบวนการ กิจกรรม และบริการของศูนย์ ๔.งบประมาณ ๕. ผลการดำเนินงานปีพ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ๖. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

ข้อ ๒ การดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก ประกอบด้วย ๑. ความเป็นมา ที่มาและแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ ๒. รูปแบบในการดำเนินการ ๓. กระบวนการ กิจกรรม และบริการของศูนย์ ๔.งบประมาณ ๕. ผลการดำเนินงานปีพ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ๖. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ๗. การต่อยอดของบ้านพักกลางโง้งโหมงประชารัฐอนุเคราะห์ ตำบลสมอโคน โดยวิธีการส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ค)

๓.๑.๑.๓ ข้อมูลจากอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕ โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ ๑ รูปแบบในการดำเนินงาน โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนที่จัดตั้งแล้ว

ข้อ ๒ ความคืบหน้าในการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้ง ๗๗ แห่ง รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าเกี่ยวกับสถานที่รองรับ/บ้านพักพิงชั่วคราวสำหรับคนไร้ที่พึ่ง

ข้อ ๓ การให้บริการคนไร้ที่พึ่ง ในรูปแบบของบ้านมิตรไมตรี โดยวิธีการส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ง)

๓.๑.๑.๔ ข้อมูลจากสำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๕ โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อ ๑ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีแนวทางการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งตามประกาศคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ข้อ ๒ ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้นำร่องการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชน ซึ่งจัดตั้งแล้วจำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่ และ ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก และกระทรวงพัฒนาสังคมฯ มีนโยบายที่จะขยายไปจังหวัดอื่น อย่างไร

ข้อ ๓ ตามที่กระทรวง พม. ได้มีโครงการนำร่องในการรับคนไร้ที่พึ่งที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จากศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน และส่งต่อมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกรุงเทพมหานคร มีนโยบายที่จะขยายไปยัง ๔ ภาค หรือไม่ โดยวิธีการส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก จ)

๓.๒ การเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม จำนวน ๖ ครั้ง

๓.๒.๑) เชิญผู้แทนจากมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยเข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในประเด็นการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านปทุมธานี (บ้านพูนสุข) ในการประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ โดยมี นายสมพร ทารพรม ผู้ประสานงานมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย ให้ข้อมูลข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

กลุ่มคนไร้บ้าน เป็นองค์ประกอบของคนไร้บ้านที่รวมตัวจัดตั้งเมื่อปี ๒๕๔๔ มีวัตถุประสงค์ เพื่อดูแลช่วยเหลือคนไร้บ้านเร่ร่อน สร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง และเป็นกลไก ในการผลักดันเชิงนโยบายของรัฐ โดยนิยามคำว่า “คนไร้บ้าน” หมายถึง คนที่พักอาศัยในที่สาธารณะโดยมีเจตนาและพฤติกรรมการอยู่อาศัยในพื้นที่อย่างชัดเจน เป็นกลุ่มคนที่ไม่มีความสามารถในการเข้าถึงที่อยู่อาศัยในรูปแบบใด ๆ ได้ ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นบ้านมาตรฐานหรือบ้านในสลัม ไม่มีความสามารถในการจ่ายค่าที่ อยู่อาศัย แม้แต่ห้องเช่าราคาถูก จึงจำเป็นต้องหลบซ่อนตามที่สาธารณะ จากนั้นมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยได้ร่วมกับกลุ่มคนไร้บ้านได้จัดกิจกรรมเพื่อผลักดันและแก้ไขปัญหาให้กลุ่มคนไร้บ้านได้ลุกขึ้นมาเพื่อจัดการตัวเอง และเสนอเรื่องจัดตั้งศูนย์พักชั่วคราวในการตั้งหลักชีวิต เพื่อเป็นการทดลองการอยู่ร่วมกัน และวางแผนไปสู่อนาคต และผลักดันนโยบายเกี่ยวกับคนไร้บ้านไปยังรัฐบาล และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน ๒ ปี (พ.ศ.๒๕๕๙ – ๒๕๖๐) ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เสนอเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านปทุมธานี – บ้านพูนสุข ได้ก่อสร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ.๒๕๖๓ และมีกลุ่มคนไร้บ้านพักอาศัยประมาณ ๓๖ คน

นิยามความหมายของ “คนไร้บ้าน” คือ กลุ่มคนที่ใช้ชีวิตในที่สาธารณะที่ไม่สามารถเข้าถึงที่อยู่อาศัยไม่ว่าจะเป็นห้องเช่าราคาถูก หรือที่อยู่อาศัยของรัฐ ในส่วนของ “คนไร้ที่พึ่ง” ตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ ได้บัญญัติไว้ จะต้องพิจารณาความหมายอย่างละเอียดว่ามีความหมายใกล้เคียงกับ กลุ่มคนไร้บ้าน หรือกลุ่มอื่น ๆ อย่างไร เช่น กลุ่มคนไร้ที่พึ่งในชุมชน

รูปแบบการทำงานของมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยเน้นช่วยเหลือกลุ่มคนที่ใช้ชีวิตยากลำบากในพื้นที่สาธารณะ และมีการวางแผนให้กับกลุ่มคนไร้บ้านในการตั้งหลักชีวิตโดยมีการดูแลให้กลุ่มคนไร้บ้านลุกขึ้นมาดูแลตัวเองทั้งหมด และรับผิดชอบตัวเอง เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร เครื่องอุปโภคบริโภค และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมต่อไป

ในส่วนของที่ดิน และการก่อสร้างอาคาร เครือข่ายคนไร้ที่พึ่ง ร่วมกับ ภาคประชาสังคม ได้ร่วมกันผลักดันนโยบายและได้รับอนุมัติงบประมาณจากรัฐบาลโดยกระทรวงการพัฒนา

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ และด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ ไม่มีอยู่ประจำ แต่ใช้วิธีการดำเนินการการจัดสรรทรัพยากรบุคคลโดยให้คนไร้บ้านแต่ละคนลุกขึ้นมาจัดการตัวเองหรือยกระดับขึ้นมาเป็นแกนนำในการดูแลและประสานงานต่าง ๆ

มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย มีแนวคิดที่จะจัดทำโครงการศูนย์ตั้งหลักชีวิตหรือศูนย์พัฒนาศักยภาพชีวิตชุมชนใหม่คนไร้บ้านเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับกลุ่มคนไร้บ้านที่ต้องการมีบ้านเป็นของตัวเอง จึงได้วางหลักเกณฑ์การออมเพื่ออนาคตเพื่อเข้าสู่เป้าหมายการมีบ้าน เช่น โครงการบ้านมั่นคง โครงการบ้านเอื้ออาทรของรัฐ ซึ่งขณะนี้ได้มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ด้านกระบวนการคิด หลักการบริหารชีวิต ที่ผ่านมากลุ่มคนไร้บ้านสามารถออกไปดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพประมาณ ๕ - ๑๐ % ของจำนวนศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านทั้ง ๔ แห่ง

กลุ่มคนไร้บ้านส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาแหล่งที่อยู่มาจากต่างจังหวัด เช่น ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพ คนไร้บ้าน จ.เชียงใหม่ หรือ "บ้านเต็มฝัน" (เต็มฝัน) มีภูมิลำเนามาจากภาคเหนือ โดยมูลนิธิฯ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการสร้างความรับรู้และกระบวนการคิดเพื่อสร้างความเข้มแข็งและประสานงานกลุ่มคนไร้บ้านกลับคือสู่ภูมิลำเนาต่อไป

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน ๒ ปี (พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐) มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑. การแต่งตั้ง “คณะกรรมการพัฒนากลุ่มคนไร้บ้านแบบบูรณาการและมีส่วนร่วมจากภาคีทุกภาคส่วน” ภายใต้ พม. ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ประชาสังคม นักวิชาการ และเครือข่ายคนไร้บ้าน โดยมี บทบาทกำหนดแนวทางการพัฒนากลุ่มคนไร้บ้าน การสำรวจข้อมูลแนวทางการพัฒนาคนไร้บ้าน และพัฒนานโยบาย มาตรการ แผนงานต่าง ๆ

๒. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนการดำเนินโครงการร่วมกัน เช่น การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มคนไร้บ้านการส่งเสริมอาชีพ รายได้ สุขภาวะ การจัดทำ ฐานข้อมูลการศึกษา

๓. การจัดสร้างศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านรองรับให้บริการใน ๔ เมืองหลัก (กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น เชียงใหม่ และปทุมธานี) โดยสร้างความร่วมมือกับท้องถิ่นและภาคีอื่น ๆ

๔. การรับรองกลุ่มคนไร้บ้านที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎรที่ผ่านการรับรองของเครือข่ายคนไร้บ้าน (ไม่ใช่การรับรองสถานะทางทะเบียนราษฎร) เพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้รับการช่วยเหลือดูแล ด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา และอื่น ๆ

บ้านพักกลุ่มคนไร้บ้านทั้ง ๔ แห่ง จึงเป็นที่มาของการรวมตัวและการผลักดันในการแก้ไขปัญหากลุ่มคนไร้บ้านจนเกิดเป็นรูปธรรม เนื่องจากกลุ่มคนไร้บ้านมีที่มาจากหลายสาเหตุ เช่น สภาวะตกงาน ปัญหาครอบครัว คนที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย ป่วยทางจิต จึงถูกคนในครอบครัวหรือสังคมรังเกียจ จึงทำให้ตัวเองปลีกออกมาอยู่ตามที่สาธารณะและกลายเป็นคนไร้บ้าน

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ปัญหาคนไร้บ้านเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนที่จะต้องใช้ประสบการณ์และการรับรู้ปัญหาที่แท้จริงเพื่อนำไปสู่สาเหตุของการเกิดปัญหา เช่น

ปัญหาเรื่องการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการจากภาครัฐ การพิสูจน์สถานะทางทะเบียน และปัญหาเรื่องสุขภาพ เพราะกลุ่มคนไร้บ้านต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคมที่สนับสนุนให้คนไร้บ้านสามารถตั้งหลักชีวิตได้

๓.๒.๒) เชิญผู้แทนจากศูนย์ฟื้นฟูพัฒนาศักยภาพบุคคลและสร้างชุมชนคนไร้บ้าน (บ้านโฮมแสนสุข) จังหวัดขอนแก่นเข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการกิจการเด็กเยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในประเด็นการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูพัฒนาศักยภาพบุคคลและสร้างชุมชนคนไร้บ้าน จังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข) ในการประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ โดยมี นายณัฐวุฒิ กรมภักดี ผู้จัดการศูนย์ประสานงานกลุ่มคนไร้บ้าน จังหวัดขอนแก่น ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

การดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูพัฒนาศักยภาพบุคคลและสร้างชุมชนคนไร้บ้าน จังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข) ดังนี้

๑. คนไร้บ้านไม่ได้มีลักษณะของความคงที่ (static) หากแต่มีความเปลี่ยนแปลงและพลวัตร (dynamic) อันสัมพันธ์กับภาวะและระดับความเปราะบางทางเศรษฐกิจสังคมในแต่ละช่วงเวลา

๒. คนไร้บ้านมีสัดส่วนผู้สูงอายุ ตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป อยู่ที่ร้อยละ ๑๘ พบว่าภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนคนไร้บ้านสูงอายุมากที่สุดคือ ร้อยละ ๒๕.๗ และร้อยละ ๒๒.๙

๓. แนวโน้มคนไร้บ้านที่เจ็บป่วยเรื้อรังจะเพิ่มสูงขึ้น

๔. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทำให้จำนวนคนไร้บ้านมีโอกาสมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากความยากจน มีรายได้ที่ลดลง ประสบปัญหาภาวะตกงาน การเข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐอย่างครอบคลุมและรอบด้าน และการไม่มีเครือข่ายทางสังคมในการช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน

ข้อมูลพื้นฐานคนไร้บ้านในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีดังนี้

๑. ปี ๒๕๕๘ มีจำนวน ๑๓๖ คน

๒. ปี ๒๕๕๙ มีจำนวน ๑๑๙ คน

๓. ปี ๒๕๖๐ มีจำนวน ๑๔๖ คน

๔. ปี ๒๕๖๒ มีจำนวน ๖๘ คน

๕. ปี ๒๕๖๔ มีจำนวน ๑๒๐ คน

จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานคนไร้บ้านพบว่า คนไร้บ้านที่มีอายุน้อยที่สุด คือ ๑ ปี และอายุมากที่สุด คือ ๗๔ ปี และช่วงเวลาที่เป็นคนไร้บ้านโดยเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๒ ปี และจากสถิติพบว่ามีคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่เป็นระยะเวลานานที่สุด คือ ๕๘ ปี ส่วนใหญ่คนไร้บ้านจะประกอบอาชีพทั่วไป ได้แก่

๑) รับจ้างทั่วไป

๒) เกือบของเก่า

๓) กรรมกรก่อสร้าง

๔) เดินขายของหาบเร่

การดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูพัฒนาศักยภาพบุคคลและสร้างชุมชนคนไร้บ้าน จังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข) มีกรอบการทำงาน ดังนี้

๑. พัฒนากลไกขับเคลื่อน ระบบ และองค์ความรู้
๒. ส่งเสริมศักยภาพแกนนำคนไร้บ้านและเครือข่ายต่าง ๆ
๓. ขับเคลื่อนนโยบายด้านสื่อสารสาธารณะ
๔. การพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิสวัสดิการพื้นฐานของรัฐ รวมทั้งการฟื้นฟูสุขภาพกาย สุขภาพใจ และพัฒนาด้านทักษะอาชีพเพื่อสร้างรายได้มั่นคง และดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

๕. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนศูนย์ฟื้นฟูฯ ในปี พ.ศ.๒๕๖๔ ถึง พ.ศ.๒๕๖๕ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของภาคคณะทำงาน ขับเคลื่อนด้านสิทธิสวัสดิการพื้นฐานของรัฐ และส่งเสริมการมีงานทำเพื่อเพิ่มรายได้ อีกทั้งยังส่งเสริมศักยภาพเครือข่ายคนไร้บ้าน และพัฒนาระบบการบริหารจัดการศูนย์ฟื้นฟูฯ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยการสร้างเครือข่ายทางชุมชน และสังคม ให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนคนไร้บ้าน และลดกลุ่มเสี่ยงการเป็นคนไร้บ้านหน้าใหม่

โครงสร้างการบริหารจัดการบ้านโฮมแสนสุข สรุปได้ดังนี้

๑. การจัดตั้งคณะกรรมการ โดยมีสมาชิกคนไร้บ้านเป็นกรรมการร่วมกัน มีหน้าที่ดำเนินการประชุมประจำเดือนเพื่อวางแผนการบริหารจัดการภายในศูนย์ฟื้นฟูฯ และร่วมกันพิจารณาคัดเลือกคนไร้บ้านเข้าสู่ศูนย์ฟื้นฟูฯ

๒. การจัดตั้งฝ่ายเลขานุการ โดยคัดเลือกจากแกนนำคนไร้บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานงานให้เกิดพื้นที่การหารือร่วมกัน ทั้งคนไร้บ้านและภาคีเครือข่าย

๓. การจัดตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูฯ

๔. การจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคคนไร้บ้าน ร่วมกับชุมชนบริเวณรอบศูนย์ฟื้นฟูฯ และสมาคมคนไร้บ้านแห่งประเทศไทย

๕. การดูรายรับ และรายจ่ายของศูนย์ฟื้นฟูฯ มีการเรียกเก็บเงินสบทบจากผู้อยู่อาศัยประจำเดือน เพื่อจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าสาธารณูปโภคต่าง ๆ ตลอดจนการจัดตั้งกองทุน ออมทรัพย์ กองทุนอาชีพ OKAS กองทุนขวดพลาสติก การขายขยะ การรับบริจาคขยะจากหน่วยงานที่สนับสนุนเพื่อนำมาเป็นงบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูฯ

๖. การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ได้แก่

๑. เทศบาลนครขอนแก่น ให้บริการและสนับสนุนเกี่ยวกับการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน และงานทะเบียนราษฎรต่าง ๆ

๒. โรงพยาบาลขอนแก่น โรงพยาบาลจิตเวช และโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ให้บริการและสนับสนุนเกี่ยวกับการเข้าถึงการรักษา การฟื้นฟูสุขภาพกาย และสุขภาพใจ

๓. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้บริการและสนับสนุนเกี่ยวกับการประสานความคุ้มครองทางกฎหมาย และการช่วยเหลือด้านการพัฒนาสังคม

๔. ศูนย์การศึกษาครอบครัวและครอบครัวศึกษาตามอัยยาศัยอำเภอเมือง
ขอนแก่นให้บริการและสนับสนุนเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๕. มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้บริการและสนับสนุนเกี่ยวกับองค์ความรู้ใน
การฟื้นฟูและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๖. สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น ให้บริการและสนับสนุนเกี่ยวกับการดูแล
ความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิต

๗. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ให้บริการและสนับสนุนเกี่ยวกับการพัฒนา
ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยระยะยาว

๘. มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และสมาคมคนไร้บ้านแห่งประเทศไทย
ให้บริการและสนับสนุนเกี่ยวกับการส่งเสริมเชิงนโยบาย และติดตามผลการดำเนินงานของ
ศูนย์ฟื้นฟูฯ

๙. กลุ่มเพื่อนคนไร้บ้าน ดำเนินการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

๗. การสนับสนุนธุรกิจเพื่อสังคม OKAS For ALL โดยเป็นการประสานงานระหว่าง
นายจ้าง และผู้ประกอบการในการเข้าถึงแหล่งการจ้างงาน เพื่อเชื่อมโยงรายได้ให้หลุดจากความ
ยากจนสู่อาชีพที่มีรายได้มั่นคง และเข้าถึงการจ้างงานที่เป็นธรรม เช่น การจ้างงานจากภายนอก
การระดมทุนเพื่อจ้างงาน และการสร้างสินค้าและผลิตภัณฑ์ หรืองานฝีมือต่าง ๆ ผ่าน Facebook
Fan page OKAS โอกาส @oakskhonkaen

แนวทางในการบริหารจัดการคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่เป็นระยะเวลายาวนาน
ศูนย์ฟื้นฟูฯ ใช้วิธีการในการสร้างรายได้ของคนไร้บ้านเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าใช้จ่าย
อุปโภคบริโภคต่าง ๆ เพื่อเป็นการยกระดับและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คนไร้บ้านมีความรับผิดชอบ
ต่อตนเอง รวมทั้งมีการวางแผนด้านการออมเงิน เพื่อให้คนไร้บ้านในการดำเนินชีวิต
ในอนาคต และสามารถออกไปพึ่งพาตนเองได้ต่อไป และปัจจุบันศูนย์ฟื้นฟูฯ อยู่ระหว่างการ
ดำเนินการจดทะเบียนเป็นสมาคมตามกฎหมายเพื่อเป็นการพัฒนาองค์กรต่อไป

**๓.๒.๓) เชิญผู้แทนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์ เข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในประเด็น
แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านของภาครัฐและภาคเอกชน
ในการประชุมครั้งที่ ๒๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕ โดยมี นายอนุทิน ปัดแก้ว
อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา สรุปสาระสำคัญ
ได้ดังนี้ (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ฉ)**

ข้อ ๑ ปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
มีทั้งหมดกี่แห่ง

ปัจจุบันกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมการจัด
สวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ และให้บริการสวัสดิการสังคมแก่
คนไร้ที่พึ่ง ผู้ทำการขอทานภายใต้พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗
และพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยมีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน ๗๗ แห่ง
ทั่วประเทศ และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน ๑๑ แห่ง

ข้อ ๒ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีอำนาจหน้าที่ และภารกิจเหมือนหรือแตกต่างกัน และการรับตัวบุคคลไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะเป็นผู้รับเข้ามาในเบื้องต้นก่อน โดยมีกระบวนการและวิธีการส่งต่อในรูปแบบใด

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีภารกิจและอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน คือ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีอำนาจหน้าที่และภารกิจภายใต้พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.๒๕๕๗ และพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ.๒๕๕๙ โดยมีบทบาทภารกิจ ดังนี้

๑) สำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง

๒) สืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

๓) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๔) ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมายหรือตามที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเห็นสมควร โดยมีระยะเวลาในการคุ้มครองไม่เกิน ๔๕ วัน

กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามมาตรา ๑๖ ของพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.๒๕๕๗ ดังนี้

๑) แกรับ คือการรับแจ้งเพื่อขอเข้ารับการช่วยเหลือในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เช่น ได้รับแจ้งจากภาคีเครือข่าย หรือผู้ประสบปัญหาติดต่อขอรับบริการด้วยตนเอง

๒) คัดกรอง คือ การจำแนกบุคคลเพื่อเข้ารับการคุ้มครองตามกฎหมาย เฉพาะ ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

๓) คุ้มครอง คือ การช่วยเหลือตามความเหมาะสมด้านปัจจัย ๔ การดำเนินการด้านสิทธิและสวัสดิการที่พึงได้รับการวางแผนพัฒนา การส่งเสริมการประกอบอาชีพ รวมถึงการเยี่ยมบ้าน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนประสานส่งต่อครอบครัว ชุมชน หรือสถานประกอบการ

๔) ประสานส่งต่อ คือ หลังจากกลุ่มเป้าหมายได้รับการคุ้มครองตามกระบวนการแล้ว ผู้ใช้บริการที่มีศักยภาพหรือมีความพร้อมสามารถส่งกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชน หรือสถานประกอบการในกรณีที่ไม่สามารถกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชนได้ จะเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองภายในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.๒๕๕๗ จำนวน ๑๑ แห่ง ทั่วประเทศ โดยมีบทบาทภารกิจ ดังนี้

๑) สำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

๒) สืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

๓) จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมและถูก
 สุขลักษณะ จัดให้มีการตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผีอกบวมและผีกาซีฟ รวมทั้งหาอาชีพ
 ให้แก่คนไร้ที่พึ่ง

๔) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในกรณีที่มี
 กฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประเภทนั้น

๕) ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต
 ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคล
 ทั่วไป

๖) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๗) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติการคุ้มครอง
 คนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ มีดังนี้

๑) กระบวนการแรกรับ/คัดกรอง ด้วยการตรวจสอบเอกสาร จัดทำบัญชี
 ทรัพย์สิน ถ่ายภาพ ทำทะเบียนประวัติ และตรวจสุขภาพ

๒) กระบวนการประเมินวางแผนให้ความช่วยเหลือ ด้วยการประเมิน
 ศักยภาพ และทำแผนพัฒนารายบุคคล โดยทีมสหวิชาชีพ

๔) กระบวนการให้ความช่วยเหลือตามแผนพัฒนารายบุคคลด้วยการ
 ส่งเสริมศักยภาพด้านการดำรงชีพ การพัฒนาทักษะอาชีพ การให้คำปรึกษาแนะนำด้านสิทธิ
 รวมถึงการให้บริการปัจจัย ๔

๕) กระบวนการประสานส่งต่อ โดยการติดตามครอบครัว เยี่ยมบ้าน
 และเตรียมความพร้อมเพื่อการส่งกลับ

๖) กระบวนการติดตามและประเมินผล ภายหลังจากการประสานส่งต่อ
 จะดำเนินการติดตามผลเพื่อเฝ้าระวัง และป้องกันการกลับมาเป็นคนไร้ที่พึ่งซ้ำ

๓. ปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ภาคเอกชน) มีจำนวนกี่แห่ง และรัฐ
 ได้เข้าไปช่วยสนับสนุน ภารกิจด้านใดบ้าง

ปัจจุบันมีศูนย์คุ้มครองภาคเอกชน จำนวน ๔ แห่ง คือ

๑) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู)

๒) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข)

๓) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ (บ้านเต็มฝัน)

๔) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข)

ปัจจุบันรัฐได้เข้าไปทำงานกับศูนย์พัฒนาศักยภาพทั้ง ๔ แห่ง ผ่านกลไกศูนย์
 คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัด โดยมีมติการทำงานการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิ การจัดหางานอาชีพ
 การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน เช่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ มีการจัดการ
 ตรวจโควิด การจัดอุปกรณ์ป้องกันโรค รวมถึงกรณีคนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะพึ่งพิง และไม่สามารถดูแล
 ตัวเองได้ จะดำเนินการรับตัวเข้าคุ้มครอง และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. การทำหนังสือสัญญาหรือบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับกรมสุขภาพจิต

ได้ดำเนินการเป็นประการใด โดยเฉพาะแนวทางการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยจิตเวช ในกรณีการรองรับการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยสุขภาพจิตที่ส่งต่อจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเอกชน

กระทรวง พม. ได้ร่วมมือกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มเปราะบางจิตเวชทั้งระบบ โดยมีเจตนารมณ์ร่วมกันในการดูแลฟื้นฟูกลุ่มเปราะบางจิตเวช ให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และไม่เป็นการะพียงพาง

การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ในครั้งนี้ ประกอบด้วย ๖ หน่วยงาน ได้แก่ กรมสุขภาพจิต กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งความร่วมมือได้ก่อให้เกิดบริการที่สำคัญ เช่น

- คู่เครือข่ายการดูแลฟื้นฟูผู้ใช้บริการที่มีอาการทางจิตเวชระหว่างสถานรองรับของ พม. กับโรงพยาบาลจิตเวชในพื้นที่

- บริการทางการแพทย์ทางไกล (Telemedicine)

- การตรวจรักษาพยาบาลฉุกเฉิน

- การจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ณ

โรงพยาบาลจิตเวชทุกแห่ง

- การตรวจประเมินสุขภาพจิต และการฝึกอบรมเพิ่มพูนศักยภาพด้านการดูแลสุขภาพจิต ให้แก่บุคลากรเจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- โครงการแลกเปลี่ยนบ้านเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ

๕. การส่งต่อบุคคลไร้ที่พึ่งไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดหรือโรงพยาบาลของรัฐ กรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่มีเลข ๑๓ หลัก มีขั้นตอน วิธีการอย่างไร เพราะในศูนย์ของภาคเอกชนจะพบปัญหาเรื่องการส่งต่อบุคคลที่ไม่มีเลข ๑๓ หลัก ซึ่งไม่สามารถรับการรักษาได้ทันที เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ

การส่งต่อบุคคลไร้ที่พึ่งที่ไม่มีเลข ๑๓ หลัก เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ทำหนังสือประสานไปยังโรงพยาบาลที่ส่งตัวคนไร้ที่พึ่งเข้ารับรักษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ซึ่งในขณะนี้ กรม พส. ได้ดำเนินการแก้ปัญหาสถานะบุคคล ซึ่งอยู่ในความดูแลของรัฐ ร่วมกับกรมการปกครอง โดยการจัดทำบันทึกทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน เพื่อเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนบ้านของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยมุ่งให้เกิดสิทธิในการรักษาพยาบาล สำหรับกรณีของศูนย์คุ้มครองภาคเอกชน ในกรณีต้องส่งบุคคลไร้ที่พึ่งที่ไม่มีเลข ๑๓ หลัก เข้ารับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาล ได้ใช้วิธีการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เช่นเดียวกัน

๖. เหตุใดจึงมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองภาคเอกชนขึ้น เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐก็มีศูนย์รองรับอยู่แล้ว หรือมีข้อจำกัดบางประการที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน ต้องการทราบความแตกต่างว่ามีด้านใดบ้าง

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาครัฐ เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ ของพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.๒๕๕๗ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง ประสานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่

เกี่ยวข้อง รวมถึงให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง ช่วงระยะเวลาไม่เกิน ๔๕ วัน โดยการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาครัฐในปัจจุบัน มีมาตรการดำเนินงานหลายด้าน เช่น

- บริการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- การตั้งจุดประสานงานในพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้คนไร้ที่พึ่งได้รับบริการได้

อย่างสะดวกรวดเร็ว

- การช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง
- การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง เพื่อการป้องกันกลุ่มเสี่ยงต่อการ

เป็นคนไร้ที่พึ่ง

- การรณรงค์ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือและให้โอกาสกับคนไร้ที่พึ่ง
- การขับเคลื่อนงานคณะอนุกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัด

ขณะที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคเอกชนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากการรวมกลุ่มของคนไร้ที่พึ่ง เพื่อการจัดการตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดที่อยู่อาศัย การส่งเสริมอาชีพและการจัดหางาน เป็นต้น โดยการสนับสนุนขององค์กรภาคประชาสังคม ขณะที่คนไร้ที่พึ่งส่วนใหญ่มักปฏิเสธการคุ้มครองจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาครัฐ เนื่องจากการเข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีระเบียบปฏิบัติของทางราชการ เช่น การเข้า-ออกสถานที่พักเป็นเวลา การจัดให้คนไร้ที่พึ่งมีกิจกรรมฝึกทักษะชีวิตและการจัดหางานในระหว่างพักอาศัย เป็นต้น ทำให้คนไร้ที่พึ่งซึ่งอาจมีศักยภาพในการดูแลตนเองได้ระดับหนึ่งและต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต ไม่ประสงค์เข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของรัฐเท่าที่ควร ดังนั้น การจัดตั้งของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคเอกชน จึงมีลักษณะเป็นการบริการทางเลือกเสริมบริการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของหน่วยงานภาครัฐที่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้เกิดเป็นบริการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนไร้ที่พึ่ง เพราะคนไร้ที่พึ่งเป็นผู้กำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกัน เป็นผู้รับผิดชอบจัดการตนเอง และช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามความเหมาะสม ปัจจุบันได้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน (โครงการห้องเช่าคนละครึ่ง) โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ร่วมกับสถาบันวิจัยจุฬาลงกรณ์ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๗. ปัจจุบันมีการตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบลหรือไม่ หรือมีเพียงสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประจำจังหวัดเท่านั้น

ปัจจุบัน มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับจังหวัด แต่ยังไม่มีการขยายการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบล โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีแนวคิดในการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบล โดยการบูรณาการดำเนินงานกับชุมชนท้องถิ่น ให้การความคุ้มครองกลุ่มเป้าหมายและแก้ไขปัญหาทางสังคม เพื่อให้ชุมชนเกิดการตระหนักรู้ เกิดการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันข้อคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนการจัดบริการสวัสดิการของชุมชน เช่น ตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่ ตำบลนาหว้า จังหวัดนครพนม ตำบลสมอโคน จังหวัดตาก เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว ปัจจุบัน กระทรวง พม. ได้มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคมระดับตำบล ซึ่งมีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มคนเปราะบางให้ครอบคลุมทุกมิติ ขณะนี้ได้จัดตั้งไปแล้วจำนวน ๖,๙๓๘ แห่ง

๓.๒.๔) เชิญผู้แทนจากศูนย์คนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู (บางกอกน้อย) เข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในประเด็น แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านของภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมศักยภาพด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ ในการประชุมครั้งที่ ๓๘/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๕ โดยมี นายชนัดธร โพธิ์ทอง ผู้แทนศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู) ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. ความเป็นมาของศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู)

ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู) ก่อตั้งเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยเช่าที่ดินจากการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน (พอช.) และงบประมาณจากรัฐบาล มีพื้นที่ทั้งหมด ๘๐๐ ตารางเมตร เป็นอาคาร ๒ ชั้น มีจำนวน ๕๓ ห้อง รองรับสมาชิกคนไร้บ้านจำนวน ๖๐ คน ปัจจุบันมีสมาชิกพักอาศัย จำนวน ๕๗ คน แบ่งออกเป็น ๑) ชาย จำนวน ๒๗ คน และ ๒) หญิง จำนวน ๓๐ คน

๒. ระบบบริหารภายใน แบ่งออกเป็น ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑) ห้องพักอาศัยชั่วคราว สามารถพักได้ จำนวน ๗ วัน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายร่วมกับสมาชิก ซึ่งสมาชิกที่เข้ามาพักภายในศูนย์ฯ ก็จะประเมินตนเองว่าสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้หรือไม่

๒) ห้องพักประจำ มีจำนวน ๔๕ ห้อง เป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงของการตั้งหลักชีวิต และพัฒนาตนเอง โดยจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตนเอง เช่น ค่าบำรุงห้อง เดือนละ ๒๐๐ บาท ส่วนค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปาสมาชิกแต่ละห้องจะต้องออกค่าใช้จ่ายเท่ากัน

๓) ห้องพักมั่นคง มีจำนวน ๘ ห้อง เป็นกลุ่มที่พัฒนาตัวเองที่พร้อมจะขยับตัวเองออกจากศูนย์ฯ ซึ่งสมาชิกจะต้องรับผิดชอบค่าบำรุงห้อง เดือนละ ๔๐๐ บาท ส่วนค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปาจะต้องจ่ายตามมิเตอร์ที่ติดตั้งในแต่ละห้อง

๓. ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต

ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู) ได้สนับสนุนการสร้างอาชีพให้กับสมาชิก โดยจะสนับสนุนตามความสามารถของตนเอง เช่น การขายอาหารราคาถูก กลุ่มอาชีพดัดยาง กลุ่มเพาะต้นไม้ขายสำหรับผู้สูงอายุ รับจ้างขนของ และทำงานก่อสร้าง

๔. กระบวนการในการทำงานและการพิจารณาให้คนไร้บ้านเข้าพักอาศัย มีดังนี้

๑) ลงพื้นที่พบปะสมาชิกคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะ (กิจกรรมเดินกาแฟ) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ตั้งเป็นกลุ่มย่อย ถ้าสมาชิกมีความพร้อมก็จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์พัก

๒) สมาชิกเข้ามาสมัครเข้าพักเองโดยการรู้จักจากเพื่อนคนไร้บ้านหรือติดต่อผ่านเพจบ้านสุวิทย์ วัดหนู

๓) ประสานผ่านหน่วยงานของภาครัฐ เช่น สำนักงานเขตบางกอกน้อย และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

๕. สนับสนุนให้สมาชิกคนไร้บ้านเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของภาครัฐ เช่น การบริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ในกลุ่มคนที่อยู่ในสถานะการพิสูจน์สิทธิทางทะเบียนราษฎร หรือกลุ่มคนไทยไร้สิทธิ การจัดทำสำเนาทะเบียนบ้าน สิทธิการรักษาพยาบาล และการเข้าถึงสิทธิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

๖. กองทุนเงินหมุนเวียน มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาเรื่องอาชีพให้กับสมาชิกโดยเฉพาะ มีเงินในการหมุนเวียนทั้งสิ้น ๖๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๓ แห่ง แห่งละ ๒๐,๐๐๐ บาท ได้แก่ ๑) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู) ๒) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข) และ ๓) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศกยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ (บ้านเต๋อมฝืน) โดยจำนวนเงินกองทุนหมุนเวียนแต่ละแห่งไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก เนื่องจากกรอบวงเงินมีจำกัด สมาชิกจะมากู้ยืมเงินเพื่อเป็นทุนสำรองในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ๑) รับจ้างทั่วไป เช่น ทำงานก่อสร้าง ๒) ลงทุนขายเสื้อผ้ามือสอง และ ๓) ลงทุนซื้อวัตถุดิบเพื่อนำมาซื้ออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ เช่น อุปกรณ์ร้อยพวงมาลัย

๗. มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยได้จัดทำโครงการห้องเช่าคนละครึ่งเพื่อให้คนไร้บ้านที่อาศัยอยู่บริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง ปัจจุบันมีจำนวนคนไร้บ้านที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๔๒ คน และมีห้องเช่าทั้งหมด ๒๗ ห้อง ขณะนี้อยู่ระหว่างการผลักดันเพื่อให้รัฐบาลสนับสนุนโครงการดังกล่าวเพื่อให้กลุ่มคนไร้บ้าน และกลุ่มคนเปราะบางในเมืองได้มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ซึ่งโครงการนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย ได้ให้ความช่วยเหลือในการจ่ายค่าเช่าห้องเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น จำนวน ๖ เดือน โดยจะมีการประเมินผลทุก ๆ ๓ - ๖ เดือน ส่วนใหญ่พบว่าชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น และสามารถรับผิดชอบค่าใช้จ่ายได้ และเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยได้จัดทำสรุปผลงานรอบ ๖ เดือน และได้มีมติขยายการให้ความช่วยเหลือคนไร้บ้านจาก ๖ เดือน เป็น ๑ ปี และจะมีการปรับนโยบายโครงการห้องเช่าคนละครึ่ง และปรับลด

ค่าเช่าห้องแบบขั้นบันได เป็นต้น

๘. กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้ให้การสนับสนุนเรื่องอาชีพกับคนไร้บ้าน ได้แก่ ๑) เงินช่วยเหลือการตั้งหลักชีวิต จำนวน ๒,๐๐๐ บาท ตามเงื่อนไขของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และ ๒) กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ มีการประเมินรายบุคคลว่าสมาชิกคนใดพร้อมที่จะประกอบอาชีพ ก็จะทำให้เงินทุนในการประกอบอาชีพซึ่งจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด

๙. ปัญหาและอุปสรรคของสมาชิกภายในศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู) มีดังนี้

๑) การประกอบอาชีพ และรายได้เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ประจำ

๒) สมาชิกเริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุมากขึ้น จึงส่งผลต่อการประกอบอาชีพ

๑๐. ข้อเสนอเชิงนโยบาย มีดังนี้

๑) การสนับสนุนพัฒนาอาชีพเพื่อให้สมาชิกมีรายได้ และมีอาชีพที่มั่นคง เพื่อให้สอดคล้องกับช่วงอายุคนไร้บ้าน

๒) การสร้างอาชีพ และรายได้ที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุคนไร้บ้าน

๓) การสนับสนุนเพื่อให้คนไร้บ้านเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของรัฐ เช่น การบริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน การจัดทำสำเนาทะเบียนบ้าน สิทธิการรักษาพยาบาล และสวัสดิการต่าง ๆ ที่จะได้รับจากภาครัฐ

๔) จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลต่อการประกอบอาชีพ โดยศูนย์ฯ จะต้องดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำโครงการปลูกพืชผักสวนครัวไว้จำหน่าย เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ

๓.๒.๕) เชิญผู้แทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในประเด็น การดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชน ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการประชุมครั้งที่ ๑๔/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๖ โดยมี นายณัฐพงษ์ คำแดง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณา สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. ประวัติความเป็นมาของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา จากการรวบรวมข้อมูลสถิติประชากรผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา เมื่อเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ที่ผ่านมา พบว่ามีผู้สูงอายุจำนวน ๑,๒๕๖ คน คนพิการ จำนวน ๒๘๙ คน ผู้ป่วยเอดส์ จำนวน ๒๑ คน คนไร้ที่พึ่ง จำนวน ๒๔ คน และเด็กกำพร้า จำนวน ๓๐ คน เด็กที่ได้รับผลกระทบจากผู้ป่วยเอดส์จำนวน ๗ คน และผู้ประสบปัญหาทางสังคมอื่น ๆ จำนวน ๑๒๖ คน

จากข้อมูลดังกล่าวองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ภายใต้การบริหารงานของนายรุ่งสุริยา เชียงชีระ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้เล็งเห็นถึงสภาพปัญหาของคนไร้ที่พึ่งจึงได้มีแนวคิด “คุณเป็นใคร สำคัญเท่ากันหมด เราจะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” และดำเนินการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ ๙ และเพื่อให้ชุมชนดูแลซึ่งกันและกันลดการพึ่งพาจากบุคคลภายนอก และร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชนให้น่าอยู่มากยิ่งขึ้น

๒. แนวคิดในการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา จากข้อมูลและสภาพปัญหาของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จึงได้ริเริ่มมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบมากขึ้น ได้แก่ การเก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชน สังคม วัฒนธรรม ลักษณะการประกอบอาชีพ จำนวนประชากร หน่วยงานในพื้นที่ และนโยบายและแผนงานของท้องถิ่น จากนั้นนำผลที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลมาประกอบการพิจารณาในการคัดเลือกตำบลเพื่อดำเนินกิจกรรม และนำเสนอการดำเนินโครงการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนในพื้นที่เพื่อจัดเตรียมและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน และได้มีการดำเนินโครงการ ได้แก่

๑) ประชุมหารือรูปแบบการจัดสวัสดิการให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

๒) ประสานและดำเนินการจัดเตรียมบุคลากรการเตรียมความพร้อมบุคลากรและภาคี

๓. สถานการณ์ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา

๑) การซื้อพื้นที่ที่ดินของรัฐ เช่น ที่ดินราชพัสดุ ที่ดินแขวงทางการที่ป่าสงวนฯ และกรมเจ้าท่า

๒) ทุนภายนอกมากกว่าเงินซื้อที่ดินไปเป็นจำนวนมาก เกิดกลไกราคาที่ดินราคาสูง

๓) ขาดการมีสิทธิในการใช้พื้นที่ที่ดินชุมชน

๔) ความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

๔. กระบวนการและบริการของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา

๑) การรับเข้า (Walk in) โดยพลเมืองดีหรือหน่วยงานนำส่ง

๒) การตรวจสุขภาพ

๓) การดูแลและให้บริการที่พักชั่วคราว และบริการปัจจัย ๔

๔) การพัฒนาศักยภาพ (ช่วงเปาโมเดล) รวมถึงการฝึกอบรมทักษะ

ด้านอาชีพ ทักษะชีวิตภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๕) ส่งกลับคืนชุมชน

รูปแบบการดูแลคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา

๕. สถิติการให้บริการของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา (นับแต่เริ่มจัดตั้งศูนย์คุ้มครองฯ จนถึงปัจจุบัน โดยจำแนกตามเพศและสภาพปัญหา) สถิติการให้บริการของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา ตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๖๖ จนถึงปัจจุบัน มีจำนวน ๒๔ ราย ดังนี้

๑) เพศชาย จำนวน ๘ ราย

๒) เพศหญิง จำนวน ๑๖ ราย

โดยสภาพปัญหาส่วนใหญ่ คนไร้ที่พึ่งมีฐานะยากจน ไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกินและไม่มีอาชีพ

๖. ปัญหาอุปสรรคและเป้าหมายของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา

๑) ขาดบุคคลในการดำเนินการด้านนี้โดยเฉพาะ

๒) กระบวนการคุ้มครองและการให้ความช่วยเหลือติดขัดปัญหา ประเด็นเกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย และขาดงบประมาณในการดำเนินการ

๓) เครือข่ายชุมชนในการดำเนินงานเรื่องนี้มีไม่เพียงพอ ผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

๗. ข้อเสนอแนะของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา

๑) สร้างความเข้าใจและความตระหนัก “คนไร้ที่พึ่ง” คือใคร และปัญหาของคนไร้ที่พึ่ง

๒) สร้างกระบวนการคุ้มครอง ช่วยเหลือให้คนไร้ที่พึ่งพ้นจากสภาวะไร้ที่พึ่ง และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

๓) สร้างขยายเครือข่ายชุมชน และขยายเครือข่ายการดูแลคนไร้ที่พึ่ง จากชุมชนที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการดำเนินงาน

จากนั้นที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง สรุปได้ดังนี้

ลำดับแรก นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ ประธานคณะอนุกรรมการ ได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมว่า จากข้อมูลข้างต้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบการให้บริการของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา คือการสำรวจข้อมูลเชิงลึกของประชากรทุกคนที่ประสบปัญหาทางสังคมในตำบลช่วงเปาที่จัดอยู่ในกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือ เช่น การสำรวจข้อมูลประชาชนในทุกหมู่บ้านเพื่อค้นหาบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ รวมถึงการประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปาจัดอยู่ในลักษณะการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบชั่วคราว หรือที่เรียกว่า “ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบล”

ถัดมา พลเอก ไชยยนต์ คำตันเจริญ รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง ได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมว่า ระเบียบหรือข้อปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อดูแลคนไร้ที่พึ่งมีการบริหารงบประมาณการอย่างไร

จากข้อซักถามข้างต้น นายณัฐพงษ์ คำแดง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้ชี้แจงข้อมูลว่า ระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นำมาช่วยเหลือและดูแล ตลอดจนการให้ความคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชน คือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือประชาชนตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๐

ซึ่งเป็นระเบียบกลางที่นำมาใช้ในปัจจุบันโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เนื่องจากกฎหมายและข้อบังคับมีจำนวนมาก และใช้ระยะเวลาพอสมควรในการขออนุมัติงบประมาณต่าง ๆ

จากนั้น นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ ประธานคณะอนุกรรมการ ได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีแนวทางสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง ตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา จึงขอสอบถามว่าองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้รับทราบระเบียบกลางและวิธีการปฏิบัติ หรือไม่

จากข้อซักถามข้างต้น นายณัฐพงษ์ คำแดง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้ชี้แจงข้อมูลว่า จากระเบียบดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้รับทราบแนวทางการให้ความช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นตามหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว แต่ขณะนี้ยังไม่ทราบรายละเอียดของระเบียบกลาง และหนังสือ ส่งการที่จะนำมาบังคับใช้

ต่อมา นายศุภกร ปทุมรัตน์ธาร อนุกรรมการ ได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมว่าการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปาโดยวิธีการรับเข้า หรือ Walk in คือ การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรในพื้นที่ หรือเป็นบุคคลภายนอกที่เข้ามาอาศัยอยู่ในชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างไร

จากข้อซักถามดังกล่าว นายณัฐพงษ์ คำแดง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้ชี้แจงข้อมูล ดังนี้

๑) องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จะเป็นหน่วยงานที่ตั้งรับเพื่อให้ความช่วยเหลือคนเร่ร่อนที่อยู่นอกพื้นที่แต่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลช่วงเปา จากนั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะได้สอบถามข้อมูลเบื้องต้นเพื่อกำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือต่อไป

๒) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ตลอดจนผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ติดต่อไปยังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา จากนั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะไปสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเพื่อกำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ และประสานส่งต่อไปยังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดเชียงใหม่ หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งสันมหาพนเพื่อจัดเจ้าหน้าที่ด้านสังคมสงเคราะห์เข้ามาให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปาขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือโดยตรง

การประชุมดำเนินมาถึงช่วงนี้ นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ ประธานคณะอนุกรรมการ ทิดถาวรกิจสำคัญจึงได้มอบหมายให้ พลเอก ไพชยนต์ คำตันเจริญ รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม

จากนั้น นายอัครเดช สุพรรณฝ้าย อนุกรรมการ ได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมดังนี้

๑) รูปแบบการให้ความช่วยเหลือของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชน ตำบลช่วงเปาจัดอยู่ในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือแบบชั่วคราว และในอนาคตมีความเป็นไปได้หรือไม่ที่จะขยายการให้ความช่วยเหลือแบบระยะยาว

๒) ประชาชนบางส่วนของตำบลช่วงเปาที่ได้เดินทางไปทำงานในกรุงเทพฯ และประสบปัญหาทางสังคม เช่น ตกงานกลายเป็นคนไร้ที่พึ่ง และต้องการที่จะเดินทางกลับภูมิลำเนา ประเด็นนี้ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปาสามารถให้ความช่วยเหลือได้หรือไม่

จากข้อซักถามข้างต้น นายณัฐพงษ์ คำแดง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้ชี้แจงข้อมูล ดังนี้

๑) การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาทางสังคมแบบระยะยาวของตำบลช่วงเปา ในส่วนนี้จะขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายเนื่องจากนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะ ตลอดจนบริบทของท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันในเชิงจำนวนโครงสร้างของจำนวนประชากร การให้ความสำคัญของประชาชนที่ประสบปัญหาทางสังคมที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ การขยายรูปแบบการให้ความช่วยเหลือแบบระยะยาวอาจจะก่อให้เกิดปัญหา เช่น มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการให้ความช่วยเหลือ

๒) การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาทางสังคม และต้องการกลับภูมิลำเนาในส่วนนี้ผู้บริหารท้องถิ่นพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ทั้งนี้ จะต้องพิจารณาการให้ความช่วยเหลืออย่างรอบด้าน

ต่อมา นางงามจิต แต่สุวรรณ อนุกรรมการ ได้สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

๑) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดเชียงใหม่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งร่วมกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๕ ที่ผ่านมา อย่างไร

๒) ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดจัดให้มีการดำเนินงานลักษณะเดียวกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีสิทธิได้รับการพิจารณาจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เพื่อให้การสนับสนุนด้านงบประมาณหรือด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการกำหนด ในประเด็นนี้ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา มีการดำเนินการในลักษณะและวิธีการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ข้างต้นหรือไม่

จากข้อซักถามข้างต้น นายณัฐพงษ์ คำแดง หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้ชี้แจงข้อมูล ดังนี้

๑) การดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาทางสังคมเป็นระยะ โดยศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดเชียงใหม่ได้ให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือทุกครั้งตามที่มีการร้องขอ

๒) การสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๕ ในส่วนนี้ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดเชียงใหม่ ได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งเพียงบางส่วน ทั้งนี้ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปายังไม่ได้รับทราบละเอียดเชิงลึกตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ ฉบับดังกล่าว

๓.๒.๖) เชิญผู้แทนจาก องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน ตำบลบ้านตาก จังหวัดตาก เข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในประเด็น การดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชน ตำบลสมอโคน หรือบ้านพักกลางโงมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ในการประชุมครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๖ โดยมี นายไพโรจน์ เงินแจ้ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. ความเป็นมาของการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลสมอโคน หรือบ้านพักกลางโงมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคน

สืบเนื่องจากจำนวนประชากรในตำบลสมอโคน พบว่ามีผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป และบุตรหลานได้ไปประกอบอาชีพต่างถิ่น จึงทำให้ไม่มีเวลากลับมาดูแลผู้สูงอายุ และปล่อยให้ผู้สูงอายุอาศัยอยู่เพียงลำพังจึงทำให้ขาดโอกาสต่าง ๆ เช่น การดูแลสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย การใช้ชีวิตประจำวัน และการได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์และถูกสุขลักษณะ จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้นำชุมชนในท้องที่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้นำชุมชนได้เห็นความสำคัญของการดูแลผู้สูงอายุ คนไร้ที่พึ่ง คนด้อยโอกาสในพื้นที่ รวมถึงคนเร่ร่อน และคนไร้ที่พึ่งที่อยู่ในตำบลสมอโคน โดยไม่มีที่พักอาศัย ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำทุกภาคส่วน จึงมีแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์พักพิงให้กับคนเหล่านี้ โดยเป็นการจัดตั้งผ้าป่าสามัคคีเพื่อให้พี่น้องประชาชนในตำบลสมอโคนร่วมกันทำบุญโดยเน้นการมีส่วนร่วมและนำเงินมาสร้างบ้านพักกลางโงมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคนเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนด้อยโอกาส โดยในวาระเริ่มแรกได้ใช้อาคารโรงอาหารโรงเรียนชุมชนบ้านสมอโคน เพื่อใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราว จากนั้นได้ประสานไปยังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก เพื่อของบประมาณบางส่วนนำมาปรับปรุงและซ่อมแซมอาคารที่พักพิงชั่วคราว นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม

องค์กรสวัสดิการชุมชนสมอโค่น ซึ่งได้จดทะเบียนเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ได้เข้ามาเป็นหน่วยงานนำร่องในการให้ความช่วยเหลือ

๒. ลักษณะการดำเนินงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่น ได้ดำเนินการจัดจ้างพนักงานจ้างเหมาบริการเพื่อเข้ามาดูแลผู้สูงอายุ ทั้งนี้ จะต้องผ่านหลักสูตรโครงการฝึกอบรมการดูแลสุขภาพระยะยาว (Long Term Care) และดูแลแบบครบวงจร เช่น การให้บริการอาหารฟรี ๓ มื้อ การดูแลสุขภาพ การจัดหาที่พัก ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดูแลเฉลี่ยเดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท อีกทั้งประชาชนในตำบลสมอโค่นยังได้บริจาคข้าวสารอาหารแห้ง และของใช้ในชีวิตประจำวันให้กับสมาชิกที่ได้อาศัยอยู่ในบ้านพักกลางโงมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโค่น

ผลของการจัดตั้งบ้านพักกลางโงมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโค่น ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนในตำบลสมอโค่นได้เข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญ และให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง ผู้ด้อยโอกาส รวมถึงคนยากไร้ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลสมอโค่น รู้จักการเอื้อเฟื้อแบ่งปันอีกด้วย

ผู้สูงอายุที่ต้องการอาศัยอยู่ในลักษณะชั่วคราวสามารถนำมาฝากเพื่อให้เจ้าหน้าที่ดูแลได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น โดยการดำเนินงานของบ้านพักกลางฯ มีลักษณะคล้ายกับโครงการฝากบ้านไว้กับตำรวจในช่วงเทศกาลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

งบประมาณในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้สูงอายุ จะเป็นการจ้างพนักงานจ้างเหมาบริการที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่น โดยจะมอบหมายให้มาปฏิบัติภารกิจเพิ่มเติมที่บ้านพักกลางฯ

บ้านพักกลางฯ ได้ดูแลสมาชิกทุกคนที่ได้อาศัยอยู่ในบ้านพักกลางฯ อย่างครบวงจร โดยสมาชิกที่อาศัยอยู่มีหลายประเภท เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ รวมไปถึงคนยากไร้ที่ไม่ได้รับการดูแล โดยการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นไม่ต้องการที่จะขยายกลุ่มเป้าหมายหรือรับสมาชิกเข้ามาดูแลเพิ่มเติม เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ นอกจากนี้ยังได้มีการดำเนินงานในลักษณะเชิงป้องกัน เช่น ผู้สูงอายุที่อยู่บ้านคนเดียวแต่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ แต่ประสบปัญหาเรื่องสุขอนามัยไม่สะอาด หรือสภาพบ้านชำรุดทรุดโทรม ในส่วนนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นจะให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น โดยจะประสานไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก เพื่อของบประมาณในการซ่อมแซมบ้าน หรือช่วยเหลือในด้านสิ่งของอุปโภคและบริโภค

องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นได้มีงบประมาณที่จัดสรรไว้สำหรับการดูแลช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งตามหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะ เพราะฉะนั้นการดูแลช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง หรือกลุ่มคนประเภทอื่น ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นจะดูแลสมาชิกที่อาศัยอยู่ในตำบลสมอโค่นเป็นหลัก โดยเจ้าหน้าที่จะพูดคุย แลกเปลี่ยนและทำความเข้าใจกับสมาชิกทุกคนที่บ้านพักกลางฯ ไม่ใช่สถานที่สำหรับคนตกทุกข์ได้ยาก แต่จะเป็นสถานที่ที่รองรับกลุ่มคนผู้สูงอายุ เพื่อพบปะพูดคุย และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อเป็นการสร้างทัศนคติที่ดี และเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันเพื่อให้สมาชิกทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ภายในบ้านพักกลางๆ จะมีศูนย์ดูแลเด็กและเยาวชนที่มีภาวะออทิสติก โดยประสานมาและรับมาจากโสตศึกษาประจำจังหวัดตาก ซึ่งเป็นการให้บริการในลักษณะศูนย์บริการโรงเรียนโสตศึกษาประจำอำเภอบ้านตาก ในส่วนนี้จะเป็นการลดภาระเพื่อไม่ให้ผู้ปกครองต้องเดินทางไปส่งบุตรหลานที่โรงเรียนโสตศึกษาประจำจังหวัดตาก ซึ่งมีระยะทางไกลพอสมควร

๓. ปัญหาและอุปสรรค

๑) ค่าใช้จ่ายและงบประมาณที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วยค่อนข้างสูง ปัจจุบันชุมชนเป็นผู้อุปถัมภ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- ๑.๑) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก
- ๑.๒) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก
- ๑.๓) สำนักงานเหล่ากาชาดจังหวัดตาก
- ๑.๔) โรงพยาบาลบ้านตาก
- ๑.๕) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสมอโคน
- ๑.๖) ภาคเอกชน

๒) อาคารที่ใช้เป็นสถานที่ดูแลผู้ป่วยเป็นอาคารไม้เก่า (อาคารเรียนเก่า) ซึ่งค่อนข้างทรุดโทรมยังขาดงบประมาณในการปรับปรุง และซ่อมแซม เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ

๔. การต่อยอดของบ้านพักกลางโงะโง่งประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคน

๑) การขยายกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามาสู่บ้านพักกลางโงะโง่งประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคนหรือตำบลใกล้เคียง (ตามความเหมาะสม)

๒) สร้างระบบการบริหารงาน ได้แก่

๒.๑) การป้องกันและเสริมสร้างให้ความช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง เช่น การซ่อมแซมบ้านพักอาศัยให้มีความปลอดภัยและสะดวก เช่น การซ่อมแซมห้องน้ำ อุปกรณ์สำหรับคนพิการ สถานที่ทำกายภาพบำบัด และอาชาบำบัด

๒.๒) การควบคุม และป้องกันการเกิดโรคเส้นเลือดอุดตัน โดยการจัดทำโครงการป้องกันโรคหลอดเลือดในสมองในตำบลให้ครบทุกหมู่บ้าน

๒.๓) เมื่อมีความจำเป็นบ้านพักกลางโงะโง่งประชารัฐอนุเคราะห์จะให้ความอนุเคราะห์คนเข้ามาสู่บ้านพักกลางโงะโง่งประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคนซึ่งบริหารจัดการโดยองค์กรสวัสดิการสังคมตำบลสมอโคน สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดตากกิ่งกาชาดอำเภอบ้านตาก และส่วนราชการในอำเภอบ้านตากที่เกี่ยวข้อง

๓.๓ การลงพื้นที่ศึกษาดูงาน จำนวน ๒ แห่ง

๓.๓.๑) ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงาน ณ ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน (บ้านเต็มฝัน) จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๓ เวลา ๑๐.๓๐ นาฬิกา

คณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ นำโดย นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ ประธานคณะ กรรมการธิการ และนายมนต์เกียรติ บุญตัน กรรมการ พร้อมคณะ ได้ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินของศูนย์ฟื้นฟู และพัฒนาศักยภาพ คนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ ณ ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน จังหวัดเชียงใหม่ (บ้านเต็มฝัน)

ความเป็นมา

จากการสำรวจข้อมูลโดยเครือข่ายคนไร้บ้าน ร่วมกับมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย ได้สำรวจคนไร้บ้านเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่า ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีกลุ่มคนไร้บ้านจำนวน ๑๙๔ คน จึงเกิดโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐทำให้เครือข่ายคนไร้บ้านร่วมกับมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ ได้ดำเนินการจัดซื้อที่ดินขนาดเนื้อที่ ๓๓๐ ตารางวา และก่อสร้างศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ขึ้น เป็นอาคารสูง ๒ ชั้น และมีชั้นดาดฟ้า

บ้านเต็มฝัน มีเนื้อที่ ๓๓๐ ตารางวา ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อที่ดินและปลูกสร้างอาคารจากรัฐบาล จำนวน ๒๖.๔ ล้านบาท ตามมติคณะรัฐมนตรี ในปี ๒๕๕๙ ที่ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนไร้บ้านทั่วประเทศ ซึ่งศูนย์ฯแห่งนี้รองรับคนไร้บ้านได้ราว ๕๐ คน แบ่งลักษณะที่อยู่เป็น ๓ รูปแบบ คือ ๑.ชั่วคราว วันละ ๑๐ บาท เป็นห้องกว้าง พื้นนอนรวม ๒.ประจำ มี ๑๐ ห้อง เป็นห้องที่มีม่านมู่ลี่กัน เดือนละ ๒๐๐ บาท และ ๓.มั่นคง มี ๖ ห้อง ผนังห้องก่ออิฐ ประตูไม้เดือนละ ๓๐๐ บาท ปัจจุบันมีคนไร้บ้านเข้ามาอยู่แล้ว จำนวน ๓๒ คน เป็นชาย ๒๔ คน หญิง ๘ คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเก็บของเก่าหรือขยะรีไซเคิล

ลงพื้นที่พบปะพูดคุยกับคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านเต็มฝัน

๓.๓.๒) ลงพื้นที่ติดตามการดำเนินงานศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน เพื่อเสริมสร้างทักษะและพัฒนาศักยภาพของคนไร้บ้าน จังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข) วันศุกร์ที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา

คณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ วุฒิสภา นำโดย นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ ประธานคณะพร้อมด้วยที่ปรึกษา ได้ลงพื้นที่เพื่อติดตามการดำเนินงานและแนวทางการจัดการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านภาคเอกชน ณ ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข) โดยมีนายสมพร ทหารพรม เจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยให้การต้อนรับ

ลงพื้นที่ บ้านพูนสุข จังหวัดปทุมธานี

ศูนย์ดังกล่าว เป็นที่พึ่งพิงของคนไร้บ้านที่เข้ามาอยู่อาศัยเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง ในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ดูแลตัวเองภายใต้การสนับสนุนของสมาคมคนไร้บ้านปัจจุบัน มีคนไร้บ้านพักอาศัยจำนวน ๒๖ คน ประกอบด้วย ชาย ๑๗ คน หญิง ๗ คน และเด็ก ๒ คน ภายใน ศูนย์ฯ ได้มีกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะอาชีพให้กับคนไร้บ้าน เช่น ดึงยาง ปลุกพืชผักสวนครัว เลี้ยงปลา ร้อยมาลัย และรับจ้างทั่วไป เป็นต้น รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่พบ ได้แก่

๑. ปัญหาค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากคนไร้บ้านบางส่วน ไม่พร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ มีสาเหตุ ดังนี้

๑.๑) อายุเกินกว่า ๖๐ ปี ขึ้นไป (สูงอายุ) จึงถูกปฏิเสธการจ้างงาน และมีโรคประจำตัวจึงไม่สามารถออกไปทำงานได้

๑.๒) มีอาการป่วยทางจิต หรือมีอาการโรคซึมเศร้า (ประมาณ ๒ - ๓ คน)

๒. ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อรวบรวมข้อมูลและรายงานสถานการณ์ คนไร้บ้านรวมทั้งจัดทำระบบการติดตามสถานการณ์คนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะร่วมกับ ภาครัฐ ภาคประชาสังคม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. งบประมาณกองทุนหนุนเวียนเพื่อประกอบอาชีพไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการซึ่งมีสาเหตุมาจากสมาชิกบางคนไม่ส่งเงินมายังกองทุนฯ

๔. การส่งเสริมอาชีพร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐ เพื่อผลักดันให้คนไร้บ้านมีอาชีพ และมีรายได้ในการใช้จ่ายเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว และพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองและพร้อมที่จะออกไปอยู่ในสังคมภายนอกร่วมกับคนอื่น

๕. การเดินทางไปทำงาน เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาการให้บริการของรถโดยสารสาธารณะจึงทำให้คนไร้บ้านบางส่วนไม่สะดวกที่จะเดินทางไป - กลับ และเลือกที่จะไปอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะ

๖. ขาดแคลนบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญในการให้ปรึกษาหรือคำแนะนำ ในการใช้ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น การฟื้นฟูสภาพจิตใจชีวิตประจำวัน ร่วมกับผู้อื่น

๗. ไม่สามารถจัดการตนเองได้ จึงทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม

**ศูนย์พัฒนา
ศักยภาพคนไร้บ้าน
(บ้านพูนสุข)
จังหวัดปทุมธานี**

บ้านพูนสุข

เป็นพื้นที่ที่ 3 ที่ได้รับงบซื้อที่ดิน 19.5 ไร่ และงบในการก่อสร้าง มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่กว่า และได้ทำการก่อสร้างแล้วเสร็จ ตอนปี 63 ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ได้เปิดศูนย์

**ที่มาของศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน
(บ้านพูนสุข) จังหวัดปทุมธานี**

- ผลักดันกับรัฐบาลในการแก้ปัญหาคนไร้บ้าน และได้รับมติ ครม. เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559 งบประมาณ จำนวน 118 ล้าน โดยมี 4 เรื่อง ด้านที่อยู่อาศัย ด้านคุณภาพชีวิต สสำรวจข้อมูล สวัสดิการ โดยศูนย์บ้านพูนสุข ได้ก่อสร้างแล้วเสร็จ ปี 2562 มีที่อยู่อาศัย 3 แบบ แบบที่ พักชั่วคราว จำนวน 1 ห้อง ห้องประจำ 29 ห้อง ห้องมั่นคง จำนวน 8 ห้อง ปัจจุบัน มีสมาชิกคนไร้บ้านพักอาศัย จำนวน 22 คน

ใน 1 ปีที่ผ่านมา

• มีสมาชิกที่เข้ามาใช้บริการเพื่อใช้ศูนย์ฯ เป็นการตั้งหลักชีวิตร จำนวน 66 คน โดยแบ่ง เป็นชาย 33 คน หญิง 27 คนเด็ก 6 คน จะเห็นได้ว่า ในช่วง 1 ปี ที่ผ่านมา มีสมาชิกเข้ามาพักอาศัยที่บ้านพูนสุขเพราะอยู่ช่วงการแพร่ระบาดของโควิด และมีสมาชิกบางส่วนติดเชื้อโควิด จึงทำให้ศูนย์ฯ บ้านพูนสุข ถูกปิดเป็นเวลา 14 วัน หลังจากโควิดเบาลง ก็จะมีสมาชิกกลุ่มหนึ่งย้ายออกไปทำงานกับโรงงานวีไอเคิล ที่จ.อยุธยา บางคนก็กลับไปอยู่กับครอบครัวที่ภูมิลำเนา บางคนก็เสียชีวิต บางคนก็กลับไปใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่สาธารณะเหมือนเดิม ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 26 คน เป็นชาย 17 คน หญิง 7 คน เด็ก 2 คน

งานพัฒนาคุณภาพชีวิตบ้านพูนสุข

- ด้านอาชีพ ดึงยาง ปลุกพืช เลี้ยงปลา ร้อยมาลัย รับทำงานอาหาร รับงานทั่วไป
- พื้นที่รูปธรรม ตลาดชุมชน จัดพื้นที่สัมมนา จัดประชุม / ที่พัก

บทที่ ๔ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การพิจารณาศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน ศึกษากรณี : องค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ของคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา เป็นการศึกษาข้อมูลจากการรับฟังข้อเท็จจริงจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการลงพื้นที่ ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ และสื่อสารสนเทศต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนไร้บ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ปัจจุบันสถานการณ์และจำนวนคนไร้บ้านมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี จากการสำรวจของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปีพ.ศ. ๒๕๖๕ พบว่า จำนวนคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีจำนวนทั้งสิ้น ๔,๔๒๒ คน แบ่งเป็นคนไร้บ้าน จำนวน ๓,๔๐๖ คน คนขอทาน จำนวน ๑ คน และผู้ป่วยจิตเวช (พ.ร.บ.สุขภาพจิต) จำนวน ๑,๐๑๕ คน แบ่งเป็นเพศชาย ๒,๖๔๖ คน และเพศหญิง ๑,๗๗๖ คน (ข้อมูล ณ วันอังคารที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕) (รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก ก)

“เหตุใดจึงมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้บ้านภาคเอกชน” เนื่องจากเกิดการรวมกลุ่มของคนไร้บ้านเพื่อการจัดการตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดที่อยู่อาศัย การส่งเสริมอาชีพ และการจัดหางาน เป็นต้น โดยการสนับสนุนขององค์กรภาคประชาสังคม ในขณะที่คนไร้บ้านส่วนใหญ่มักปฏิเสธการคุ้มครองจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาครัฐ เนื่องจากการเข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีระเบียบปฏิบัติของทางราชการ เช่น การเข้า-ออกสถานที่พักเป็นเวลา การจัดให้คนไร้บ้านมีกิจกรรม ฝึกทักษะชีวิต และจัดหางานในระหว่างพักอาศัย ทำให้คนไร้บ้านที่มีศักยภาพในการดูแลตนเองได้ระดับหนึ่งต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต ไม่ประสงค์เข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของรัฐ ดังนั้น การจัดตั้งของศูนย์คุ้มครองคนไร้บ้านภาคเอกชน จึงมีลักษณะเป็นการบริการทางเลือกเสริมสำหรับบริการคุ้มครองคนไร้บ้านของหน่วยงานภาครัฐ ที่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้เกิดเป็นบริการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนไร้บ้าน เพราะคนไร้บ้านเป็นผู้กำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกัน เป็นผู้รับผิดชอบจัดการตนเอง และช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามความเหมาะสม

ซึ่งมูลนิธิต่างที่อยู่อาศัย เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน มีแนวคิดสำคัญ คือ การสนับสนุนให้เกิดองค์กรชาวบ้านที่เข้มแข็ง เพื่อให้มีศักยภาพในการแก้ปัญหาของตนเองได้ ที่ทำงานกับชาวชุมชนแออัด คนไร้บ้าน และแก้ไขปัญหาด้านความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย โดยมุ่งเน้นงานลงพื้นที่ พบปะ พูดคุยกับคนไร้บ้าน มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ รวมกลุ่มคนไร้บ้านมาเป็นเครือข่ายคนไร้บ้าน และพัฒนาการบริหารมาเป็น สมาคมคนไร้บ้าน ในปีพ.ศ. ๒๕๖๐ ปัจจุบันสมาคมคนไร้บ้านบริหารศูนย์พักที่ดูแลโดยคนไร้บ้านกันเองมีทั้งสิ้น ๔ แห่ง

๑. ศูนย์พักคนไร้บ้านบางกอกน้อย สุวิทย์ วัดหนู กรุงเทพมหานคร
๒. ศูนย์พักคนไร้บ้าน จังหวัดเชียงใหม่ (บ้านเต็มฝัน)
๓. ศูนย์พักคนไร้บ้าน จังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข)
๔. ศูนย์พักคนไร้บ้าน จังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข)

เป้าหมายในการทำงาน เพื่อให้คนไร้บ้านมีสถานะแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถใช้ชีวิตปกติในสังคม พ้นจากสภาวะการไร้บ้าน และกลุ่มเสี่ยงสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขร่วมกับคนในชุมชน และสังคมได้ โดยในโครงการนี้ได้แยกแยะกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้นเพื่อสามารถทำงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสอดคล้อง และมีประสิทธิภาพ โดยแยก กลุ่มคนไร้บ้านเป็น ๓ กลุ่ม คือ คนไร้บ้านหน้าใหม่ คนไร้บ้านทั่วไป และคนไร้บ้านที่ตั้งหลักได้

“เหตุใดจึงมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้บ้านในชุมชน” ๒ แห่ง

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่น จังหวัดตาก

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้เล็งเห็นถึง สภาพปัญหา จึงได้มีแนวคิดของการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งขึ้นในเขตพื้นที่ตำบลช่วงเปา เพื่อให้มีทางเลือกให้กับสังคมชุมชนร่วมมองเห็นปัญหาของกลุ่มคนเหล่านี้ จึงได้ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตามแนวทางแบบพอเพียงตามพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและร่วมรับผิดชอบชุมชนเพื่อให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เกิดการเปลี่ยนแปลงลดการพึ่งพาจากภายนอก มองเห็นศักยภาพของชุมชน ดำเนินงานผ่านโครงการ “ตำบลต้นแบบ ห่วงใย ไม่ทอดทิ้งกัน” ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ชุมชนตำบลช่วงเปามีความน่าอยู่ เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อาสาสมัคร และหน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ มีการจัดสวัสดิการ การส่งเสริมอาชีพ พัฒนาศักยภาพให้กับผู้ประสบปัญหาทางสังคมในตำบลช่วงเปา รวมไปถึงการช่วยเหลือบุคคลเร่ร่อน โดยมีจุดมุ่งหมายของชุมชนคือ สมาชิกในชุมชนตำบลมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่น จังหวัดตาก

มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปัจจัยต่างๆมากมาย ทั้งด้านปัจเจกบุคคล สภาพแวดล้อมและระบบสุขภาพ โดยในส่วนของปัจเจกบุคคลและสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันและส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการคุ้มครองดูแลคนไร้ที่พึ่งอย่างยั่งยืน ภายใต้เจตนารมณ์ “มีที่พึ่ง พึ่งตนเองได้ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น” ตลอดจนพัฒนาและฟื้นฟูคนไร้ที่พึ่งให้สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข

จากข้อมูลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้สามารถสรุปภาพรวมที่ส่งผลกระทบต่อคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจากภาคเอกชน และจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

องค์กรภาคเอกชน ประกอบด้วย

๑. ปัญหาด้านการประกอบอาชีพ และรายได้

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด - ๑๙ ทำให้คนไร้บ้านมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากคนไร้บ้านบางส่วนไม่พร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ มีสาเหตุเกิดจากหลายประการ อาทิเช่นมีอายุเกินกว่า ๖๐ ปีขึ้นไป (สูงอายุ) ทำให้ถูกปฏิเสธการจ้างงาน หรือมีโรคประจำตัวทำให้ไม่สามารถออกไปทำงานได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงแรงงาน ควรเร่งผลักดันให้คนไร้บ้านมีอาชีพเพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพให้เกิดการทำงานสร้างรายได้อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพและพัฒนาตนเอง และนำรายได้มาเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว โดยกระทรวงฯ ควรส่งผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เข้ามาฝึกอาชีพให้กับกลุ่มคนไร้บ้านที่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ และที่สำคัญต้องสอดคล้องกับช่วงอายุเพราะกลุ่มผู้สูงอายุไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้เหมือนบุคคลอื่น หากคนไร้บ้านมีอาชีพก็จะสามารถนำเงินที่ได้ส่งเข้ากองทุนหมุนเวียนต่อไป

๒. ควรสนับสนุนอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพให้กลุ่มคนไร้บ้านสามารถที่จะมีต้นทุนเบื้องต้นในการประกอบอาชีพเช่น สนับสนุนรถเข็น หม้อ เต้าแก๊ส ถังแก๊ส เป็นต้น

๒. ปัญหาระบบฐานข้อมูลกลาง

เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดที่ออกแบบระบบฐานข้อมูลกลางเพื่อรวบรวมข้อมูลและรายงานสถานการณ์คนไร้บ้านรวมทั้งจัดทำระบบการติดตามสถานการณ์คนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะร่วมกับภาครัฐ ภาคประชาสังคม หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเป็นหน่วยงานหลัก ที่มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลคนไร้บ้านเพื่อนำมาจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางให้เป็นระบบเดียวกัน สำหรับเก็บข้อมูลสถิติคนไร้บ้านที่เป็นปัจจุบัน ข้อมูลรายงานสถานการณ์คนไร้บ้าน รวมถึงติดตามสถานการณ์คนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะมิให้กระจัดกระจาย เพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับคนไร้บ้าน ในกรณีผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรัง เป็นต้น อีกทั้งยังใช้เป็นฐานข้อมูลกลางในการกำหนดนโยบาย วิธีการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการเพื่อการดูแลแก้ไขหรือบรรเทาความเดือดร้อนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๓. ปัญหาด้านการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน

ปัญหาจาก ๔ ศูนย์ พบว่า ส่วนใหญ่คนไร้บ้านยังเข้าไม่ถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน ในกรณี การทำบัตรประจำตัวประชาชน การจัดทำสำเนาทะเบียนบ้าน รวมถึงสิทธิการรักษาพยาบาล และสวัสดิการต่าง ๆ ที่ควรได้รับจากภาครัฐ โดยเฉพาะในจังหวัดขอนแก่น เขตเทศบาลเมืองขอนแก่น พบ คนไร้บ้านหน้าใหม่ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลของศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาคุณภาพคนไร้บ้านจังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข)

ข้อเสนอแนะ

การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่คนไร้บ้านควรได้รับตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ตามบทบัญญัติใน “มาตรา ๔๗ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้

มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” โดยกระทรวงมหาดไทยร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควบดำเนินการ ดังนี้

๑. ช่วยตรวจสอบสถานะบุคคลของคนไร้บ้านในลักษณะ One Stop Service ในการจัดทำบัตรประชาชน รวมถึงสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ
๒. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มคนไร้บ้านในพื้นที่ อาทิ การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน การจัดทำสำเนาทะเบียนบ้าน รวมถึงสิทธิต่าง ๆ ที่คนไร้บ้าน ควรได้รับอย่างเหมาะสม

๔. ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญทางด้านจิตเวช

ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน (ภาคเอกชน) ทั้ง ๔ แห่ง ขาดแคลนบุคลากร เจ้าหน้าที่ หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตเวชในการให้ปรึกษา ให้คำแนะนำ เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ กับคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในศูนย์ฯ ในกรณี ผู้ป่วยที่มีอาการทางจิต อาการโรคซึมเศร้า เพื่อช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจชีวิตประจำวันให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงสาธารณสุขภายใต้การสนับสนุนจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรจัดบุคลากร เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจิตเวช เข้ามาช่วยดูแลและฝึกอบรม ทักษะในการดูแลผู้ป่วยทางจิตเวชให้กับบุคคลที่อยู่ในศูนย์ฯ ๔ แห่ง เพื่อให้สามารถดูแลตนเองและสามารถอยู่ร่วมกันภายในศูนย์ฯ ได้อย่างมีความสุข

๕. ปัญหาด้านการบริการสาธารณสุข

ปัจจุบันคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านภาคเอกชน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไปเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นผู้ป่วยเรื้อรังเพิ่มจำนวนสูงขึ้น ขาดการตรวจสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

กระทรวงสาธารณสุขควรจัดบุคลากรเข้ามาตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านภาคเอกชน ที่เป็นผู้สูงอายุที่มีอาการป่วยเรื้อรังอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง หรือมีการตรวจสุขภาพประจำปีเพื่อเป็นการคัดกรองโรคส่งต่อไปรักษายังโรงพยาบาลประจำจังหวัด หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ. สต.) ต่อไป

๖. ปัญหาด้านที่พักอาศัยอยู่ห่างไกลแหล่งประกอบอาชีพ

เนื่องจากศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านภาคเอกชนมีข้อจำกัด เกี่ยวกับสถานที่ตั้งของศูนย์ฯ ที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง ทำให้การเดินทางของคนไร้บ้าน เพื่อออกมาประกอบอาชีพที่ค่อนข้างยากลำบาก รวมถึงระยะเวลาการให้บริการของรถโดยสารประจำทางก็มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดรอบสำหรับเดินรถ ทำให้คนไร้บ้านบางส่วนไม่สะดวกที่จะเดินทางไป - กลับ จึงเลือกที่จะไปอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะใกล้สถานที่ที่ตนเองประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรผลักดันให้มีโครงการ “ห้องเช่าคนละครึ่ง” ในทุกภาค โดยนำโมเดล “ห้องเช่าคนละครึ่ง ย่านสถานีรถไฟหัวลำโพง” มาเป็นต้นแบบในการดำเนินงาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในศูนย์ฯ ที่ห่างไกลสถานที่ทำงาน เช่น คนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ที่ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางพูน จังหวัดปทุมธานี หรือคนไร้บ้านหน้าใหม่ที่เกิดจากผลกระทบสถานการณ์โควิด - ๑๙ ได้มีโอกาสเช่าเป็นสถานที่พักอาศัยใกล้กับสถานที่ทำงาน

๒. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรพัฒนารูปแบบและการให้บริการศูนย์พักพิงชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพ โดยการหาพื้นที่ที่เป็นพื้นที่รกร้าง ตึกร้างหรือที่ดินว่างเปล่า โดยปรับปรุงเป็นศูนย์ให้บริการแบบชั่วคราวให้กับคนไร้บ้านในการเข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐานในพื้นที่ โดยให้คนไร้บ้านมีส่วนร่วมในการออกแบบการอยู่ร่วมกันโดยดำเนินการร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้คนไร้บ้านได้รับการฟื้นฟู ตลอดจนปรับกระบวนการคิดเพื่อให้คนไร้บ้านสามารถพึ่งพาตนเองให้สามารถเลี้ยงชีพและกลับเข้าสู่สังคมได้ต่อไป

๗. ปัญหากลไกการทำงานของภาครัฐในพื้นที่

ปัจจุบันการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่บางส่วนยังขาดการทำงานเชิงรุก รวมทั้งการประสานงานเพื่อจัดระบบส่งต่อการดูแลคนไร้บ้าน ไปยังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือการส่งต่อไปยังโรงพยาบาลประจำจังหวัดยังไม่มีระบบที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง และปรับแนวทางกลไกการทำงานให้เป็นการทำงานแบบเชิงรุก เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีศักยภาพ และเกิดการส่งต่ออย่างรวดเร็วเป็นรูปธรรม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

๑. ปัญหาด้านความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

๑. ส่วนใหญ่กลุ่มคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่ตำบลช่วงเปาพบปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เกิดการทับซ้อนกับที่ดินของรัฐ เช่น ที่ดินราชพัสดุ ที่ดินแขวงกาทาง ที่ป่าสงวนฯ และกรมเจ้าท่า รวมถึงขาดการมีสิทธิในการใช้พื้นที่ ที่ดินชุมชน เป็นต้น

๒. ปัญหานายทุนภายนอกมากว้านซื้อที่ดินเป็นจำนวนมากทำให้เกิดกลไกราคาที่ดินราคาสูง

ข้อเสนอแนะ

๑. รัฐควรกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนที่ดินทำกินให้แก่ชุมชนอย่างถูกกฎหมายเพื่อให้เกิดความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน

๒. ในกรณีคนไร้ที่พึ่งที่มีปัญหาจากการขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย รัฐควรดำเนินการจัดสรรที่ดินทำกินแปลงรวมให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ได้ใช้ร่วมกัน

๒. ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากร

ปัญหาขาดบุคลากร เจ้าหน้าที่ ที่มีความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือโดยตรง
ข้อเสนอแนะ

๑. ควรจัดฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากร เจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในการดูแลคนไร้ที่พึ่ง เพื่อให้สามารถดูแลตนเองและสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
๒. ควรเพิ่มกรอบอัตรากำลังบุคลากรสำหรับดูแลคนไร้ที่พึ่งให้เพียงพอ เพื่อสร้างขยายเครือข่าย ชุมชน ขยายเครือข่ายการดูแลคนไร้ที่พึ่งจากชุมชนที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการดำเนินงาน

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลสมอโค่น อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

๓. ปัญหาอาคารสถานที่ดูแลผู้ป่วย

อาคารที่ใช้เป็นสถานที่ดูแลผู้ป่วยเป็นอาคารเรียนเก่า ซึ่งเป็นของโรงเรียนบ้านสมอโค่น มีสภาพค่อนข้างทรุดโทรม ปัจจุบันโรงเรียนบ้านสมอโค่นไม่มีครูประจำการ ไม่มีนักเรียนเข้ามาเรียน อีกทั้ง โรงเรียนยังไม่ถูกยุบ และอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก ฉะนั้น การใช้งบประมาณเพื่อที่จะปรับปรุงและซ่อมแซมอาคารสถานที่ต่าง ๆ จึงไม่สามารถทำได้เต็มที่ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ แต่ก็ได้มีการซ่อมแซมไปบ้างบางส่วนเพื่อให้ใช้งานได้และสะดวกสำหรับผู้ป่วย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการประสานงานกันระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอรับโอนอาคารเรียนเก่าให้มาอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นต่อไป

๔. ปัญหาค่าใช้จ่ายและงบประมาณ

ค่าใช้จ่ายและงบประมาณที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วยค่อนข้างสูง ปัจจุบันชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้อุปถัมภ์ เช่น ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก ,เหล่ากาชาด, โรงพยาบาลบ้านตาก,โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสมอโค่น,เอกชน ,ร้านค้าในอำเภอบ้านตาก,อำเภอบ้านตาก ฯลฯ

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากขณะนี้ มีมติคณะรัฐมนตรีให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการตาม ประกาศ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ลงในราชกิจจานุเบกษา ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๕ ซึ่งสามารถจัดสรรงบประมาณดำเนินการในส่วนนี้ได้โดยตรง

ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น
ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการให้บริการสาธารณะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ได้อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และครอบคลุมถึงการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๒ (๔) และ (๑๕) มาตรา ๑๖ (๓๑) มาตรา ๑๗ (๒๙) และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกอบกับมติคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ จึงออกประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ดังนี้

ข้อ ๑ ในประกาศนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายความว่า เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ข้อ ๒ การจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ข้อ ๓ ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดจัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีสิทธิได้รับการพิจารณาจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้การสนับสนุนด้านงบประมาณหรือด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกำหนด

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

วิษณุ เครืองาม

รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

สืบค้นวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖, จาก <https://sdg.swu.ac.th/projects-files/3410>

สืบค้นวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖, จาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/66>

สืบค้นวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖,

จาก http://law.m-society.go.th/law2016/uploads/lawfile/20150107_11_38_15_3467.pdf

สืบค้นวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๖, จาก <http://law.m-society.go.th/law2016/uploads/lawfile/5840d96a8277a.pdf>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บันทึกการประชุม
คณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส
ในคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา
ครั้งที่ ๒๒/๒๕๖๕
วันอังคารที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕
(ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)

อนุกรรมการผู้มาประชุม

๑. นายวัลลภ ตังคณานุก์	ประธานคณะอนุกรรมการ
(ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๒. พลเอก ไพบยนต์ คำทันเจริญ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
(ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๓. นางจิราภรณ์ เล้าเจริญ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
(ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๔. นายศุภชัย สติรศิลป์	อนุกรรมการ (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๕. นางงามจิต แต่สุวรรณ	อนุกรรมการ (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๖. นายอัครเดช สุพรรณฝ่าย	อนุกรรมการ (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๗. นายสำราญ อรุณธาดา	อนุกรรมการ (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๘. นายธนรัตน์ ธาราภรณ์	อนุกรรมการ (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๙. นายศุภากร ปทุมรัตนธาร	อนุกรรมการ (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๑๐. นางณัฐนันท์ สว่างวงศ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
(ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)
๑๑. นางเพชรรัตน์ มหาสิงห์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)

อนุกรรมการผู้ลาประชุม

นางวรรภาทร แสงแก้ว

อนุกรรมการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการผู้ลาประชุม

นางทัศนียา ยุกานนท์

ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

ผู้ชี้แจง (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

๑. นายอนุกุล ปัดแก้ว
๒. นายอุเทน ชนะกุล

อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
ผู้อำนวยการกองคุ้มครองสวัสดิภาพและ
เสริมสร้างคุณภาพชีวิต

๓. นายพงษ์ศักดิ์ นาคศรีจันทร์
๔. นางสาววิรัชลักษณ์ ตีมัน

หัวหน้ากลุ่มมาตรการและกลไก
นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ

เริ่มประชุมเวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา

เมื่ออนุกรรมการมาตรการบองค์ประชุมแล้ว นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ ประธานคณะอนุกรรมการ ได้กล่าวเปิดประชุม และดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุมสรุปได้ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

- ไม่มี -

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุมครั้งที่ ๒๑/๒๕๖๕ วันจันทร์ที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕ โดยมีการแก้ไข ดังนี้

- หน้าที่ ๓ ย่อหน้าที่ ๒ บรรทัดที่ ๒ แก้ไขจาก “ดำเนิน” เป็น “ดำเนินงาน”
- หน้าที่ ๕ ย่อหน้าที่ ๓ ข้อ ๑) แก้ไขจาก “วัดหนู” เป็น “วัดหนู”

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

พิจารณาติดตามประเด็น เรื่อง แนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านของภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมศักยภาพด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่

การประชุมดำเนินมาถึงช่วงนี้ นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ ประธานคณะอนุกรรมการ ได้มอบหมายให้ พลเอก ไพชยนต์ คำตันเจริญ รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่งปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุมเนื่องจากมีภารกิจเร่งด่วน

จากนั้น พลเอก ไพชยนต์ คำตันเจริญ รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่งปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ได้ซักถาม นายอนุกุล ปิดแก้ว อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เกี่ยวกับประเด็นคำถามตามแนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านของภาครัฐและภาคเอกชน ตามที่คณะอนุกรรมการฯ ได้มีหนังสือเพื่อขอทราบข้อมูลดังกล่าวไปยังกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการตามมติที่ประชุมเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ถัดมา นายอนุกุล ปิดแก้ว อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ชี้แจงประเด็นคำถามต่อที่ประชุม สรุปได้ดังนี้

๑. ปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีทั้งหมดกี่แห่ง

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การจัดสวัสดิการสังคม การสงเคราะห์ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ และให้บริการสวัสดิการสังคมแก่คนไร้ที่พึ่ง ผู้ทำการขอทานภายใต้พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ และพระราชบัญญัติการควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยมีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน ๗๗ แห่งทั่วประเทศ และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน ๑๑ แห่ง

สถิติย้อนหลัง ๗ ปี

จำนวนผู้ใช้บริการจำแนกตามประเภทในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕				
ปี	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	เพศ	
			ชาย	หญิง
๒๕๕๙	คนไร้ที่พึ่ง	๓,๒๒๐	๒,๔๘๓ คน	๑,๗๖๘ คน
	คนขอทาน	๗๕		
	ผู้ป่วยจิตเวช (พ.ร.บ.สุขภาพจิต)	๙๕๖		
	รวม	๔,๒๕๑		
๒๕๖๐	คนไร้ที่พึ่ง	๓,๕๕๑	๒,๕๙๑ คน	๑,๘๕๓ คน
	คนขอทาน	๑๒๙		
	ผู้ป่วยจิตเวช (พ.ร.บ.สุขภาพจิต)	๗๖๔		
	รวม	๔,๔๔๔		
๒๕๖๑	คนไร้ที่พึ่ง	๓,๔๑๓	๒,๖๐๙ คน	๑,๗๓๖ คน
	คนขอทาน	๘๒		
	ผู้ป่วยจิตเวช (พ.ร.บ.สุขภาพจิต)	๘๕๐		
	รวม	๔,๓๔๕		
๒๕๖๒	คนไร้ที่พึ่ง	๓,๓๕๑	๒,๕๔๒ คน	๑,๗๑๖ คน
	คนขอทาน	๒๓		
	ผู้ป่วยจิตเวช (พ.ร.บ.สุขภาพจิต)	๘๘๔		
	รวม	๔,๒๕๘		
๒๕๖๓	คนไร้ที่พึ่ง	๓,๕๒๙	๒,๖๙๔ คน	๑,๗๕๘ คน
	คนขอทาน	๒๓		
	ผู้ป่วยจิตเวช (พ.ร.บ.สุขภาพจิต)	๙๐๐		
	รวม	๔,๔๕๒		
๒๕๖๔	คนไร้ที่พึ่ง	๓,๔๓๕	๒,๖๓๒ คน	๑,๗๗๓ คน
	คนขอทาน	๓		
	ผู้ป่วยจิตเวช (พ.ร.บ.สุขภาพจิต)	๙๖๗		
	รวม	๔,๔๐๕		

๒๕๖๕	คนไร้ที่พึ่ง	๓,๔๐๖	๒,๖๔๖ คน	๑,๗๗๖ คน
	คนขอทาน	๑		
	ผู้ป่วยจิตเวช (พ.ร.บ.สุขภาพจิต)	๑๐๑๕		
	รวม	๔,๔๒๒		

ยอดปีงบประมาณ ๖๕ ณ เดือนเมษายน ๖๕

๒. ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีอำนาจหน้าที่และภารกิจเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และการรับตัวบุคคลไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะเป็นผู้รับเข้ามาในเบื้องต้นก่อน โดยมีกระบวนการ และวิธีการส่งต่อในรูปแบบใด

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีภารกิจและอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน ดังนี้

๒.๑ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีอำนาจหน้าที่และภารกิจภายใต้พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ และพระราชบัญญัติการควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยมีภารกิจ ดังนี้

๑) สำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง

๒) สืบเสาะข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองที่ถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

๓) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๔) ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมาย หรือตามที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเห็นสมควรโดยมีระยะเวลาในการคุ้มครองไม่เกิน ๔๕ วัน

กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ มีดังนี้

๑) **แรกรับ** คือ การรับแจ้งเพื่อขอเข้ารับการช่วยเหลือในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เช่น ได้รับแจ้งจากภาคีเครือข่าย หรือผู้ประสบปัญหาติดต่อขอรับบริการด้วยตนเอง

๒) **คัดกรอง** คือ การจำแนกบุคคลเพื่อเข้ารับการคุ้มครองตามกฎหมายเฉพาะ ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการ

๓) **คุ้มครอง** คือ การช่วยเหลือตามความเหมาะสมด้านปัจจัย ๔ การดำเนินการด้านสิทธิและสวัสดิการที่พึงได้รับ การวางแผนพัฒนา การส่งเสริมการประกอบอาชีพ รวมถึงการเยี่ยมบ้าน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนประสานส่งต่อครอบครัว ชุมชน หรือสถานประกอบการ

๔) **ประสานส่งต่อ** คือ เมื่อกลุ่มเป้าหมายได้รับการคุ้มครองตามกระบวนการแล้ว ผู้ใช้บริการที่มีศักยภาพหรือมีความพร้อมสามารถส่งกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชน หรือสถานประกอบการ ในกรณีที่ไม่สามารถกลับคืนสู่ครอบครัว หรือชุมชน จะต้องเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองภายในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

๒.๒ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ มีจำนวน ๑๑ แห่งทั่วประเทศ โดยมีบทบาทและภารกิจ ดังนี้

- ๑) สำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
- ๒) สืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และการให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้ในความดูแล
- ๓) จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม และถูกสุขลักษณะ จัดให้มีการตรวจสุขภาพกาย และสุขภาพจิต ผูกอบรมอาชีพ รวมทั้งหาอาชีพให้แก่คนไร้ที่พึ่ง
- ๔) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประเภทนั้น
- ๕) ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป
- ๖) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- ๗) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ มีดังนี้

- ๑) **กระบวนการแรกรับ/คัดกรอง** คือการตรวจสอบเอกสาร จัดทำบัญชีทรัพย์สิน ถ่ายภาพทำทะเบียนประวัติ และการตรวจสุขภาพ
- ๒) **กระบวนการประเมินวางแผนให้ความช่วยเหลือ** ด้วยการประเมินศักยภาพ และทำแผนพัฒนารายบุคคล โดยทีมสหวิชาชีพ
- ๓) **กระบวนการให้ความช่วยเหลือตามแผนพัฒนารายบุคคล** ด้วยการส่งเสริมศักยภาพด้านการดำรงชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ การให้คำปรึกษาแนะนำด้านสิทธิ รวมถึงการให้บริการปัจจัย ๔
- ๔) **กระบวนการประสานส่งต่อ** เป็นการติดตามครอบครัว เยี่ยมบ้าน และเตรียมความพร้อมเพื่อการส่งกลับ
- ๕) **กระบวนการติดตามและประเมินผล** ภายหลังการประสานส่งต่อจะดำเนินการติดตามผลเพื่อเฝ้าระวัง และป้องกันการกลับมาเป็นคนไร้ที่พึ่งซ้ำ

๓. ปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ภาคเอกชน) มีจำนวนกี่แห่ง และภาครัฐได้เข้าไปช่วยสนับสนุนภารกิจด้านใดบ้าง

ปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ภาคเอกชน) มีจำนวน ๔ แห่ง คือ

- ๑) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู)
- ๒) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข)
- ๓) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ (บ้านเต็มฝัน)
- ๔) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข)

ปัจจุบันภาครัฐได้เข้าไปทำงานกับศูนย์พัฒนาศักยภาพทั้ง ๔ แห่ง ผ่านกลไก ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัด โดยมีมิติการทำงานการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิ การจัดหาอาชีพ

การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน เช่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด -๑๙ มีการจัดการตรวจโควิด การจัดอุปกรณ์ป้องกันโรครวมถึงกรณีคนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะพึ่งพิง และไม่สามารถดูแลตัวเองได้ จะดำเนินการรับตัวเข้าคุ้มครอง และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. การทำหนังสือสัญญาหรือบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับกรมสุขภาพจิต ได้ดำเนินการเป็นประการใด โดยเฉพาะแนวทางการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยทางจิต ในกรณีการรองรับการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยสุขภาพจิตที่ส่งต่อจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจากภาคเอกชน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ร่วมมือกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข หาแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มเปราะบางจิตเวชทั้งระบบ โดยมีเจตนารมณ์ร่วมกันในการดูแลฟื้นฟูกลุ่มคนไร้ที่พึ่งที่มีภาวะทางจิตเวชซึ่งมีจำนวนมากถึง ๗๒% ให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้และไม่เป็นภาวะพึ่งพิง

การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ประกอบด้วย ๑) กรมสุขภาพจิต ๒) กรมกิจการเด็กและเยาวชน ๓) กรมกิจการผู้สูงอายุ ๔) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ๕) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และ ๖) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวก่อให้เกิดการบริการที่สำคัญ ดังนี้

๑) คู่เครือข่ายการดูแลฟื้นฟูผู้ใช้บริการที่มีอาการทางจิตเวช ระหว่างสถานรองรับของกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ กับโรงพยาบาลจิตเวชในพื้นที่

๒) บริการทางการแพทย์ทางไกล (Telemedicine)

๓) การตรวจพยาบาลรักษาฉุกเฉิน

๔) การจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ณ โรงพยาบาลจิตเวชจำนวน ๒๐ แห่งทั่วประเทศ

๕) การตรวจประเมินสุขภาพจิต และการฝึกอบรมเพิ่มพูนศักยภาพด้านการดูแลสุขภาพจิต ให้แก่ บุคลากร เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๖) โครงการแลกเปลี่ยนบ้านเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ปัญหาและอุปสรรค

สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในแต่ละแห่งประสบปัญหาคือ บุคลากรมีข้อจำกัดในการดูแลคนไร้ที่พึ่งที่มีภาวะทางจิตเวช จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกทักษะจากเจ้าหน้าที่ของกรมสุขภาพจิต เนื่องจากปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจำนวน ๑๑ แห่ง มีนักสังคมสงเคราะห์ และพยาบาลวิชาชีพในการดูแลคนไร้ที่พึ่งไม่ครบ และพบว่ามิมีสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งสันมหาพน (จังหวัดเชียงใหม่) และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งบ้านเมตตา (จังหวัดนครราชสีมา) ที่มีนักสังคมสงเคราะห์ และพยาบาลวิชาชีพในการดูแลคนไร้ที่พึ่งมีภาวะทางจิตเวชเพียงแค่ ๒ แห่งเท่านั้น

๕. การส่งต่อบุคคลไร้ที่พึ่งไปรับการรักษายังโรงพยาบาลประจำจังหวัด หรือโรงพยาบาลของรัฐ กรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก มีขั้นตอน วิธีการอย่างไร เพราะในศูนย์ของภาคเอกชนจะพบปัญหาเรื่องการส่งต่อบุคคลที่ไม่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ซึ่งไม่สามารถรับการรักษาได้ทันทีเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ

การส่งต่อบุคคลไร้ที่พึ่งที่ไม่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาล กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้ทำหนังสือประสานไปยังโรงพยาบาลที่ส่งตัวคนไร้ที่พึ่งเข้ารับการรักษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ซึ่งในขณะนี้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ดำเนินการแก้ปัญหาสถานะบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลของรัฐ ร่วมกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยการจัดทำบันทึกทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน เพื่อเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนบ้านของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้งหมด ๑๑ แห่ง จำนวน ๔,๔๐๐ คน และคนไร้บ้านอีกจำนวนกว่า ๔,๐๐๐ คน โดยมุ่งให้เกิดสิทธิในการรักษาพยาบาล

สำหรับกรณีของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคเอกชน ในกรณีต้องส่งบุคคลไร้ที่พึ่งที่ไม่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก เข้ารับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาลได้ใช้วิธีการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เช่นเดียวกัน

๖. เหตุใดจึงมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคเอกชนขึ้น เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐก็มีศูนย์รองรับอยู่แล้ว หรือมีข้อจำกัดบางประการที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน ต้องการทราบความแตกต่างว่ามีด้านใดบ้าง

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาครัฐ เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจ ติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง และประสานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง ช่วงระยะเวลาไม่เกิน ๔๕ วัน โดยการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาครัฐในปัจจุบัน มีมาตรการดำเนินงานหลายด้าน เช่น

- บริการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- การจัดตั้งจุดประสานงานในพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้คนไร้ที่พึ่งได้รับบริการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว
- การช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง
- การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง เพื่อการป้องกันกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นคนไร้ที่พึ่ง
- การรณรงค์ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือและให้โอกาสคนไร้ที่พึ่ง
- การขับเคลื่อนงานคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ขณะที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคเอกชนในปัจจุบันส่วนใหญ่เกิดจากการรวมกลุ่มของคนไร้ที่พึ่งเพื่อการจัดการตนเองและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดที่อยู่อาศัย การส่งเสริมอาชีพ และการจัดหางาน เป็นต้น โดยการสนับสนุนขององค์กรภาคประชาสังคม

ขณะที่คนไร้ที่พึ่งส่วนใหญ่มักจะมีปัญหาการคุ้มครองจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาครัฐ เนื่องจากการเข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีระเบียบปฏิบัติของทางราชการ เช่น การเข้า – ออกสถานที่พักเป็นเวลา การจัดให้คนไร้ที่พึ่งมีกิจกรรมฝึกทักษะชีวิต และการจัดหางาน

ในระหว่างพักอาศัย เป็นต้น ทำให้คนไร้ที่พึ่งซึ่งอาจมีศักยภาพในการดูแลตนเองได้ระดับหนึ่ง และต้องการอิสระในการดำเนินชีวิตไม่ประสงค์เข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาครัฐเท่าที่ควร

ดังนั้น การจัดตั้งของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคเอกชน จึงมีลักษณะเป็นการบริหารทางเลือก เสริมบริการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของหน่วยงานภาครัฐที่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้เกิดเป็นบริการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนไร้ที่พึ่ง เพราะคนไร้ที่พึ่ง เป็นผู้กำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกันเป็นผู้รับผิดชอบจัดการตนเอง และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตามความเหมาะสม

ปัจจุบัน ได้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง “พัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน (โครงการห้องเช่าคนละครึ่ง)” โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ร่วมกับสถาบันวิจัยจุฬาลงกรณ์ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๗. ปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบลหรือไม่ หรือมีเพียงสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประจำจังหวัดเท่านั้น

ปัจจุบันมีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับจังหวัด แต่ยังไม่มีการขยายการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบล โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีแนวคิดในการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบล โดยการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ให้การคุ้มครองกลุ่มเป้าหมายและแก้ไขปัญหาทางสังคม เพื่อให้ชุมชนเกิดการตระหนักรู้ เกิดการยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนการจัดบริการสวัสดิการของชุมชน ได้แก่ ๑) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชน (ตำบลต้นแบบ) ตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ๒) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนชุมชนสมอโคน ตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก และ ๓) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบันกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคมระดับตำบล ซึ่งมีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่กลุ่มคนเปราะบางให้ครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งขณะนี้ได้จัดตั้งไปแล้วจำนวน ๖,๙๓๘ แห่งทั่วประเทศ

จากนั้น พลเอก ไพบยนต์ คำตันเจริญ รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ได้ตั้งข้อซักถามต่อประเด็นข้างต้นว่า

๑) “คนไร้ที่พึ่ง” กับ “คนไร้บ้าน” มีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร

๒) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบลอยู่ในการควบคุมดูแลของภาคเอกชนหรือไม่ และกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้เข้ามาสนับสนุนอย่างไร

๓) กระบวนการจัดหาที่พักให้กับคนไร้ที่พึ่งในโครงการห้องเช่าคนละครึ่ง มีวิธีการดำเนินการอย่างไร

๔) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้จัดทำสถิติจำนวนคนไร้ที่พึ่งที่อยู่ในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือไม่มีและไม่มีจำนวนเท่าใด และระยะเวลาในการเข้ามาพักอาศัยนานเท่าใด และมีกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาให้คนไร้ที่พึ่งได้ฝึกอาชีพ และส่งเสริมการมีงานทำหรือไม่ อย่างไร

ถัดมา **นายอนุกล ปิดแก้ว** อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ชี้แจงข้อมูลดังกล่าวต่อที่ประชุม ดังนี้

๑) คำว่า “คนไร้ที่พึ่ง” กับ “คนไร้บ้าน” มีความหมายเหมือนกัน ซึ่งองค์กรภาคประชาสังคม เรียกกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้เข้าไปอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งว่า “คนไร้บ้าน” เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง และอาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะ หรือชุมชนต่าง ๆ แต่บุคคลเหล่านี้ได้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗

๒) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบลเป็นหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้ดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งพบว่าศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบลในปัจจุบันไม่ได้มีจำนวนมาก และไม่มีนักวิชาชีพในการช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งตามมาตรฐานเหมือนกับศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในแต่ละจังหวัด ซึ่งรูปแบบในการดูแลคนไร้ที่พึ่งของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบลจะอยู่ในรูปแบบสถานสงเคราะห์

๓) โครงการห้องเช่าคนละครึ่ง กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ร่วมกับสถาบันวิจัยจุฬาลงกรณ์ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการจัดหาที่พักให้กับคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่บริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพง และบริเวณถนนราชดำเนิน ซึ่งมีจำนวนคนไร้บ้านหน้าเก่าตามฐานข้อมูลประมาณ ๒๐๐ คน โดยศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกรุงเทพฯ จะนำเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ได้เข้าไปพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มคนไร้บ้านเพื่อสร้างความคุ้นเคย และความมั่นใจ อีกทั้งยังมีการให้ความช่วยเหลือกลุ่มคนไร้บ้านด้านต่าง ๆ เช่น การบริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน การหาอาชีพ และการตรวจสุขภาพ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้กลุ่มคนไร้บ้านเข้าร่วมโครงการห้องเช่าคนละครึ่ง เพื่อเข้าสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต การฝึกทักษะอาชีพ และทักษะการใช้ชีวิต

ต่อจากนั้น **นายอุเทน ชนะกุล** ผู้อำนวยการกองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ได้ชี้แจงข้อมูลต่อที่ประชุม ดังนี้

ประเด็นซักถามข้อ ๔ เกี่ยวกับข้อมูลและสถิติ ปัจจุบันจะพบว่าคนไร้บ้านที่อยู่ในสถานคุ้มครองที่มีสถานะจิตปกติจำนวน ๒๘% จะอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประมาณ ๔,๔๐๐ คน และมีภาวะทางจิตเวชกว่า ๓,๓๐๐ คน ที่ยินยอมเข้ารับการคุ้มครอง และคนไร้บ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สาธารณะส่วนใหญ่จะไม่มีภาวะทางจิตเวช ซึ่งมีศักยภาพในการประกอบอาชีพ แต่ยังขาดโอกาสในเรื่องของที่อยู่อาศัย สำหรับข้อมูลจำนวนคนไร้ที่พึ่งที่อยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ที่พักอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจนกระทั่งเสียชีวิต แบ่งออก ดังนี้

๑) คนไร้ที่พึ่งที่พักอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีระยะเวลาเกินกว่า ๕ ปี มีจำนวน ๑,๐๐๙ คน คิดเป็น ๔๗ % ของผู้ใช้บริการ

๒) คนไร้ที่พึ่งที่พักอยู่ในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีระยะเวลา ๑ ปี มีจำนวน ๒๕๙ คน คิดเป็น ๑๒.๒๓ % ของผู้ใช้บริการ

ถัดมา **นายอนุกุล ปิดแก้ว** อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ชี้แจงข้อมูลดังกล่าว ต่อที่ประชุม เพิ่มเติม ดังนี้

จำนวนข้อมูลคนไร้บ้านที่สามารถดูแลตัวเองได้ และสามารถประกอบอาชีพได้มีจำนวน ๕% ส่วนใหญ่จะทำหน้าที่ดูแลคนไร้ที่พึ่งในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยมีการจำแนกข้อมูล ดังนี้

๑) กลุ่ม A เป็นกลุ่มที่สามารถจัดการตัวเอง และช่วยเหลือตัวเองได้

๒) กลุ่ม B เป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลจากพี่เลี้ยงบางส่วน

๓) กลุ่ม C เป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด

มติที่ประชุม : ที่ประชุมรับทราบแนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านของภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมศักยภาพด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ และมอบฝ่ายเลขานุการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เพื่อนำมาประกอบการจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการครั้งต่อไป ในวันจันทร์ที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา (ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์)

เมื่อได้เวลาอันพอสมควรแล้ว **พลเอก ไชยยนต์ คำตันเจริญ** รองประธาน คณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ได้กล่าวขอบคุณอนุกรรมการ และผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน และปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา

นายปิยะพงษ์ น้อยเจริญ
นักวิชาการสนับสนุนงานวิชาการ ผู้จัดบันทึกการประชุม
นางสาวภิรมย์ นิลทัพ
นิติกรชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติราชการ
ของกลุ่มงานคณะกรรมการพัฒนาสังคมฯ/ทาน
วันพฤหัสบดีที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๕

ภาคผนวก ข

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการกิจการเด็ก
เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในคณะกรรมการพัฒนาสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ
คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

๑. รูปแบบในการดำเนินงาน โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
ในชุมชน ๒ แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่ และองค์การบริหาร
ส่วนตำบลสมอโค่น จังหวัดตาก

ช่วงเปา

องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้เล็งเห็นถึงสภาพปัญหาจึงได้มีแนวคิดของการจัดตั้ง
ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งขึ้นในเขตพื้นที่ตำบลช่วงเปา เพื่อให้มีทางเลือกให้กับสังคมชุมชนร่วมมองเห็น
ปัญหาของกลุ่มคนเหล่านี้ จึงได้ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ตามแนวทางแบบพอเพียง
ตามพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ ๙ โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลและร่วมรับผิดชอบ
ชุมชนเพื่อให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เกิดการเปลี่ยนแปลงลดการพึ่งพา
จากภายนอก มองเห็นศักยภาพของชุมชน ดำเนินงานผ่านโครงการ “ตำบลต้นแบบ ห่วงใย ไม่ทอดทิ้ง
กัน” ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ชุมชนตำบลช่วงเปามีความน่าอยู่
เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อาสาสมัคร และหน่วยงานเครือข่ายต่าง ๆ มีการจัดสวัสดิการ
การส่งเสริมอาชีพ พัฒนาศักยภาพให้กับผู้ประสบปัญหาทางสังคมในตำบลช่วงเปา รวมไปถึง
การช่วยเหลือบุคคลเร่ร่อน โดยมีจุดมุ่งหมายของชุมชนคือ สมาชิกในชุมชน ตำบลมีความสุข
มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

๑) รวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน สภาพพื้นที่ สังคม วัฒนธรรม ลักษณะการประกอบ
อาชีพ จำนวนประชากรหน่วยงาน ในพื้นที่ วางนโยบายและแผนงานท้องถิ่น

๒) สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ประสบปัญหาทางสังคม ในเขตพื้นที่องค์การ
บริหารส่วนตำบลช่วงเปา

๓) ประสานการทำงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน

๔) การสนับสนุนและต่อยอดพื้นที่รูปธรรมสู่การพัฒนาคูณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๑. สถิติข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมของตำบลช่วงเปา ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน
ผู้สูงอายุ	๑,๐๘๘ คน
คนพิการ	๒๖๒ คน
ผู้ติดเชื้ ผู้ป่วยเอดส์	๒๒ คน
คนเร่ร่อน	๒ คน
ผู้ไม่มีอุปการะ คนไร้ที่พึ่ง	๓ คน
เด็กกำพร้า	๓๖ คน
เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์	๒๒ คน
ผู้ประสบปัญหาทางสังคมอื่น	๑๒๖ คน

๒. รูปแบบในการดำเนินการ

มีการกำหนดแนวทางในการอยู่อาศัยในศูนย์ชัดเจน โดยการกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือกเข้าการหมุนเวียน ทั้งกรณีอยู่อาศัยชั่วคราวและกรณีอยู่ประจำ (ถาวร) โดยมีกรรมการคัดเลือกจากชุมชน การอบรมจิตอาสา/อาสาสมัคร ท้องถิ่น (อปท.) ดูแลต่อเนื่อง การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพการมีงานทำ การตลาด กลุ่มอาชีพ รายได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้คนไร้ที่พึ่งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง

๒.๑ การจัดสวัสดิการสังคม

การจัดสวัสดิการสังคม ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาการพัฒนาและส่งเสริมความมั่นคงให้คนไร้ที่พึ่งได้รับปัจจัยขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพปัญหาความต้องการทั้งระยะสั้น ระยะยาว พร้อมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายชุมชนเป็นผู้จัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสม

๒.๒ การฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพ

จัดให้มีการฟื้นฟูด้านร่างกายและจิตใจ รายบุคคลและรายครอบครัว เชื่อมโยงหน่วยบริการในชุมชน เช่น อสม. อพม. เพื่อให้การสนับสนุนด้านต่างๆ รวมถึงการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ

๒.๓ การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ

การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพให้คนไร้ที่พึ่งในชุมชนได้รับการศึกษาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เช่น ส่งเสริมให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อคนไร้ที่พึ่ง จัดการศึกษาจากระบบและตามอัธยาศัย ส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพที่เหมาะสมสำหรับคนไร้ที่พึ่ง เช่น จัดอบรมทักษะอาชีพ มีข้อมูลทางการอาชีพและตำแหน่งงานสำหรับคนไร้ที่พึ่ง จัดหาอาชีพที่เหมาะสม

สมอโคน

ศูนย์บริการในชุมชนมีรูปแบบ กลไก และกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งความสำคัญกับมิติที่หลากหลาย มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปัจจัยต่างๆ มากมาย ทั้งด้านปัจเจกบุคคล สภาพแวดล้อมและระบบสุขภาพ โดยในส่วนของปัจเจกบุคคลและสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กัน และส่งผลถึงสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการคุ้มครองดูแลคนไร้ที่พึ่งอย่างยั่งยืน ภายใต้เจตนารมณ์ “มีที่พึ่ง พึ่งตนเองได้ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น” ตลอดจนพัฒนาและฟื้นฟูคนไร้ที่พึ่งให้สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข

จุดเด่น

๑. การสงเคราะห์และการเข้าถึงสิทธิ :

- ๑) ประสานการช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ตามระเบียบกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พ.ศ.๒๕๕๒ จากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับจังหวัด
- ๒) การตรวจสอบสิทธิทางระเบียบราชการ และการเข้าถึงสิทธิการเป็นพลเมืองขั้นพื้นฐาน
- ๓) การดำเนินการเพื่อบริการอื่นๆ ของภาครัฐ เช่นการศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล เป็นต้น

๒. การพัฒนาคุณภาพชีวิต :

๑) การประเมินความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ การจ้างงาน (ปัจจัยการผลิต: ที่ดิน แรงงาน ทุน สวัสดิการ)

๒) การสนับสนุนให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อการประกอบอาชีพ/การจ้างงาน จนพัฒนาเป็นเป้าหมายชีวิต

๓) ส่งเสริมอาชีพโดยจัดโครงการพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ที่อยู่ในภาวะกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นคนไร้ที่พึ่ง การจัดหางานให้ตามความเหมาะสมหรือการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือ

๔) การส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน และการตลาดในการประกอบอาชีพ

๓. การฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพ:

๑) ให้การฟื้นฟูด้านร่างกายจิตใจรายบุคคล รายครอบครัว

๒) เชื่อมโยงหน่วยบริการในชุมชนเพื่อให้การสนับสนุน เช่น อสม. อพม. เป็นต้น

๓) ประสานเงินช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวตามความจำเป็น

๔) การประสานการจัดหางาน การฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของบุคคลและครอบครัว

**๒. รูปแบบในการดำเนินงาน โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และภารกิจของ “ศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล”
โครงสร้างและองค์ประกอบของศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล**

กลไกความร่วมมือระดับกระทรวง การบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เป็นการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง ทั้งด้านข้อมูล ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาชีพและการมีงานทำ และด้านท่องเที่ยว และชุมชน สำหรับหน่วยงานที่มีการบูรณาการการทำงาน โดยเป็นหน่วยงานที่ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding : MOU) เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๔ จำนวน ๑๒ กระทรวง ๑ หน่วยงาน ดังนี้

๑) สำนักนายกรัฐมนตรี

๒) กระทรวงมหาดไทย

๓) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๔) กระทรวงศึกษาธิการ

๕) กระทรวงกลาโหม

๖) กระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา

๗) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

๘) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๙) กระทรวงพาณิชย์

๑๐) กระทรวงวัฒนธรรม

๑๑) กระทรวงแรงงาน

๑๒) กระทรวงสาธารณสุข

๑๓) กรุงเทพมหานคร

กลไกความร่วมมือระดับจังหวัด ประกอบด้วย

- ๑) คณะทำงานขับเคลื่อนศูนย์ช่วยเหลือสังคมประจำจังหวัด
- ๒) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด
- ๓) ทีม พม. จังหวัดภายใต้แนวคิด บ้านเดียวกัน (One Home)
- ๔) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด
- ๕) มหาวิทยาลัย
- ๖) ประธานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๗) สมาคม / ชมรม / องค์กรคนพิการ
- ๘) องค์กรกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise : SE)
- ๙) หน่วยงานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Corporate Social Responsibility : CSR)
- ๑๐) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

กลไกความร่วมมือระดับพื้นที่ ประกอบด้วย

- ๑) คณะทำงานศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล
- ๒) ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) / ชมรมผู้สูงอายุ
- ๓) ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.)
- ๔) ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป / ผู้แทนคนพิการ / องค์กรคนพิการ
- ๕) สภาดเด็กและเยาวชนตำบล
- ๖) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)
- ๗) อาสาสมัครต่าง ๆ
- ๘) สภาองค์กรชุมชน
- ๙) โรงเรียน
- ๑๐) วัด / องค์กรศาสนา
- ๑๑) วิสาหกิจชุมชน
- ๑๒) หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่

อำนาจหน้าที่และภารกิจ

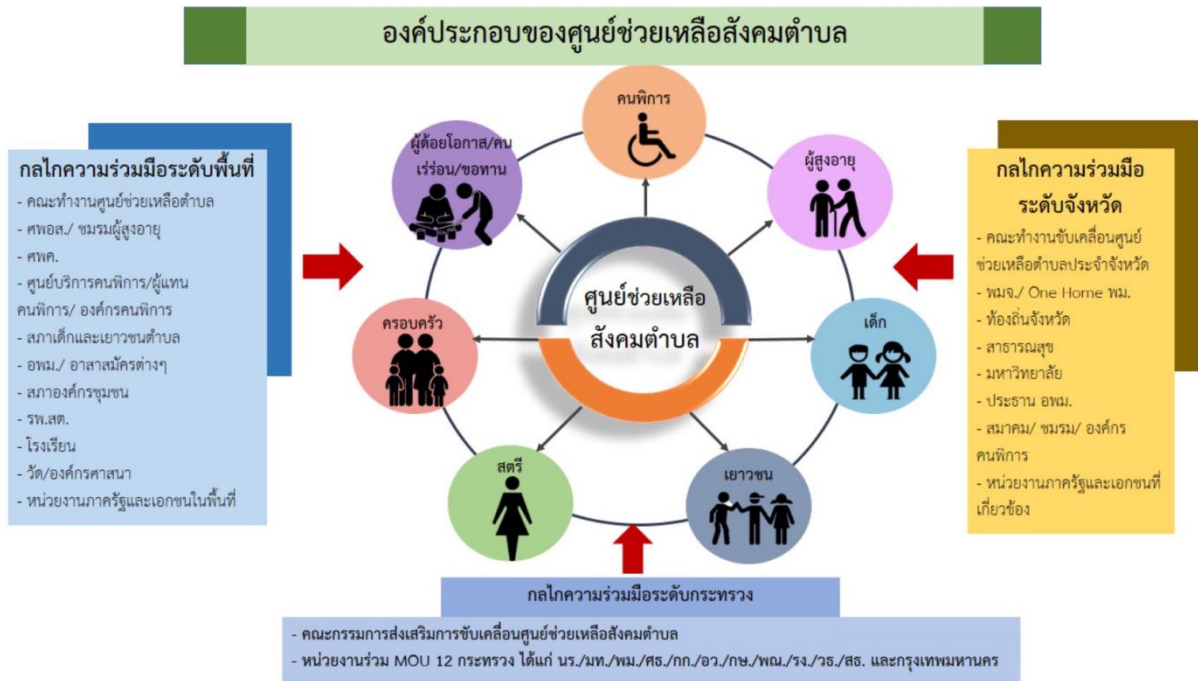
ศูนย์ช่วยเหลือสังคมตำบล เป็นการพัฒนาและยกระดับศูนย์พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในระดับพื้นที่/จังหวัด ได้แก่ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ศูนย์บริการคนพิการทั่วไป และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ให้เป็นศูนย์กลางบูรณาการความร่วมมือในการบริการสวัสดิการสังคมสำหรับคนทุกช่วงวัย โดยร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคีเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนกลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน และเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหา และบริการสังคมแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) รวมถึง เป็นศูนย์กลางการบริการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Service Center) สำหรับให้บริการประชาชนกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัยได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว โดยมีบทบาทหน้าที่และภารกิจ ดังนี้

- ๑) กลั่นกรอง / วิเคราะห์ และจัดหาข้อมูล TPMAP และกลุ่มเปราะบางทุกช่วงวัย
- ๒) ให้บริการรับเรื่อง ให้คำปรึกษา จัดสวัสดิการให้ครอบคลุมประชาชนทุกช่วงวัย

๓) ดำเนินการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายตามสภาพปัญหาและความต้องการ และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างครบวงจร

๔) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพประชาชนทุกช่วงวัยให้ครอบคลุมทุกมิติ

๕) เป็นศูนย์กลางการบูรณาการความร่วมมือในการให้บริการสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนทุกช่วงวัย

๓. ความคืบหน้าในการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้ง ๗๗ แห่ง รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าเกี่ยวกับสถานที่รองรับ/บ้านพักพิงชั่วคราวสำหรับคนไร้ที่พึ่ง

ข้อมูลการรองรับผู้ใช้บริการของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ๗๗ แห่ง

- ยอดผู้ใช้บริการสะสม จำนวน ๓,๙๓๕ คน (ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔)
- ยอดผู้ใช้บริการปัจจุบัน จำนวน ๒๘๗ คน (พฤศจิกายน ๒๕๖๔)

๔. ความคืบหน้าในการดำเนินงานและกิจกรรมของจุดประสานงานเคลื่อนที่ช่วยเหลือคนไร้บ้าน

จัดตั้งจุดประสานงานคนไร้บ้าน ๑ วัน ๑ พื้นที่/สัปดาห์ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการให้บริการด้านต่าง ๆ โดยมีรูปแบบการดำเนินการ ดังนี้

๑) การบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย อาทิ อพม. องค์กรภาครัฐ NGOs ที่เกี่ยวข้อง

๒) ปักหมุดจุดให้บริการ : กำหนดแผนพื้นที่ สถานที่ให้บริการ รวมถึงการแจ้งภาคีเครือข่ายและประชาสัมพันธ์ในพื้นที่

๓) บูรณาการช่วยตามสภาพปัญหา : จัดทำทะเบียนประวัติคนไร้บ้าน แนะนำสิทธิสวัสดิการพาไปทำบัตรประชาชน หาญาติ ส่งกลับภูมิลำเนา

๔) ติดตามต่อเนื่อง : ประสานการเยี่ยมบ้านปลายทาง และประเมินผลหลังเข้าทำงานจุดประสานงานช่วยเหลือคนไร้บ้าน

จุดประสานงานสถานีรถไฟหัวลำโพง

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกรุงเทพมหานคร ร่วมกับการรถไฟแห่งประเทศไทย ศูนย์บริการสาธารณสุข ๕ จุฬาลงกรณ์ สำนักงานจัดหางานกรุงเทพมหานครพื้นที่ ๑ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคกลาง มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และฝ่ายข่าวศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก บูรณาการปฏิบัติการจัดตั้งจุดประสานงานเพื่อช่วยเหลือผู้ใช้ชีวิตในที่สาธารณะ ณ สถานีรถไฟหัวลำโพง เพื่อเป็นจุดประสานงานการช่วยเหลือผู้ใช้ชีวิตในที่สาธารณะในด้านสาธารณสุขและด้านสิทธิสวัสดิการ โดยมีผู้ใช้ชีวิตในที่สาธารณะมาใช้บริการจุดประสานงาน จำนวน ๙๗ ราย แบ่งเป็น

- ให้บริการฉีดวัคซีน AZ เข็ม ๒ จำนวน ๒๗ ราย
- ให้บริการคัดกรองโรคโควิด - ๑๙ SWAB TEST จำนวน ๒๔ ราย ผลเป็นลบทั้งหมด
- ให้บริการตัดผม จำนวน ๓๔ ราย
- ให้บริการจัดหางาน จำนวน ๑๐ ราย
- นำส่งคืนครอบครัว จำนวน ๑ ราย

จุดประสานงานคนไร้บ้านปทุมธานี “เพื่อนไม่ทิ้งกัน”

จุดประสานงานย่อยช่วยเหลือคนไร้บ้าน จ.ปทุมธานี “เพื่อนไม่ทิ้งกัน” โดยความร่วมมือกับเทศบาลนครรังสิต, ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จ.ปทุมธานี กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.), สมาคมคนไร้บ้าน, มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการลงพื้นที่สำรวจและรวบรวมข้อมูลประวัติคนไร้บ้าน ตรวจสอบสิทธิต่าง ๆ ที่พึงได้รับ อย่างสิทธิการรักษาพยาบาล รวมทั้งการเข้าถึงการตรวจคัดกรองโควิด -๑๙ การเตรียมตัวเพื่อฉีดวัคซีน

โดยมีการสำรวจและให้คำปรึกษาแนะนำผู้ใช้ชีวิตในที่สาธารณะบริเวณจุดประสานงาน จำนวน ๕๑ คน แบ่งเป็น ชาย ๕๐ คน หญิง ๑ คน

จุดประสานงานคนไร้บ้านภายใต้โครงการ “คนเจียงใหม่บ้ไร้บ้าน”

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเชียงใหม่ ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชนจากบ้านเต็มฝัน (ศูนย์ฟื้นฟูศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่) ลงพื้นที่สำรวจสภาพปัญหาคนไร้บ้านในพื้นที่สาธารณะ และผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด - ๑๙ รวมถึงประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิสวัสดิการ การจัดหาที่พักอาศัยชั่วคราว การเข้าถึงวัคซีน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๑๖ คน แบ่งเป็น ชาย ๙๖ คน หญิง ๒๐ คน

ผลการดำเนินงานจุดประสานคนไร้บ้าน ๕ จังหวัดน่าน จำนวน ๕๕๒ คน โดยแบ่งออกเป็น

๑. กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๖๖ คน (ส่งสถานประกอบการ ๕ คน)
๒. กาญจนบุรี จำนวน ๒๐ คน
๓. ขอนแก่น จำนวน ๑๒๙ คน (เข้ารับการคุ้มครอง ๖ คน)
๔. ระยอง จำนวน ๒๑ คน (เข้ารับการคุ้มครอง ๑ คน)
๕. เชียงใหม่ จำนวน ๑๑๖ คน

๕. การให้บริการคนไร้ที่พึ่ง ในรูปแบบของบ้านมิตรไมตรีทั้ง ๔ แห่ง

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกรุงเทพมหานคร สังกัดกองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ซึ่งมีหน่วยให้บริการ ๔ แห่ง ประกอบด้วย

- ๑) บ้านมิตรไมตรีห้วยขวาง
- ๒) บ้านมิตรไมตรีสายไหม
- ๓) บ้านมิตรไมตรีอ่อนนุช
- ๔) บ้านมิตรไมตรีธนบุรี โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

บ้านมิตรไมตรีห้วยขวาง บ้านมิตรไมตรีสายไหม และบ้านมิตรไมตรีอ่อนนุช ให้บริการดูแลตลอด ๒๔ ชั่วโมง พร้อมสวัสดิการอาหาร ๓ มื้อ

- ๑) สำรวจและติดตามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง
- ๒) สืบเสาะ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือที่ถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้
- ๓) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- ๔) ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมายหรือตามที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเห็นสมควร

บ้านมิตรไมตรีธนบุรี หรือ “บ้านปันสุข” เป็นภารกิจเพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมาย ผู้ใช้ชีวิตในที่สาธารณะและ ผู้ต้องการที่พักอาศัยชั่วคราว ที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่อยู่ในอาการมึนเมา ไม่ใช่สารเสพติด ไม่มีอาการจิตเวช หรือโรคติดต่อร้ายแรง โดยให้มีบริการที่จัดให้ ดังนี้

- ๑) บริการที่พักค้างคืนชั่วคราว (ไม่มีบริการอาหาร) ผู้เข้าพักสามารถลงทะเบียนเข้าพักได้ ตั้งแต่เวลา ๑๖.๐๐ – ๒๑.๐๐ น. เข้าพักค้างคืนได้จนถึงเวลา ๐๙.๐๐ น. ของวันรุ่งขึ้น
- ๒) บริการสถานที่อาบน้ำ ทำความสะอาดเสื้อผ้า
- ๓) บริการตู้ปันสุข
- ๔) บริการคำปรึกษาแนะนำด้านสิทธิและสวัสดิการ โดยเจ้าหน้าที่ของบ้านมิตรไมตรี
- ๕) บริการข้อมูลตำแหน่งงาน / การจ้างงาน
- ๖) บริการพื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง อาทิ มูลนิธิกระจกเงา มูลนิธิอิสรชน มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และอื่นๆ

บ้านปันสุข เปิดให้บริการเมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๔ จำนวนผู้ใช้บริการสะสม จำนวน ๓๘๕ คน

ข้อมูลจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
ข้อมูลเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๔

ภาคผนวก ค

การดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน ตำบลช่วงเปา อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ข้อมูล ณ วันที่ ๙ ม.ค. ๖๕

ที่	ประเด็น	รายละเอียด
๑.	ความเป็นมา ที่มาและแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์	<p>จากการเก็บข้อมูลสถิติประชากรผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา เมื่อปี ๒๕๖๐ (ตุลาคม ๒๕๖๐) พบว่า มีผู้สูงอายุ ๙๘๓ คน คนพิการ ๒๖๑ คน ผู้ป่วยเอดส์ ๒๒ คน คนเร่ร่อน ๒ คน คนไร้ที่พึ่ง ๕ คน เด็กกำพร้า ๘๐ คน เด็กที่ได้รับผลกระทบจากผู้ป่วยเอดส์ ๗ คน และผู้ประสบปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ๑๒๖ คน ประกอบกับมีประชาชนบางส่วนปลูกที่อาศัยซ้อนทับอยู่บนที่ดินราชพัสดุ ที่ดินป่าสงวน ที่ดินสาธารณะ ที่ดิน สปก. ที่ดินกรมเจ้าท่า รวมทั้งที่ดินคนอื่น ดังรูป</p> <p>559 ไร่เศษ 2,872 คน ทุ่ง 3,053 คน</p> <p>ที่ดินสาธารณะ: 1 ไร่เวียน</p> <p>ที่ดินป่าสงวน 54 ไร่เวียน</p> <p>ที่ดินเอกชน/ที่ดินคนอื่น 43 ไร่เวียน</p> <p>ที่ดินตนเอง 40 ไร่เวียน</p> <p>ที่ดิน สปก. 1 ไร่เวียน</p> <p>ที่ดินราชพัสดุ 96 ไร่เวียน</p> <p>ที่ดินราชพัสดุ 50 ไร่เวียน</p> <p>ที่ดินแขวงทาง 53 ไร่เวียน</p> <p>ที่ดินกรมเจ้าท่า 15 ไร่เวียน</p> <p>ซึ่งจากข้อมูลปัญหาดังกล่าวข้างต้น องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ได้เล็งเห็นถึงสภาพปัญหา จึงได้มีแนวคิดที่จะจัดตั้ง “ศูนย์คุ้มครอง</p>

ที่	ประเด็น	รายละเอียด
		<p>คนไร้ที่พึ่งตำบลช่วงเปา” เพื่อให้มีช่องทางให้กับสังคม/ชุมชนในการร่วมมองเห็นปัญหาของกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง รวมถึงศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันตามแนวทางแบบพอเพียง ตามพระราชดำริของในหลวง ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ลดการพึ่งพาจากภายนอก มองเห็นศักยภาพของชุมชน โดยเบื้องต้นได้ดำเนินงานผ่านโครงการ “ตำบลต้นแบบ ท่วงใย ไม่ทอดทิ้งกัน” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ชุมชนตำบลช่วงเปามีความน่าอยู่ เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ท้องถิ่น อาสาสมัคร และหน่วยงานเครือข่ายต่างๆ มีการจัดสวัสดิการ การส่งเสริมอาชีพ พัฒนาศักยภาพให้กับผู้ประสบปัญหาในตำบล รวมไปถึงการช่วยเหลือบุคคลเร่ร่อน และท้ายสุดคือ สมาชิกในชุมชน ตำบล มีความสุข ได้รับการดูแลไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดย “ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตำบลช่วงเปา” มีหน้าที่ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ศึกษาและรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน สภาพพื้นที่ สังคม วัฒนธรรม ลักษณะการประกอบอาชีพ จำนวนประชากร หน่วยงานในพื้นที่ วางนโยบายและแผนงานท้องถิ่น ๒. สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ประสบปัญหาทางสังคม ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา ๓. ประสานการทำงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ/เอกชน และชุมชน ๔. การสนับสนุน และต่อยอดพื้นที่รูปธรรม ไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต
๒.	กลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการ	<ol style="list-style-type: none"> ๑. กลุ่มคนไร้ที่พึ่งในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่ต้องการใช้บริการ ๒. ประชาชนผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการถูกไล่ที่และต้องการความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย
๓.	รูปแบบในการดำเนินการ	<p>มีการกำหนดแนวทางในการอยู่อาศัยในศูนย์ชัดเจน โดยการกำหนดคุณสมบัติ เกณฑ์ในการคัดเลือกเข้ามาอยู่ในศูนย์ ระบบการหมุนเวียน ทั้งกรณีอยู่อาศัยชั่วคราวและกรณีอยู่ประจำ (ถาวร) โดยมีกรรมการชุมชนพิจารณาคัดเลือกภายใต้เกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งมีการดูแลต่อเนื่องตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้คนไร้ที่พึ่งสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ สามารถแบ่งรูปแบบในการดำเนินการได้ ๓ รูปแบบ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๓.๑ การจัดสวัสดิการสังคม การจัดสวัสดิการสังคม ในการป้องกัน แก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมความมั่นคงให้คนไร้ที่พึ่งได้รับปัจจัยขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพปัญหาความต้องการทั้งระยะสั้น ระยะยาว พร้อมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ เอกชน และภาคีเครือข่ายชุมชนเป็นผู้จัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสม ๓.๒ การฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพ จัดให้มีการฟื้นฟูด้านร่างกายและจิตใจ รายบุคคลและรายครอบครัว เชื่อมโยงหน่วยบริการในชุมชน เช่น อสม. อพม. เพื่อให้การสนับสนุนด้านต่างๆ รวมถึงการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ๓.๓ การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพ การส่งเสริมการศึกษาและอาชีพให้คนไร้ที่พึ่งในชุมชนได้รับการศึกษาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เช่น

ที่	ประเด็น	รายละเอียด
		<p>ส่งเสริมให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อคนไร้ที่พึ่ง จัดการศึกษาจากระบบและตามอัธยาศัย ส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพที่เหมาะสมสำหรับคนไร้ที่พึ่ง เช่น จัดอบรมทักษะอาชีพ มีข้อมูลทางการอาชีพและตำแหน่งงานสำหรับคนไร้ที่พึ่ง จัดหาอาชีพที่เหมาะสม</p> <p>ปัจจุบันมีการจัดที่พัก/ที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๓ รูปแบบ ดังนี้</p> <p>๑. ที่พักชั่วคราว สำหรับผู้ที่มาขออาศัยอยู่ชั่วคราวในระยะสั้น จำนวน ๑ ห้อง (ตั้งอยู่ภายในพื้นที่ของสำนักงาน อบต.ช่วงเปา) ซึ่งปัจจุบันไม่มีคนมาใช้บริการ</p> <p>๒. ศูนย์พักพิงชั่วคราว ซึ่งสร้างอยู่ในพื้นที่สาธารณะของชุมชน ภายใต้การดูแลของ อบต. ทั้งนี้ ผู้ที่จะเข้ามาอยู่ในศูนย์นี้ได้จะต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการตำบล ซึ่งปัจจุบันมีผู้ใช้บริการ จำนวน ๒ ครอบครัว โดย ๒๐ รายได้ออกไปอยู่กับญาติต่างจังหวัด และมีที่ดินเป็นของตนเองแล้ว (ศูนย์สามารถรองรับได้ ๑๕ หลัง)</p> <p>๓. ที่อยู่อาศัยสำหรับครอบครัวผู้ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งสร้างอยู่ในพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) จัดสรรให้ จำนวน ๖๐ กว่าไร่ (คทช.มีหน้าที่จัดที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยให้แก่มุสลิม โดยไม่ใช้กรรมสิทธิ์ แต่อนุญาตให้กลุ่มหรือชุมชนเขาทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐได้) โดยจะจัดสรรที่ดินให้กับผู้ประสบปัญหาทางสังคมโดยให้ครอบครัวละ ๑ ไร่ ทั้งนี้ ผู้ที่จะเข้ามาอยู่ในศูนย์นี้ได้จะต้องไปทำตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ คทช. กำหนด นอกจากนี้ ยังได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ อาทิ ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว กระทรวง พม. วิทยาลัยการอาชีพเชียงใหม่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีผู้ใช้บริการ จำนวน ๔๑ หลัง จำนวนประมาณ ๑๒๐ คน (เต็มจำนวนแล้ว)</p>
๔	กระบวนการ กิจกรรม และบริการของศูนย์	<p>๑. การรับเข้า/Walk in (โดย พลเมืองดี/หน่วยงานนำส่ง)</p> <p>๒. การตรวจสุขภาพ</p> <p>๓. การดูแล (บริการที่พักชั่วคราว และบริการปัจจัย ๔)</p> <p>๔. การพัฒนาศักยภาพ (ช่วงเปาโมเดล ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและฟื้นฟูศักยภาพแก่กลุ่มเสี่ยง ผู้มีรายได้น้อยและคนไร้ที่พึ่งจนสามารถพึ่งพาตัวเองได้/การฝึกอบรมทักษะด้านอาชีพ ทักษะชีวิตภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง)</p> <p>๕. ส่งกลับคืนชุมชน</p>
๕	งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน	<p>ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> -สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในการจัดสร้าง “ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตำบลช่วงเปา” ภายใต้โครงการ “บ้านมั่นคง” -ชมรมจิตอาสาราชประชาสมาสัย (มีภารกิจในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนให้มีภูมิคุ้มกัน เพื่อให้เป็นสังคมที่พึ่งพา

ที่	ประเด็น	รายละเอียด
		อาศัยกัน ส่งเสริมการพัฒนาสังคมของประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน) ซึ่งนำไปเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อเครื่องอุปโภค บริโภคและสิ่งของจำเป็นเพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมาย
๖	ผลการดำเนินงาน ที่ให้บริการ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔	<p>๑.สำรวจข้อมูลผู้ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่</p> <p>๒.การบูรณาการด้านงบประมาณ ในการสร้างที่อยู่อาศัย ให้กับกลุ่มประชาชนหมู่บ้านพรสวรรค์ จำนวน ๓๙ ครัวเรือน ที่ถูกศาลพิจารณาให้ ออกจากพื้นที่ที่บุกรุก โดยย้ายเข้าไปในที่ดิน คทช.ที่รัฐจัดหาให้</p> <p>๓.ร่วมกับหน่วยงานภาคีในการรับบริจาคเงินเพื่อสร้างบ้านให้ผู้ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย จำนวน ๑ ครัวเรือน</p> <p>๔. การส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคม เช่น การเลี้ยงไก่ ปลูกพืชผักสวนครัว</p> <p>*สถิติการให้บริการของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนตำบลชวงเปา ตั้งแต่ ธันวาคม ๒๕๖๐ จนถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์พักพิงชั่วคราว ซึ่งสร้างอยู่ในพื้นที่สาธารณะของชุมชน มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๒ ราย - ที่อยู่อาศัยสำหรับครอบครัวผู้ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งสร้างอยู่ในพื้นที่ที่ คทช. จำนวน ๑๒๐ คน (จำนวน ๓๙ ครัวเรือน)
๗.	ปัญหาอุปสรรคในการ ดำเนินงาน	การสร้างความเข้าใจและความหมายของ “คนไร้ที่พึ่ง” เพื่อให้ทราบถึงแนวทางและภารกิจของศูนย์ว่าสามารถช่วยเหลือในกรณีใดบ้าง และ การเข้าใจว่าปัญหาใดที่เข้าข่ายการเป็นคนไร้ที่พึ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

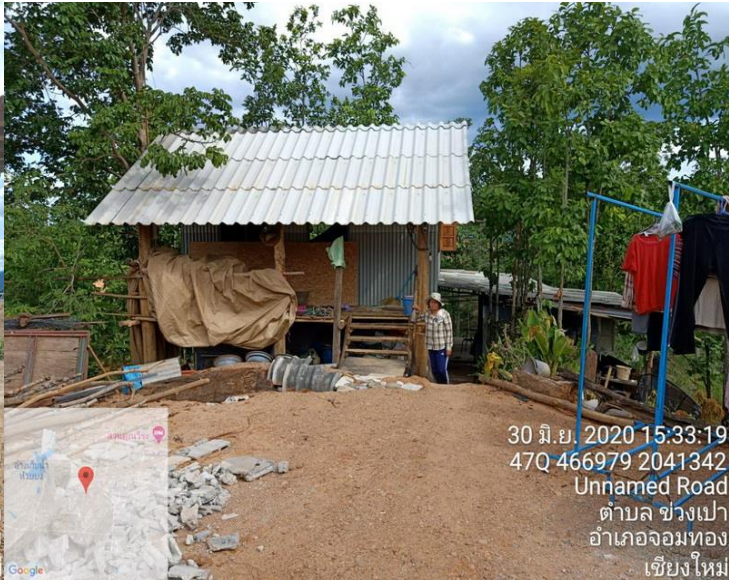
ตัวอย่างรูปภาพพื้นที่บ้านเดิมที่ถูกให้ย้ายออกจากพื้นที่ จากทั้งหมด ๓๙ ครัวเรือน

ตัวอย่างรูปภาพพื้นที่บ้านเดิมที่ถูกให้ย้ายออกจากพื้นที่ จากทั้งหมด ๓๙ ครัวเรือน

ตัวอย่างรูปภาพพื้นที่ใหม่ย้ายเข้าไปอยู่ตามมติของรัฐ (ที่ดิน คทช.) จากทั้งหมด ๓๙ ครัวเรือน

ตัวอย่างรูปภาพพื้นที่ใหม่ย้ายเข้าไปอยู่ตามมติของรัฐ (ที่ดิน คทช.) จากทั้งหมด ๓๙ ครัวเรือน

ที่พักชั่วคราว ๑-๒ วัน จำนวน ๑ ห้อง

การสร้างที่พักพิงชั่วคราวให้กับผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยในที่ดินสาธารณะ จำนวน ๑๕ ห้อง

การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมด้านที่อยู่อาศัย

การดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก ข้อมูล ณ วันที่ ๙ ม.ค. ๖๕

ที่	ประเด็น	รายละเอียด
๑.	ความเป็นมา ที่มาและแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์	<p>เริ่มต้นจากกรณีของ “ยายเกา” เป็นคนไร้บ้านคนแรกที่อาศัยอยู่ในตำบลสมอโคน ทุกวันยายเกาจะเดินเร่ร่อนไปตามหมู่บ้านเพื่อขอข้าวปลาอาหารและเงินจากชาวบ้านเพื่อประทังชีวิต และตกกลางคืนก็จะอาศัยนอนที่ใต้ถุนบ้านของคนในชุมชนที่มีจิตเมตตา ต่อมา นายไพโรจน์ เงินแจ้ง นายก อบต.สมอโคน ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ประกอบกับข้อมูลประชากรในพื้นที่พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ ผู้ป่วยติดเตียงเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งคนกลุ่มดังกล่าวยังขาดโอกาสที่ดีทางสังคม รวมทั้งขาดคนดูแล เนื่องจากลูกหลานต้องออกไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ทำให้กลุ่มคนดังกล่าวอาจกลายเป็นปัญหาในระยะยาว ดังนั้น ในปี ๒๕๕๖ จึงมีแนวคิดในการจัดตั้ง “บ้านพักกลางโฮมโงมประชารัฐอนุเคราะห์” ขึ้นมา เพื่อรองรับกลุ่มคนดังกล่าว และ “ยายเกา” ก็ถือเป็นคนกลุ่มแรกที่ได้เข้ามาอยู่ในบ้านพักดังกล่าวซึ่ง “บ้านพักกลางโฮมโงมประชารัฐอนุเคราะห์” ถือเป็นสถานที่พักพิงที่ให้ผู้สูงอายุดังกล่าวได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การปลูกผักการส่งเสริมอาชีพ ทั้งนี้อยู่ภายใต้การดูแลของผู้ดูแลที่ผ่านหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ</p> <p>*“บ้านพักกลางโฮมโงมประชารัฐอนุเคราะห์” ตั้งอยู่ใกล้กับโฮมโงมเนนิธรรมสุทธิ หมู่ที่ ๓ บ้านเกาะลาน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ซึ่งเป็นโบราณสถานแห่งเดียวในตำบลสมอโคนและมีแห่งเดียวในประเทศไทย ผู้บริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเห็นว่า เพื่อเป็นเกียรติประวัติโบราณสถานและความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในตำบล องค์กรภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนในการดำเนินงานเป็นการเกิดกิจกรรมบ้านพักกลาง เลยใช้ชื่อว่า ”บ้านพักกลางโฮมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคน”</p>
๒.	กลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการ	คนเร่ร่อน และคนไม่มีญาติที่อยู่ในตำบลสมอโคน (ปัจจุบันได้รับคนที่อยู่ต่างตำบล จำนวน ๒ คนมาอยู่ด้วย) โดยศูนย์จะดูแลไปตลอดชีวิต
๓.	รูปแบบในการดำเนินการ	ศูนย์ฯ จะรับคนไร้ที่พึ่ง คนเร่ร่อน คนไม่มีญาติที่อยู่ในตำบลสมอโคน โดยสามารถนำมาฝากอาศัยอยู่ในศูนย์ทั้งช่วงกลางวันและกลางคืน โดยทาง อบต.สมอโคน ได้จัดผู้ดูแลตอนกลางวัน จำนวน ๔ คน ในตอนกลางคืน มีผู้ดูแลจำนวน ๑ คน ทั้งนี้ ศูนย์ได้ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการคุ้มครองดูแลคนไร้ที่พึ่งอย่างยั่งยืน ภายใต้เจตนารมณ์ “มีที่พึ่ง พึ่งตนเองได้เป็นที่พึ่งของผู้อื่น” ตลอดจนพัฒนาและฟื้นฟูคนไร้ที่พึ่งให้สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข
๔	กระบวนการ กิจกรรม และบริการของศูนย์	<p>๑. การสงเคราะห์และการเข้าถึงสิทธิ</p> <p>๑) ประสานการช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ตามระเบียบกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พ.ศ.๒๕๕๒ จากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับจังหวัด</p> <p>๒) การตรวจสอบสิทธิทางทะเบียนราษฎร และการเข้าถึงสิทธิการเป็นพลเมืองขั้นพื้นฐาน</p> <p>๓) การดำเนินการเพื่อบริการอื่นๆ ของภาครัฐ เช่น การส่งเสริมการศึกษา พัฒนาอาชีพ ที่อยู่อาศัย มีอาหารให้รับประทาน ๓ มื้อ การรักษาพยาบาล เป็นต้น</p> <p>๒. การพัฒนาคุณภาพชีวิต</p>

ที่	ประเด็น	รายละเอียด
		<p>๑) การประเมินความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ การจ้างงาน (ปัจจัยการผลิต: ที่ดิน แรงงาน ทุน สวัสดิการ)</p> <p>๒) การสนับสนุนให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อการประกอบอาชีพ/การจ้างงาน จนพัฒนาเป็นเป้าหมายชีวิต</p> <p>๓) ส่งเสริมอาชีพโดยจัดโครงการพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ที่อยู่ในภาวะกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นคนไร้ที่พึ่ง การจัดหา งานให้ตามความเหมาะสมหรือการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือ</p> <p>๔) การส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน และการตลาดในการประกอบอาชีพ</p> <p>๓. การฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพ</p> <p>๑) ให้การฟื้นฟูด้านร่างกายจิตใจรายบุคคล รายครอบครัว</p> <p>๒) เชื่อมโยงหน่วยบริการในชุมชนเพื่อให้การสนับสนุน เช่น อสม. อพม. เป็นต้น</p> <p>๓) ประสานเงินช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวตามความจำเป็น</p> <p>๔) การประสานการจัดหางาน การฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของบุคคลและครอบครัว</p>
๕	งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน	ในช่วงแรกได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก พม. และเงินที่ผู้บริหารท้องถิ่นในชุมชนจัดงานทอดผ้าป่าเพื่อนำมาซ่อมแซมโรงอาหารเก่าของโรงเรียนบ้านสมอโคนมาปรับปรุงเป็นบ้านพักกลางโฮมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ ภายหลังได้รับการบริจาคจากคนในชุมชน และต่างชุมชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก,สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก, เหล่ากาชาด, โรงพยาบาลบ้านตาก,โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสมอโคน,เอกชน,ร้านค้าในอำเภอบ้านตาก,อำเภอบ้านตาก ฯลฯ) เพื่อนำไปซื้อวัตถุดิบเพื่อปรุงอาหาร ส่วนเครื่องอุปโภคบริโภคและสิ่งจำเป็น ส่วนใหญ่ได้รับการบริจาค
๖	ผลการดำเนินงานที่ให้บริการ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔	ปัจจุบันมีผู้ใช้บริการ รวม ๘ คน (เป็นเพศหญิง ๒ คน เพศชาย ๖ คน ประกอบด้วย ผู้ป่วยติดเตียง ๑ คน ป่วยทางจิตเวช จำนวน ๑ คน ป่วยทางการเคลื่อนไหว ๒ คน ป่วยทางจิตใจหรือพฤติกรรม ๒ คน พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ๑ คน ผู้สูงอายุ ๑ คน (ปัจจุบันมีผู้มาขอใช้บริการมากกว่าจำนวนที่ศูนย์จะสามารถรองรับได้)
๗	ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน	<p>๑.สถานที่คับแคบเนื่องจากเราใช้โรงอาหารเก่าของโรงเรียนบ้านสมอโคนมาปรับปรุงเป็นบ้านพักกลางโฮมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ ทำให้ไม่สามารถแยกห้องชายหญิงได้ เนื่องจากไม่มีงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซม</p> <p>๒.งบประมาณในการดูแลค่อนข้างสูง (ปัจจุบันชุมชนเป็นผู้อุปถัมภ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก,สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก ,เหล่ากาชาด, โรงพยาบาลบ้านตาก,โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสมอโคน ,เอกชน ,ร้านค้าในอำเภอบ้านตาก,อำเภอบ้านตาก ฯลฯ)</p>
๘	การต่อยอดของ บ้านพักกลางโฮมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคน	<p>๑.มีกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การเลี้ยง ปลาตุ๋กในบ่อซีเมนต์ การเลี้ยงไก่ไข่ ไก่เนื้อ ปลูกผัก เพื่อใช้เป็นอาหารในบ้านพักกลางโฮมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคน</p> <p>๒.ขยายกลุ่มเป้าหมาย ที่จะเข้ามาสู่บ้านพักกลางโฮมโงมประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคนหรือตำบลใกล้เคียง(ตามความเหมาะสม)</p>

ที่	ประเด็น	รายละเอียด
		<p>๓.สร้างระบบการบริหารงาน</p> <p>๓.๑ การป้องกันและเสริมสร้างให้ความช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง เช่น การซ่อมแซมบ้านพักอาศัยให้มีความปลอดภัย สะดวก เช่น ซ่อมแซมห้องน้ำ สิ่งอำนวยความสะดวก /กายอุปกรณ์สำหรับคนพิการ/สถานที่ทำกายภาพบำบัด/อาชาบำบัด</p> <p>๓.๒ การควบคุม และป้องกันการเกิดโรคเส้นเลือดอุดตัน โดยการจัดทำโครงการป้องกันโรคหลอดเลือดในสมองในตำบลให้ครบทุกหมู่บ้าน</p> <p>๔.เมื่อมีความจำเป็นบ้านพักกลางโฮมโงงประชารัฐอนุเคราะห์จะให้ความอนุเคราะห์คนเข้ามาสู่บ้านพักกลางโฮมโงงประชารัฐอนุเคราะห์ตำบลสมอโคนซึ่งบริหารจัดการโดย องค์การสวัสดิการสังคม ตำบลสมอโคน /พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก/ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดตาก/บ้านพักเด็ก/กิ่งกาชาดอำเภอบ้านตาก /และส่วนราชการในอำเภอบ้านตากที่เกี่ยวข้อง</p>

บ้านพักกลาง โองโงงค์ประชารัฐอนุเคราะห์

คุณยายเกา หญิงชราไร้บ้าน ผู้จุดประกายการจัดตั้งศูนย์ (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)

ด่วนที่สุด

ที่ สว (กมธ ๓) ๐๐๑๙/ ๔๕๖๖

คณะกรรมการการพัฒนาศึกษา

วุฒิสภา

๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี

เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในคณะกรรมการการพัฒนาศึกษา และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

เรียน อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

ด้วยในคราวประชุมคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในคณะกรรมการการพัฒนาศึกษาและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๕ ได้พิจารณาติดตามประเด็นข้อสังเกตต่อผลการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีตามรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการพัฒนาศึกษา เรื่อง แนวทางการให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง (กลุ่มคนไร้บ้าน) เพื่อการส่งเสริมศักยภาพด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ และเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการพิจารณาการศึกษาเรื่องดังกล่าว จึงเห็นควรขอข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาดังกล่าว

คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่าหน่วยงานของท่านเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ดังนั้น คณะกรรมการจึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. รูปแบบในการดำเนินงาน โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนที่จัดตั้งแล้ว

๒. ความคืบหน้าในการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้ง ๗๗ แห่งทั่วประเทศ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าเกี่ยวกับสถานที่รองรับ/บ้านพักพิงชั่วคราวสำหรับคนไร้ที่พึ่ง (กลุ่มคนไร้บ้าน)

๓. การให้บริการคนไร้ที่พึ่ง (กลุ่มคนไร้บ้าน) ในรูปแบบของบ้านมิตรไมตรีทั้ง ๔ แห่งในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย บ้านมิตรไมตรี ๔ มุมเมือง กรุงเทพมหานคร สายไหม ห้วยขวาง อ่อนนุช และ ธนบุรี ทั้งนี้ ขอให้หน่วยงานของท่านได้จัดส่งข้อมูลให้แก่คณะกรรมการภายในวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๕

จึงเรียนมา ...

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะกรรมการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์)

ประธานคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก
เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาสังคมฯ

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๕ - ๖ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๖

ผู้ประสานงาน : นางเพชรรัตน์ มหาสิงห์ ๐๘๒ ๖๓๖ ๒๖๔๑

**เรื่อง ข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน
และผู้ด้อยโอกาส ในคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ
และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา**

**๑. รูปแบบในการดำเนินงาน โครงสร้าง อำนาจหน้าที่และภารกิจของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชน
ที่จัดตั้งแล้ว**

ปัจจุบัน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการได้มีการขับเคลื่อนงานในลักษณะศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน ตามข้อเสนอการดำเนินการจัดทำแผนปฏิรูปองค์การตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ เพื่อให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในภารกิจของส่วนราชการแทนในการส่งเสริมให้เกิดศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน ประกอบด้วยศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับชุมชน ๒ แห่ง ได้แก่

๑.๑ องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดแนวทางในการอยู่อาศัยในศูนย์ชัดเจน โดยการกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือกเข้าการหมุนเวียน ทั้งกรณีอยู่อาศัยชั่วคราว และกรณีอยู่ประจำ (ถาวร) โดยมีกรรมการคัดเลือกจากชุมชน การอบรมจิตอาสา/อาสาสมัคร ท้องถิ่น (อปท.) ดูแลต่อเนื่อง การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพการมีงานทำ การตลาด กลุ่มอาชีพ รายได้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้คนไร้ที่พึ่งสามารถพึ่งพาตนเอง

สถิติข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมของตำบลช่วงเปา ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน
ผู้สูงอายุ	๑,๐๘๘ คน
คนพิการ	๒๖๒ คน
ผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยเอดส์	๒๒ คน
คนเร่ร่อน	๒ คน
ผู้ไม่มีอุปการะ คนไร้ที่พึ่ง	๓ คน
เด็กกำพร้า	๓๖ คน
เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์	๒๒ คน
ผู้ประสบปัญหาทางสังคมอื่น	๑๒๖ คน

๑.๒ สมอโค่น จังหวัดตาก ศูนย์บริการในชุมชนมีรูปแบบ กลไก และกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งความสำคัญกับมิติที่หลากหลาย มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านปัจเจกบุคคล สภาพแวดล้อมและระบบสุขภาพ โดยในส่วนของปัจเจกบุคคลและสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันและส่งผลถึงสุขภาพของคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการคุ้มครองดูแลคนไร้ที่พึ่งอย่างยั่งยืน ภายใต้เจตนารมณ์ “มีที่พึ่ง พึ่งตนเองได้ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น” ตลอดจนพัฒนาและฟื้นฟูคนไร้ที่พึ่งให้สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติ

ศูนย์บริการในชุมชนมีรูปแบบ กลไก และกระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งมีความสำคัญกับมิติที่หลากหลาย มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านปัจเจกบุคคล สภาพแวดล้อมและระบบสุขภาพ โดยในส่วนของปัจเจกบุคคลและสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันและส่งผลถึงสุขภาพ

ของคน...

ของคนไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชนจึงให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการคุ้มครองดูแลคนไร้ที่พึ่งอย่างยั่งยืน ภายใต้เจตนารมณ์ “มีที่พึ่ง พึ่งตนเองได้ เป็นที่พึ่งของผู้อื่น” ตลอดจนพัฒนาและฟื้นฟูคนไร้ที่พึ่งให้สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข

รูปแบบการดำเนินการ

๑. การสงเคราะห์และการเข้าถึงสิทธิ : ๑) ประสานการช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวผู้มีรายได้น้อย ตามระเบียบกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ พ.ศ.๒๕๕๒ จากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับจังหวัด ๒) การตรวจสอบสิทธิทางทะเบียนราษฎร และการเข้าถึงสิทธิการเป็นพลเมืองขั้นพื้นฐาน ๓) การดำเนินการเพื่อบริการอื่น ๆ ของภาครัฐ เช่น การศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล เป็นต้น

๒. การพัฒนาคุณภาพชีวิต : ๑) การประเมินความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ การจ้างงาน (ปัจจัยการผลิต: ที่ดิน แรงงาน ทุน สวัสดิการ) ๒) การสนับสนุนให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อการประกอบอาชีพ การจ้างงาน จนพัฒนาเป็นเป้าหมายชีวิต ๓) ส่งเสริมอาชีพโดยจัดโครงการพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ที่อยู่ในภาวะกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นคนไร้ที่พึ่ง การจัดหางานให้ตามความเหมาะสม หรือการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือ ๔) การส่งเสริมและสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุน และการตลาดในการประกอบอาชีพ

๓. การฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพ : ๑) ให้การฟื้นฟูด้านร่างกายจิตใจรายบุคคลรายครอบครัว ๒) เชื่อมโยงหน่วยบริการในชุมชนเพื่อให้การสนับสนุน เช่น อสม. อพม. ๓) ประสานเงินช่วยเหลือเงินสงเคราะห์ครอบครัวตามความจำเป็น ๔) การประสานการจัดหางาน การฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของบุคคลและครอบครัว

จากการตรวจสอบข้อมูลของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ในเรื่องการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในระดับชุมชน ยังไม่มีการประกาศจัดตั้งเพิ่มเติม

ทั้งนี้ ในระดับนโยบาย ได้มีการประกาศกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จะขับเคลื่อนในระดับอนุกรรมการต่อไป

๒. ความคืบหน้าในการดำเนินงานของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทั้ง ๗๗ แห่ง รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าเกี่ยวกับสถานที่รองรับ/บ้านพักพิงชั่วคราวสำหรับคนไร้ที่พึ่ง

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ๗๗ แห่ง ได้ให้บริการผู้ใช้บริการสะสม จำนวนรวมทั้งสิ้น ๔๕,๓๗๖ ราย ดังนี้

รูปแบบการให้บริการ	สถิติสะสม	ประเภทผู้ใช้บริการ		ผลการดำเนินงาน	
		ประเภท	จำนวน	บริการ	จำนวน
ภายในหน่วยงาน	๒,๗๒๑ คน	- ไร้ที่พึ่ง - จิตเวช - ขอทาน	๒,๒๔๙ คน ๔๔๘ คน ๒๔ คน	- การให้บริการปัจจัยสี่ - จัดหางาน - ส่งกลับครอบครัว/ชุมชน	๒,๗๒๑ ราย ๒๔๗ ราย ๗๔๗ ราย
ภายนอกหน่วยงาน	๔๒,๕๖๒ คน	- คนไร้ที่พึ่ง - ขอทาน - จิตเวช	๔,๔๐๖ คน ๓๔๔ คน ๘๓๐ คน	- มอบปัจจัยสี่ - เยี่ยมบ้าน/สอบข้อเท็จจริง - มอบเงินสงเคราะห์	๔,๒๙๗ ราย ๒๓,๑๗๙ ราย ๑๖,๘๖๒ ราย

รูปแบบการให้บริการ	สถิติสะสม	ประเภทผู้ให้บริการ		ผลการดำเนินงาน	
		ประเภท	จำนวน	บริการ	จำนวน
		- ผู้ประสบปัญหาทางสังคม	๒๘,๘๖๐ คน	- ส่งกลับครอบครัว/ชุมชน	๑,๗๖๖ ราย
		- โครงการสถานีสวัสดิการ	๗,๖๑๗ คน	- จัดหางาน	๒๘๗ ราย
		- ผู้แสดงความสามารถ	๕๐๕ คน	- ให้คำปรึกษา	๒๑,๙๙๑ ราย
				- ประสานส่งต่อหน่วยงานอื่น	๑,๙๑๗ ราย
				- ดำเนินคดีผู้ทำการขอทาน	๒๓๒ ราย
				- จัดทำบัตรผู้แสดงความสามารถ	๒๑๒ ราย

หมายเหตุ : ข้อมูลอัตราการรองรับปัจจุบันของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวนรวมทั้งสิ้น ๒๗๔ คน (ข้อมูล ณ กันยายน ๒๕๖๕)

สถานการณ์โควิด - ๑๙ ที่ผ่านมา ปรากฏคนไร้บ้านหน้าใหม่ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ประมาณร้อยละ ๒๐ - ๓๐ ซึ่งคนไร้บ้านไม่ใช่คนที่อยากใช้ชีวิตอิสระ แต่เป็นเพราะปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่บีบรัดเข้าไม่ถึงสิทธิ การเยียวยา ของภาครัฐ บางครอบครัวต้องดูแล และกลายเป็นคนไร้บ้านทั้งครอบครัวตกงานมากขึ้น ไม่มีเงินจ่ายค่าเช่า และอื่น ๆ ขาดการตรวจคัดกรอง ที่จะเข้าถึงสิทธิ ในสถานที่ตั้งที่ทำการของรัฐ อาจมีความห่างไกล และยากต่อการเข้าถึง การจัดตั้ง “จุดประสานงานคนไร้บ้านในที่สาธารณะ” จึงเป็นการเพิ่มการเข้าถึงให้คนไร้บ้าน และเป็นการดึงหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมทำงานร่วมกัน รวมถึงการประสานตรวจเชิงรุก ลงทะเบียน เพื่อให้ผู้ประสบปัญหาสามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ตลอดจนนำระบบสาธารณสุขเข้าสู่พื้นที่ นับตั้งแต่ วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เป็นต้นมา - ปัจจุบัน (ระยะเวลาประมาณ ๑ ปี) มีการดำเนินงาน ปักหมุดจุดประสานงานในพื้นที่ ๑ วัน ๑ พื้นที่ ต่อ ๑ สัปดาห์ ทั่วประเทศ ๑,๒๑๖ ครั้ง แบ่งเป็น กรุงเทพมหานคร ๗๕ ครั้ง และส่วนภูมิภาค ๑,๑๔๑ ครั้ง มีผลการดำเนินงานผู้มาใช้บริการด้านต่าง ๆ ดังนี้

บริการ	พื้นที่		รวม
	กรุงเทพมหานคร	ภูมิภาค	
แนะนำสิทธิสวัสดิการ	๑,๒๖๗ ราย	๓,๙๖๗ ราย	๕,๒๓๔ ราย
ทำบัตรประชาชน	๖ ราย	๓๖ ราย	๔๒ ราย
บริการตัดผม	๓๐๒ ราย	- ราย	๓๐๒ ราย
บริการด้านสุขภาพ	๖๙๑ ราย	๑,๑๑๒ ราย	๑,๘๐๓ ราย
ฉีดวัคซีน	๗๐ ราย	๑๒๐ ราย	๑๙๐ ราย
มอบชุดอุปโภค/บริโภค	๘๐๓ ราย	๗๕๗ ราย	๑,๕๖๐ ราย
ส่งกลับภูมิลำเนา	๑๓ ราย	๒๑๐ ราย	๒๒๓ ราย
จัดหางาน	๙๐ ราย	๔๖ ราย	๑๓๖ ราย

ข้อมูล ณ วันที่ ๑ ก.ย. ๒๕๖๕

ข้อมูลการรองรับผู้ให้บริการในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง	อัตราการรองรับ			สถิติการรับเข้าสะสม	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวมทั้งหมด		
กระปี่	-	-	๑	๗	ไม่มีที่พักผู้ให้บริการเป็นส่วนราชการร่วมกับส่วนราชการอื่น

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง	อัตราการรองรับ			สถิติการรับเข้า สะสม	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวมทั้งหมด		
กรุงเทพมหานคร	๓๐	๑๘	๔๘	-๓๒๖	-
กาญจนบุรี	-	-	-	-	ไม่มีที่พักผู้ใช้บริการ แต่จะดำเนินการด้านเครือข่ายและให้ชุมชนเป็นผู้ดูแลผู้ให้บริการ
กาฬสินธุ์	๓	๒	๕	๒	-
กำแพงเพชร	๑	๑	๒	๘	-
ขอนแก่น	๑๐	๔	๑๔	๗๑	-
จันทบุรี	๒	๒	๔	๑๖	-
ฉะเชิงเทรา	๒	๒	๔	-	-
ชลบุรี	๑๒	๑๒	๒	๙๘	-
ชัยนาท	๒	๒	๔	๑๐	-
ชัยภูมิ	๒	๒	๔	๑๘	-
ชุมพร	-	-	-	๗	-
เชียงราย	๕	๕	๑๐	๓๑	-
เชียงใหม่	๕	๕	๑๐	๒๑	-
ตรัง	-	-	-	๙	ไม่มีที่พักผู้ให้บริการ
ตราด	๒	๒	๔	๒	-
ตาก	๒	๒	๔	๕	-
นครนายก	-	-	-	๒๐	-
นครปฐม	๓	๑	๔	๓๒	-
นครพนม	๑๕	๑๕	๓๐	๖	-
นครราชสีมา	๑๒	๑๒	๒๔	๘๒	-
นครศรีธรรมราช	๓	๓	๖	๕๕	-
นครสวรรค์	๓	๒	๕	๕๖	-
นนทบุรี	๒๓	๗	๓๐	๗๔	-
นราธิวาส	๒	๒	๔	๑๘	-
น่าน	-	-	-	๓๑	-
บึงกาฬ	๑	๑	๒	๑	-
บุรีรัมย์	๒	๒	๔	๔๔	-
ปทุมธานี	๓๕	-	๓๕	๗๒	-
ประจวบคีรีขันธ์	-	-	-	๔๗	ไม่มีที่พักผู้ให้บริการ
ปราจีนบุรี	๓	๓	๖	๑๘	-
ปัตตานี	๒	๒	๔	๑๔	-
พระนครศรีอยุธยา	๑๒	๒	๑๔	๑๗	-
พะเยา	๒	๒	๔	๑๐	-
พังงา	๓	๓	๖	๒๖	-
พัทลุง	๒	๒	๔	๙	-

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง	อัตราการรองรับ			สถิติการรับเข้า สะสม	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวมทั้งหมด		
พิจิตร	๑๐	๑๐	๒๐	๒๖	-
พิชญ์โลก	๑๕	๑๕	๓๐	๔๒	-
เพชรบุรี	-	-	-	๑๒	ไม่มีที่พักผู้ใช้บริการ
เพชรบูรณ์	๑	๑	๒	๖๑	-
แพร่	๓	๓	๖	๑๙	-
ภูเก็ต	๖	๖	๑๒	๖๕	-
มหาสารคาม	๒	๒	๔	๑๔	-
มุกดาหาร	๒	๒	๔	๔	-
แม่ฮ่องสอน	๒	๒	๔	๗	-
ยโสธร	๑	๑	๒	๑๓	-
ยะลา	๑๐	๑๐	๒๐	๒๔	-
ร้อยเอ็ด	๗	๗	๑๔	๑๗	-
ระนอง	๒	๑	๓	๑	-
ระยอง	๘	๒	๑๐	๗๙	-
ราชบุรี	-	-	-	๒	ไม่มีที่พักผู้ใช้บริการ
ลพบุรี	๑	๑	๒	๑๓	-
ลำปาง	๓	๓	๖	๒๓	-
ลำพูน	๒	๑	๓	๒๒	-
เลย	๒	๒	๔	๕	-
ศรีสะเกษ	-	-	-	๑๕	ไม่มีที่พักผู้ใช้บริการ
สกลนคร	๔	๔	๘	๑๓	-
สงขลา	๕	๕	๑๐	๘๓	-
สตูล	-	-	-	๑๗	-
สมุทรปราการ	๘	๗	๑๕	๕๓	-
สมุทรสงคราม	๒	๒	๔	๓๓	-
สมุทรสาคร	๔	๔	๘	๓๙	-
สระแก้ว	๒	๒	๔	๓	-
สระบุรี	๓	๓	๖	๓๑	-
สิงห์บุรี	๖	๔	๑๐	๒๗	-
สุโขทัย	๑	๑	๒	๑๑	-
สุพรรณบุรี	๕	๕	๑๐	๔๓	-
สุราษฎร์ธานี	๔	๒	๖	๒๑	ไม่มีที่พักผู้ใช้บริการ
สุรินทร์	-	-	-	๖	ไม่มีที่พักผู้ใช้บริการ
หนองคาย	-	-	-	๑๕	-
หนองบัวลำภู	๒	๒	๔	๙	-
อ่างทอง	๒	๒	๔	๗	-
อำนาจเจริญ	๔	-	๔	๘	-
อุดรธานี	๑๐	๑๐	๒๐	๗๘	-

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่ พึ่ง	อัตราการรองรับ			สถิติการรับเข้า สะสม	หมายเหตุ
	ชาย	หญิง	รวม ทั้งหมด		
อุดรดิตถ์	๔	๒	๖	๑๓	-
อุทัยธานี	๒	๒	๔	๒๐	-
อุบลราชธานี	๘	๔	๑๒	๑๒๒	-
รวม	๓๕๕	๒๔๘	๖๐๓	๒๗๒๑	-

ข้อมูล ณ กันยายน ๒๕๖๕

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกาศบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ ซึ่งในกฎหมายบัญญัติถึงการดำเนินงานด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยกำหนดให้ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ดำเนินการ ออกหลักเกณฑ์การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และมาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (มาตรา ๙) และในปี ๒๕๖๒ มีการนำมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งสำหรับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งบังคับใช้ในหน่วยงาน และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ประกาศให้การดำเนินงานติดตามและประเมินผลมาตรฐานการจัดสวัสดิการเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง สำหรับสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เป็นโครงการสำคัญ ซึ่งปัจจุบัน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ดำเนินการตรวจ ติดตาม และประเมินมาตรฐานการจัดสวัสดิการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ไปแล้วกว่า ๒๐ แห่ง และยังคงมีแผนการติดตาม ประเมินผลต่อเนื่อง

๓. การให้บริการคนไร้ที่พึ่ง ในรูปแบบของบ้านมิตรไมตรี

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกรุงเทพมหานคร สังกัดกองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ซึ่งมีหน่วยให้บริการ ๕ แห่ง ประกอบด้วย

หน่วยงาน	ภารกิจ	กลุ่มเป้าหมาย	อัตรา การ รองรับ	สถิติการรับเข้า		หมายเหตุ
				ยอด ปัจจุบัน	สถิติ สะสม	
บ้านมิตรไมตรี ดินแดง	ให้การคุ้มครองในเบื้องต้น แก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัว คนไร้ที่พึ่งไว้ ตามประกาศ คณะกรรมการคุ้มครอง คนไร้ที่พึ่ง ไม่เกิน ๑๕ วัน	คนไร้ที่พึ่ง เร่ร่อนชาย	๓๐ คน	๒๕ คน	๔๓๓ ราย	-
บ้านมิตรไมตรี ห้วยขวาง	ให้การคุ้มครองในเบื้องต้น แก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัว คนไร้ที่พึ่งไว้ ตามประกาศ คณะกรรมการคุ้มครอง คนไร้ที่พึ่ง ไม่เกิน ๑๕ วัน	คนไร้ที่พึ่ง เร่ร่อนหญิง	๑๘ คน	๘ คน	๑๖๙ ราย	-

หน่วยงาน	ภารกิจ	กลุ่มเป้าหมาย	อัตรา การ รองรับ	สถิติการรับเข้า		หมายเหตุ
				ยอด ปัจจุบัน	สถิติ สะสม	
บ้านมิตรไมตรี ธนบุรี (บ้านปันสุข)	ให้บริการที่พักอาศัย ชั่วคราวที่สามารถช่วยเหลือ ตนเองได้ ไม่อยู่ในอาการ มีนเมา ไม่ใช้สารเสพติด ไม่มีอาการจิตเวช หรือ โรคติดต่อร้ายแรง ตั้งแต่ เวลา ๑๖.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. เข้าพักค้างคืนได้จนถึงเวลา ๐๙.๐๐ น. ของวันรุ่งขึ้น	คนไร้ที่พึ่ง เร่ร่อนชาย/ หญิง	๒๐ คน	๕ คน	๑๒๔ ราย	-
บ้านมิตรไมตรี สายไหม	เป็นหน่วยงานเชิงรุก ในการสำรวจ และสืบเสาะ ข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง ในพื้นที่	คนไร้ที่พึ่ง เร่ร่อนชาย/ หญิง	ไม่มีที่พักผู้ใช้บริการ			ดำเนินการลง พื้นที่เชิงรุกและ ประสานส่งตัว ผู้ใช้บริการเข้ารับ การคุ้มครอง ชั่วคราวในบ้าน มิตรไมตรีดินแดง ห้วยขวาง และ ธนบุรี
บ้านมิตรไมตรี อ่อนนุช	เป็นหน่วยงานเชิงรุก ในการสำรวจ และสืบเสาะ ข้อมูลเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง ในพื้นที่	คนไร้ที่พึ่ง เร่ร่อนชาย/ หญิง				

ด่วนที่สุด

ที่ สว (กมธ ๓) ๐๐๑๙/๕๕๖๙

คณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ
วุฒิสภา๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี
เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๗ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

เรียน ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ด้วยในคราวประชุมคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส ในคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๖๕ ได้พิจารณาศึกษาแนวทางการจัดการศูนย์ฟื้นฟู และพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านของภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ และเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการพิจารณาศึกษา จึงเห็นควรขอข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาดังกล่าว

คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่าหน่วยงานของท่านเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยตรง ดังนั้น คณะกรรมการจึงขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาศึกษา ของคณะกรรมการในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ มีแนวทางสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือ คนไร้ที่พึ่งตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๕ อย่างไร

๒. ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้นำร่องการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ในชุมชนซึ่งจัดตั้งแล้วจำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลชว่งเปา จังหวัดเชียงใหม่ และ ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก และกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ มีนโยบาย ที่จะขยายไปยังจังหวัดอื่น อย่างไร

๓. ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมฯ ได้มีโครงการนำร่องในการรับคนไร้ที่พึ่ง (คนไร้บ้าน) ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้จากศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู (บางกอกน้อย) และส่งต่อมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกรุงเทพมหานคร เพื่อให้การคุ้มครองต่อนั้น และกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ มีนโยบายที่จะขยายไปยัง ๔ ภาค หรือไม่

ทั้งนี้ ขอให้หน่วยงานของท่านจัดส่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้นให้แก่คณะกรรมการ ภายในวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๕

จึงเรียนมา ...

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะกรรมการธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์)

ประธานคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก
เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ

โทร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๕ - ๖

ผู้ประสานงาน : นายปิยะพงษ์ น้อยเจริญ ๐๘๘ ๖๕๗ ๗๗๘๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน
และผู้ด้อยโอกาส ในคณะกรรมการพัฒนาสังคมฯ วุฒิสภา

ข้อ ๑ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีแนวทางการสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือ
คนไร้ที่พึ่งตามประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนด
กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีแนวทางและการวางแผนขับเคลื่อน
การดำเนินงานใน ๒ ระดับ ได้แก่

๑. ระดับนโยบาย

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ในการออกมาตรการ นโยบาย
การกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามกฎหมาย หรือเสนอ
มติ ประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

โดยแผนการขับเคลื่อนการประชุมคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จะมีการแต่งตั้ง
คณะอนุกรรมการพัฒนามาตรการและกลไกเพื่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีหน้าที่ จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์
มาตรการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานสงเคราะห์และคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พัฒนาส่งเสริมมาตรฐาน
การปฏิบัติงานการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ส่งเสริม สนับสนุนให้อาสาสมัคร เครือข่ายท้องถิ่น ดำเนินการอื่นใด
ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมาย

ซึ่งประเด็นที่ขับเคลื่อนในระยะต่อไป มีดังนี้

๑) การออกอนุบัญญัติตามความในมาตรา ๑๕ “ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรสวัสดิการชุมชน
องค์กรภาคเอกชนอื่น สถาบันศาสนา หรือกลุ่มคนไร้ที่พึ่ง จัดให้มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับสถานคุ้มครอง
คนไร้ที่พึ่ง หรือมีส่วนร่วมในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง” เพื่อให้เกิดกลไกการขับเคลื่อน การออกหลักเกณฑ์ วิธีการ
หรือกระบวนการทำงานที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็น การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะต้องสนับสนุนทั้งด้านองค์ความรู้ ระบบการบริหารงาน การประสานการทำงาน รวมทั้งการติดตาม
ประเมินผลในรูปแบบการกำกับมาตรฐาน หรืออย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
เห็นเหมาะสม

๒) การอบรมบุคลากรเพื่อเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่วนใหญ่
อาจจะยังไม่ได้เข้ารับการอบรมเพื่อเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจะเกิดความรู้อ ความเข้าใจในการหลักการ

ของกฎหมายและอนุบัญญัติที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเกิดเครือข่ายการทำงาน และการประสานงานระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. และ อปท.

๒. ระดับปฏิบัติการ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ดำเนินการดังนี้

๑) แจ้งเวียนประกาศ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การกำหนดกิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ไปยังหน่วยงานในสังกัดกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ที่มีภารกิจด้านการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ได้แก่ สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ๑๑ แห่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ๗๗ แห่ง และศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต ๓ แห่ง รวม ๙๑ แห่ง ทั่วประเทศ ได้ศึกษารายละเอียดเบื้องต้น

๒) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยกองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ได้ดำเนินการชี้แจงแก่หน่วยงานเบื้องต้น ถึงการประกาศของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อศึกษาในรายละเอียดเบื้องต้น และเตรียมความพร้อมหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอบถามการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

๓) ส่วนกลางกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เตรียมความพร้อมหน่วยงานในสังกัด ถึงประเด็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง และถ่ายทอดไปยังหน่วยงาน

ข้อ ๒ ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้นำร่องการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในชุมชน ซึ่งจัดตั้งแล้วจำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่ และ ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก และกระทรวงการพัฒนาสังคมฯ มีนโยบายที่จะขยายไปจังหวัดอื่น อย่างไร

การขับเคลื่อนเรื่องการจัดตั้ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในระดับชุมชน ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๖๑ มีการขับเคลื่อนระดับนโยบาย ในการทำงานระดับตำบล โดยศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล หรือชุมชน ที่มีศักยภาพและการบริหารจัดการด้านสวัสดิการสังคม ภายใต้โครงการ “ตำบลต้นแบบ ห่วงใยไม่ทอดทิ้งกัน” ซึ่งได้ขับเคลื่อน ๑ จังหวัด ๑ ตำบล และผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานที่เห็นชัดเจน ๒ ตำบล ได้แก่ ๑) องค์การบริหารส่วนตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่ และ ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน จังหวัดตาก ต่อมา นโยบายดังกล่าวได้ถูกพัฒนาเป็นโครงการสำคัญระดับกรม (Flagship Project) ที่ขยายผลตำบลสวัสดิการ ที่มีหน่วยบูรณาการด้านการจัดสวัสดิการสังคมในระดับพื้นที่

ปัจจุบัน มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับจังหวัด แต่ยังไม่มีการขยายการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบล แต่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีแนวคิดในการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบล โดยการบูรณาการดำเนินงานกับชุมชนท้องถิ่น ทั้งด้านข้อมูล บริการสวัสดิการสังคม และสิทธิสวัสดิการ เพื่อให้การความคุ้มครองกลุ่มเป้าหมายและแก้ไขปัญหาทางสังคม ในระดับชุมชน สร้างการตระหนักรู้ เกิดการยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันข้อคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาหารือกัน ตลอดจนการจัดบริการสวัสดิการของชุมชนด้วยตนเอง และทิศทางของกระทรวง พม. ได้มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคมระดับตำบล ซึ่งจะเป็นการกระจายหน่วยรับบริการ รับเรื่องราว

ของประชาชน ในระดับพื้นที่ทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกช่วงวัย ทุกสภาพปัญหา ครอบคลุมทุกมิติ ขณะนี้ได้จัดตั้งไปแล้วจำนวน ๘,๑๔๒ แห่ง (เป้าหมาย ๗,๓๐๕ แห่ง) ให้บริการประชาชน จำนวนกว่า ๑,๖๙๖ คน และจัดกิจกรรมให้ความรู้และแนะนำสิทธิสวัสดิการ และบริการสังคมกว่า ๑๔,๙๖๗ ครั้ง

ข้อ ๓ ตามที่กระทรวง พม. ได้มีโครงการนำร่องในการรับคนไร้ที่พึ่งที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จากศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน และส่งต่อมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งกรุงเทพมหานคร มีนโยบายที่จะขยายไปยัง ๔ ภาค หรือไม่

การรองรับกลุ่มเป้าหมาย ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งจะต้องเป็นคนไร้ที่พึ่ง ตามพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งกำหนดนิยามว่า บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัย และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และให้รวมถึงบุคคลที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่อาจพึ่งพาศูนย์อื่นได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ถือเป็นภารกิจตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย มาตรา ๑๖ วรรค ๒ มีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง ประสานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่ง ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง ช่วงระยะเวลาไม่เกิน ๔๕ วัน ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ “...สืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือที่ถูกส่งต่อมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้...”

ซึ่งหากพิจารณาตามบทบัญญัติทางกฎหมาย ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งทุกแห่ง มีหน้าที่รับกลุ่มเป้าหมาย ตามกฎหมาย และดำเนินการให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เป็นการชั่วคราว ก่อนตรวจสอบข้อเท็จจริง และพิจารณาส่งต่อกลุ่มเป้าหมายตามกฎหมายเฉพาะต่อไป

ปัจจุบันรัฐได้เข้าไปทำงานกับศูนย์พัฒนาศักยภาพทั้ง ๔ แห่ง ได้แก่

- ๑) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู)
- ๒) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข)
- ๓) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ (บ้านเตื่อมฝัน)
- ๔) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข)

ผ่านกลไกศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัด โดยมีมาตรการทำงานการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิการจัดหางานอาชีพ การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน เช่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ มีการจัดการตรวจโควิด การจัดอุปกรณ์ป้องกันโรค รวมถึงกรณีคนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะพึ่งพิง และไม่สามารถดูแลตัวเองได้ จะดำเนินการรับตัวเข้าคุ้มครอง และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นายพงษ์ศักดิ์ นาคศรีจันทร์ หัวหน้ากลุ่มมาตรการและกลไก

กองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

โทร. ๐ ๒๖๕๙ ๖๒๖๗

ผู้จัดทำข้อมูล

**ประชุมชี้แจงกับคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน
และผู้ด้อยโอกาส ในคณะกรรมการพัฒนาสังคม
และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
วุฒิสภา**

รายนามผู้ชี้แจง

1. นายอนุกุล ปัดแก้ว
2. นายอุเทน ชนะกุล
3. นายพงษ์ศักดิ์ นาคศรีจันทร์
4. นางสาววีรลักษณ์ ตีมัน
5. นายธนพนธ์ คำขำ

อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

ผู้อำนวยการกองคุ้มครองสวัสดิภาพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต

หัวหน้ากลุ่มมาตรการและกลไก

นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ

นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ

ด่วนที่สุด

ที่ สว (กมธ ๓) ๐๐๑๗/๒๓๕๓

คณะกรรมการการพัฒนาศังคมฯ
วุฒิสภา

๑๑๑๑ ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี
เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส
ในคณะกรรมการการพัฒนาศังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และ
ผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

เรียน อธิบดีกรมพัฒนาศังคมและสวัสดิการ

ด้วยในคราวประชุมคณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส
ในคณะกรรมการการพัฒนาศังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
วุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ที่ประชุมได้พิจารณาติดตามประเด็น เรื่อง แนวทาง
การจัดการศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านของภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมศักยภาพ
ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ และเพื่อให้การพิจารณาเรื่องดังกล่าวเป็นไปด้วยความ
ละเอียดรอบคอบและครอบคลุม จึงเห็นควรเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูล
ประกอบการพิจารณาดังกล่าว และขอให้จัดทำรายละเอียดดังนี้

๑. ปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีทั้งหมดกี่แห่ง
๒. ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีอำนาจหน้าที่และภารกิจเหมือน
หรือแตกต่างกัน และในการรับตัวบุคคลไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะเป็น
ผู้รับเข้ามาในเบื้องต้นก่อน โดยมีกระบวนการ และวิธีการส่งต่อในรูปแบบใด
๓. ปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ภาคเอกชน) มีจำนวนกี่แห่ง และรัฐได้เข้าไปช่วย
สนับสนุนภารกิจด้านใดบ้าง
๔. การทำหนังสือสัญญาหรือบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับกรมสุขภาพจิต ได้ดำเนินการ
เป็นประการใด โดยเฉพาะแนวทางการดูแล ฟื้นฟูผู้ป่วยทางจิต ในกรณีการรองรับการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วย
สุขภาพจิตที่ส่งต่อจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจากภาคเอกชน
๕. การส่งต่อบุคคลไร้ที่พึ่งไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด หรือโรงพยาบาลของ
รัฐ กรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก มีขั้นตอน วิธีการอย่างไร เพราะในศูนย์ของภาคเอกชน
จะพบปัญหาเรื่องการส่งต่อบุคคลที่ไม่มีเลขประจำตัว ๑๓ หลัก ซึ่งไม่สามารถรับการรักษาได้ทันทีเนื่องจากมี
ข้อจำกัดหลายประการ
๖. เหตุใดจึงมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคเอกชนขึ้น เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐ
ก็มีศูนย์รองรับอยู่แล้ว หรือมีข้อจำกัดบางประการที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน
ต้องการทราบความแตกต่างว่ามีด้านใดบ้าง
๗. ปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบลหรือไม่ หรือมีเพียงสถานคุ้มครอง
คนไร้ที่พึ่งประจำจังหวัดเท่านั้น

คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า หน่วยงานของท่านมีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นดังกล่าวข้างต้น จึงขอเรียนเชิญอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการเพื่อให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นตลอดจนรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง **ในวันอังคารที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ เวลา ๑๑.๐๐ นาฬิกา ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (โปรแกรม ZOOM)**

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการ ตามกำหนดวันเวลา ดังกล่าว ทั้งนี้ คณะกรรมการได้มีหนังสือเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อีกทางหนึ่งด้วยแล้ว และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์)

ประธานคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก
เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๕ - ๖ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๖

ผู้ประสานงาน : นางเพชรรัตน์ มหาสิงห์ ๐๘๒ ๖๓๖ ๒๖๔๑

หรือนายปิยะพงษ์ น้อยเจริญ ๐๘๘ ๖๕๗ ๗๗๘๓

เอกสารตอบประเด็นประกอบพิจารณาการเข้าร่วมประชุมกับคณะอนุกรรมการ

๑. ปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีทั้งหมดกี่แห่ง

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การจัดสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ และให้บริการสวัสดิการสังคมแก่คนไร้ที่พึ่ง ผู้ทำการขอทานภายใต้พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.๒๕๕๗ และพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ.๒๕๕๙ โดยมีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน ๗๗ แห่ง ทั่วประเทศ และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง จำนวน ๑๑ แห่ง

๒. ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีอำนาจหน้าที่และภารกิจเหมือนหรือแตกต่างกัน และการรับตัวบุคคลไร้ที่พึ่ง ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง หรือสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจะเป็นผู้รับเข้ามาในเบื้องต้น โดยมีกระบวนการและวิธีการส่งต่อในรูปแบบใด

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง และสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีภารกิจและอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน คือ ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง มีอำนาจหน้าที่และภารกิจภายใต้พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ.๒๕๕๗ และพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ.๒๕๕๙ โดยมีบทบาทภารกิจ ดังนี้

๑) สำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง
๒) สืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้

๓) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
๔) ให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามที่สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมอบหมายหรือตามที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเห็นสมควร โดยมีระยะเวลาในการคุ้มครองไม่เกิน ๔๕ วัน

กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามมาตรา ๑๖ ของพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ ดังนี้

๑) แกรับ คือการรับแจ้งเพื่อขอเข้ารับการช่วยเหลือในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เช่น ได้รับแจ้งจากภาคีเครือข่าย หรือผู้ประสบปัญหาติดต่อขอรับบริการด้วยตนเอง

๒) คัดกรอง คือ การจำแนกบุคคลเพื่อเข้ารับการคุ้มครองตามกฎหมายเฉพาะ ได้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

๓) คุ้มครอง คือ การช่วยเหลือตามความเหมาะสมด้านปัจจัย ๔ การดำเนินการด้านสิทธิและสวัสดิการที่พึงได้รับ การวางแผนพัฒนา การส่งเสริมการประกอบอาชีพ รวมถึงการเยี่ยมบ้าน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนประสานส่งต่อครอบครัว ชุมชน หรือสถานประกอบการ

๔) ประสานส่งต่อ คือ หลังจากกลุ่มเป้าหมายได้รับการคุ้มครองตามกระบวนการแล้ว ผู้ใช้บริการที่มีศักยภาพหรือมีความพร้อมสามารถส่งกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชน หรือสถานประกอบการ ในกรณีที่ไม่สามารถกลับคืนสู่ครอบครัว ชุมชนได้ จะเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองภายในสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๑๑ แห่ง ทั่วประเทศ โดยมีบทบาทภารกิจ ดังนี้

- ๑) สำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่งในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
 - ๒) สืบเสาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนไร้ที่พึ่งที่ขอรับการคุ้มครองหรือถูกส่งตัวมายังศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งตามมาตรา ๒๐ หรือมาตรา ๒๒ และให้การคุ้มครองในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งรับตัวคนไร้ที่พึ่งไว้
 - ๓) จัดให้มีที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ จัดให้มีการตรวจสุขภาพกายและสุขภาพจิต ฝึกรบรรมและฝึกออาชีพ รวมทั้งหาอาชีพให้แก่คนไร้ที่พึ่ง
 - ๔) ประสานงานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบในกรณีที่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประเภทนั้น
 - ๕) ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่งในด้านการดำรงชีวิต ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป
 - ๖) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
 - ๗) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนด
- กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตามมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ มีดังนี้**

- ๑) กระบวนการแรกรับ/คัดกรอง ด้วยการตรวจสอบเอกสาร จัดทำบัญชีทรัพย์สิน ถ่ายภาพ ทำทะเบียนประวัติ และตรวจสุขภาพ
- ๒) กระบวนการประเมินวางแผนให้ความช่วยเหลือ ด้วยการประเมินศักยภาพ และทำแผนพัฒนารายบุคคล โดยทีมสหวิชาชีพ
- ๓) กระบวนการให้ความช่วยเหลือตามแผนพัฒนารายบุคคลด้วยการส่งเสริมศักยภาพ ด้านการดำรงชีพ การพัฒนาทักษะอาชีพ การให้คำปรึกษาแนะนำด้านสิทธิ รวมถึงการให้บริการปัจจัย ๔
- ๔) กระบวนการประสานส่งต่อ โดยการติดตามครอบครัว เยี่ยมบ้าน และเตรียมความพร้อมเพื่อการส่งกลับ
- ๕) กระบวนการติดตามและประเมินผล ภายหลังการประสานส่งต่อ จะดำเนินการติดตามผล เพื่อเฝ้าระวัง และป้องกันการกลับมาเป็นคนไร้ที่พึ่งซ้ำ

๓. ปัจจุบันศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง (ภาคเอกชน) มีจำนวนกี่แห่ง และรัฐได้เข้าไปช่วยสนับสนุน ภารกิจด้านใดบ้าง

ปัจจุบันมีศูนย์คุ้มครองภาคเอกชน จำนวน ๔ แห่ง คือ

- ๑) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านบางกอกน้อย (สุวิทย์ วัดหนู)
- ๒) ศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดปทุมธานี (บ้านพูนสุข)
- ๓) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ (บ้านเต็มฝัน)
- ๔) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดขอนแก่น (บ้านโฮมแสนสุข)

ปัจจุบันรัฐได้เข้าไปทำงานกับศูนย์พัฒนาศักยภาพทั้ง ๔ แห่ง ผ่านกลไกศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัด โดยมีมิติการทำงานการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิ การจัดหางานอาชีพ การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน เช่น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-๑๙ มีการจัดการตรวจโควิด การจัดอุปกรณ์ป้องกันโรค รวมถึงกรณีคนไร้ที่พึ่งอยู่ในภาวะพึ่งพิง และไม่สามารถดูแลตัวเองได้ จะดำเนินการรับตัวเข้าคุ้มครอง และประสานส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔. การทำหนังสือสัญญาหรือบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกับกรมสุขภาพจิต ได้ดำเนินการเป็นประการใด โดยเฉพาะแนวทางการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยจิตเวช ในกรณีการรองรับการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยสุขภาพจิตที่ส่งต่อจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งเอกชน

กระทรวง พม. ได้ร่วมมือกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข หาแนวทางแก้ไขปัญหา กลุ่มเปราะบางจิตเวชทั้งระบบ โดยมีเจตนารมณ์ร่วมกันในการดูแลฟื้นฟูกลุ่มเปราะบางจิตเวช ให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และไม่เป็นภาระพึ่งพิง

การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ในครั้งนี้ ประกอบด้วย ๖ หน่วยงาน ได้แก่ กรมสุขภาพจิต กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งความร่วมมือได้ก่อให้เกิดบริการที่สำคัญ เช่น

- คู่มือเรื่องการดูแลฟื้นฟูผู้ใช้บริการที่มีอาการทางจิตเวช ระหว่างสถานรองรับของ พม. กับโรงพยาบาลจิตเวชในพื้นที่
- บริการทางการแพทย์ทางไกล (Telemedicine)
- การตรวจรักษาพยาบาลฉุกเฉิน
- การจัดตั้งศูนย์บริการคนพิการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ณ โรงพยาบาลจิตเวชทุกแห่ง
- การตรวจประเมินสุขภาพจิต และการฝึกอบรมเพิ่มพูนศักยภาพด้านการดูแลสุขภาพจิต ให้แก่บุคลากรเจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- โครงการแลกเปลี่ยนบ้านเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพ

๕. การส่งต่อบุคคลไร้ที่พึ่งไปรับการรักษายังโรงพยาบาลประจำจังหวัด หรือโรงพยาบาลของรัฐ กรณีที่บุคคลดังกล่าวไม่มีเลข ๑๓ หลัก มีขั้นตอน วิธีการอย่างไร เพราะในศูนย์ของภาคเอกชน จะพบปัญหาเรื่องการส่งต่อบุคคลที่ไม่มีเลข ๑๓ หลัก ซึ่งไม่สามารถรับการรักษาได้ทันที เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ

การส่งต่อบุคคลไร้ที่พึ่งที่ไม่มีเลข ๑๓ หลัก เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้ทำหนังสือประสานไปยังโรงพยาบาลที่ส่งตัวคนไร้ที่พึ่งเข้ารับรักษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ซึ่งในขณะนี้ กรม พส. ได้ ดำเนินการแก้ปัญหสถานะบุคคล ซึ่งอยู่ในความดูแลของรัฐ ร่วมกับกรมการปกครอง โดยการจัดทำบันทึกทะเบียนประวัติสำหรับบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน เพื่อเพิ่มชื่อเข้าในทะเบียนบ้านของสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง โดยมุ่งให้เกิดสิทธิในการรักษาพยาบาล

สำหรับกรณีของศูนย์คุ้มครองภาคเอกชน ในกรณีต้องส่งบุคคลไร้ที่พึ่งที่ไม่มีเลข ๑๓ หลัก เข้ารับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาล ได้ใช้วิธีการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เช่นเดียวกัน

๖. เหตุใดจึงมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองภาคเอกชนขึ้น เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐก็มีศูนย์รองรับอยู่แล้ว หรือมีข้อจำกัดบางประการที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน ต้องการทราบความแตกต่างว่ามีด้านใดบ้าง

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาครัฐ เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ ของพระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการสำรวจและติดตามสภาพปัญหาเกี่ยวกับคนไร้ที่พึ่ง ประสานเพื่อจัดส่งคนไร้ที่พึ่งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงให้การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งในเบื้องต้นแก่คนไร้ที่พึ่ง ช่วงระยะเวลาไม่เกิน ๔๕ วัน โดยการดำเนินงานศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของภาครัฐในปัจจุบัน มีมิติการดำเนินงานหลายด้าน เช่น

- บริการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
- การตั้งจุดประสานงานในพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้คนไร้ที่พึ่งได้รับบริการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว
- การช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้มีรายได้น้อยและไร้ที่พึ่ง
- การพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง เพื่อการป้องกันกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นคนไร้ที่พึ่ง
- การรณรงค์ทางสังคมเพื่อส่งเสริมการช่วยเหลือและให้โอกาสกับคนไร้ที่พึ่ง
- การขับเคลื่อนงานคณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัด

ขณะที่ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคเอกชนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากการรวมกลุ่มของคนไร้ที่พึ่งเพื่อการจัดการตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดที่อยู่อาศัย การส่งเสริมอาชีพ และการจัดหางาน เป็นต้น โดยการสนับสนุนขององค์กรภาคประชาสังคม

ขณะที่คนไร้ที่พึ่งส่วนใหญ่มักปฏิเสธการคุ้มครองจากศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาครัฐ เนื่องจากการเข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งมีระเบียบปฏิบัติของทางราชการ เช่น การเข้า-ออกสถานที่พักเป็นเวลา การจัดให้คนไร้ที่พึ่งมีกิจกรรมฝึกทักษะชีวิตและการจัดหางานในระหว่างพักอาศัย เป็นต้น ทำให้คนไร้ที่พึ่งซึ่งอาจมีศักยภาพในการดูแลตนเองได้ระดับหนึ่งและต้องการอิสระในการดำเนินชีวิต ไม่ประสงค์เข้าพักภายในศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของรัฐเท่าที่ควร

ดังนั้น การจัดตั้งของศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งภาคเอกชน จึงมีลักษณะเป็นการบริการทางเลือกเสริมบริการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งของหน่วยงานภาครัฐที่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ให้เกิดเป็นบริการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนไร้ที่พึ่ง เพราะคนไร้ที่พึ่งเป็นผู้กำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกันเป็นผู้รับผิดชอบจัดการตนเอง และช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามความเหมาะสม

ปัจจุบัน ได้มีการศึกษาวิจัยเรื่อง พัฒนาระดับคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน (โครงการห้องเช่าคนละครึ่ง) โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ร่วมกับสถาบันวิจัยจุฬาลงกรณ์ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน โดยการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๗. ปัจจุบันมีการตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบลหรือไม่ หรือมีเพียงสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่งประจำจังหวัดเท่านั้น

ปัจจุบัน มีศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับจังหวัด แต่ยังไม่มีการขยายการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบล โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมีแนวคิดในการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งระดับตำบล โดยการบูรณาการดำเนินงานกับชุมชนท้องถิ่น ให้การความคุ้มครองกลุ่มเป้าหมายและแก้ไขปัญหาทางสังคม เพื่อให้ชุมชนเกิดการตระหนักรู้ เกิดการยอมรับ และเข้ามีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือ แบ่งปันข้อคิดเห็น เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ตลอดจนการจัดบริการสวัสดิการของชุมชน เช่น ตำบลช่วงเปา จังหวัดเชียงใหม่ ตำบลนาหว้า จังหวัดนครพนม ตำบลสมอโคน จังหวัดตาก เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว ปัจจุบัน กระทรวง พม. ได้มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือสังคมระดับตำบล ซึ่งมีบทบาทในการดูแลช่วยเหลือด้านสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มคนเปราะบางให้ครอบคลุมทุกมิติ ขณะนี้ได้จัดตั้งไปแล้วจำนวน ๖,๙๓๘ แห่ง

กระบวนการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

พนักงานเจ้าหน้าที่/
ตำรวจ/ส.ร./อปท./
กท. NGOs/
พลเมืองดี/ ฯลฯ

นำส่ง
ม.20

ศูนย์คุ้มครอง คนไร้ที่พึ่ง

Walk-in
ม.19

ตามพ.ร.บ

พ.ร.บ คนไร้ที่พึ่ง 2557
พ.ร.บ ขอกาน 2559

ตามประกาศ

คณะกรรมการคุ้มครอง
คนไร้ที่พึ่ง

ม.23 กม.เฉพาะ

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
- กรมกิจการผู้สูงอายุ
- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
- สป. (กองต่อต้านการค้ามนุษย์)

หนังสือ
ปฏิเสธรจาก
กม.เฉพาะ

แรกรับ

ตรวจเอกสาร/ตรวจค้นร่างกาย/
ทำบัญชีทรัพย์สินถ่ายภาพ/
ทำทะเบียนประวัติ

+ ตรวจสอบประวัติอาชญากรรม
+ ตรวจสอบสถานะทางทะเบียนราษฎร

SW.กาย/จิตเวช

คัดกรอง

โดยทีมสหวิชาชีพ / IRP

ต่าง
ตัว

ตำรวจ/
ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง/
สถานทูต

สถานคุ้มครอง คนไร้ที่พึ่ง

คนไร้ที่พึ่ง

คุ้มครอง

- เบื้องต้น (รักษา/ทะเบียน/
สิทธิสวัสดิการ)
- ประเมินวางแผน (IRP)
- พัฒนาศักยภาพ (กาย/จิต/
สังคม/อาชีพ)
- ติดตาม/เตรียมความพร้อม
(เยี่ยมบ้าน/ประสาน)

มีความพร้อม

A B C

บ้าน /
สถานประกอบการ

จิตดี/กายดี

A

บ้านน้อย

นิคมฯ + ศพว.
ร่วมติดตาม

ศพว. + อพม. + ภาครัฐเครือข่าย
ร่วมติดตาม

ต้องการ
พัฒนา

ส่งต่อ

ศูนย์ส่งเสริมฯ

บ้านน้อยฯ

Half-way
house

ครอบครัว

สถานประกอบการ

A B

A

A

A B C

A

IRP
ฟื้นฟูพัฒนา
ศักยภาพ
/กิจกรรม
/อาชีพบำบัด

ศูนย์ส่งเสริมฯ

บ้านน้อยฯ

Half-way
house

ครอบครัว

สถานประกอบการ

A B

A

A

A B C

A

กระบวนการศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

[๒๓]

กลุ่มเป้าหมาย
คนไร้ที่พึ่ง / คนขอทาน

1
แรกรับ
(7 วัน)

พนักงานเจ้าหน้าที่/ ตำรวจ/ส.ร./อปท./ กทม./NGOs/ วลเมืองดี/ฯลฯ

ม.20 นำส่ง

Walk-in ม.19

ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

ตามพ.ร.บ พ.ร.บ คนไร้ที่พึ่ง 2557 พ.ร.บ ขอทาน 2559
ตามประกาศ คณะกรรมการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

OSCC 1300 HOTLINE

ตรวจสอบเอกสาร เช่น ใบแจ้งความหลักฐานสำคัญอื่นๆ ตรวจร่างกาย ทำบัญชีทรัพย์สิน ถ่ายภาพ ทำทะเบียนประวัติ ตรวจสอบประวัติอาชญากรรม ตรวจสอบสถานะทางทะเบียนราษฎร

2
คัดกรอง

ม.23 กม. เฉพาะ

- ☐ กรมกิจการเด็กและเยาวชน
- ☐ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
- ☐ กรมกิจการผู้สูงอายุ
- ☐ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
- ☐ สป. (กองต่อต้านการค้ามนุษย์)

เจ็บป่วย โรงพยาบาล กาย/จิต

ต่างด้าว ตำรวจ/ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง/ สถานทูต

สถานที่ในการประสานส่งต่อ (ม.23)

เหยื่อค้ามนุษย์ สถานฯ ผู้ประสบปัญหา การค้ามนุษย์	พิการทางจิต บ้านกึ่งวิถี ชาย/หญิง	พิการ สถานคุ้มครอง และพัฒนา คนพิการ	เด็ก บพค./สถานฯ	ผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาการ จิตสวัสดิการสังคม ผู้สูงอายุ	สตรี ศูนย์เรียนรู้ การพัฒนา สตรีและ ครอบครัว
--	--	---	---------------------------	---	---

3
คุ้มครอง
(15 วัน)

ช่วยเหลือเบื้องต้น ตรวจร่างกาย/ จิต/ปัจจัยสี่/ ดำเนินการทางทะเบียนราษฎร/ สิทธิสวัสดิการ	ประเมินวางแผนรายกรณี ประเมินศักยภาพ ทำแผน IRP โดยทีมสหวิชาชีพ	พัฒนาศักยภาพ กิจกรรมการดูแลตนเอง/ส่งเสริมอาชีพ/จัดหางาน / การศึกษาจากระบบ	ติดตามเตรียมความพร้อม เยี่ยมบ้าน/ประสานเครือข่ายติดตาม / ประสานจัดหางาน / สถานประกอบการ
---	---	---	---

4
ส่งต่อ

สถานที่นำส่งผู้ใช้บริการ

ศูนย์ส่งเสริม	บ้านน้อยฯ	สถานคุ้มครองฯ	ครอบครัว	สถานประกอบการ
A	A	B C	A B C	A

5
ติดตาม

การเยี่ยมบ้าน/การติดตามครอบครัว/สถานประกอบการ
รายไตรมาส / รายเดือน / รายปี

บันทึกและจัดทำแฟ้มประวัติเคสทุกกรณี

ศคพ. ลงเยี่ยมบ้านในพื้นที่จังหวัดตนเอง	ศคพ. ประสาน ศคพ. อื่น ๆ กรณีผู้ใช้บริการอยู่นอกพื้นที่รับผิดชอบ	ศคพ. ประสานเครือข่าย อพม. อสม. เทศบาล ก้องถิ่น ก้องที่ ติดตามการเยี่ยมบ้าน
--	---	--

กระบวนการงานสถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

[๖๔]

กลุ่มเป้าหมาย
คนไร้ที่พึ่ง
คนขอทาน

พ.ร.บ.การคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง
พ.ศ.2557

มาตรา 19/20/22

พ.ร.บ.ควบคุมการขอทาน
พ.ศ.2559

มาตรา 15

พ.ร.บ.สุขภาพจิต พ.ศ.2551

มาตรา 40

สถานคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง 11 แห่ง

1 กระบวนการแรกรับ/คัดกรอง

คัดกรอง/ตรวจเอกสาร/ตรวจร่างกาย/ทำบัญชีทรัพย์สิน/ถ่ายภาพ/ทำทะเบียนประวัติ

- เอกสารนำส่ง
- บัตรประชาชน/ทะเบียนบ้าน
- หนังสือยินยอมเข้ารับบริการ
- เอกสารประวัติ
- เอกสารหลักฐานอื่นๆ

2 กระบวนการประเมินวางแผนให้ความช่วยเหลือ

ประเมินศักยภาพ/ทำแผน IRP โดยทีมสหวิชาชีพ

- ตรวจสอบสุขภาพกาย/จิต
- สืบเสาะข้อมูลเชิงลึก
- ประเมินกาย จิต สังคม

3 กระบวนการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

ปัจจัยสี่/ พัฒนาศักยภาพ/ส่งเสริมอาชีพ/ให้คำปรึกษาแนะนำ/ช่วยเหลือ
ในการดำรงชีวิต/ ด้านกฎหมายสถานะทางทะเบียน/ พิทักษ์สิทธิ

- พัฒนาพัฒนาศักยภาพ
กาย/จิต/สังคม/การศึกษา/
อาชีพ
- สนับสนุนการมีส่วนร่วมของ
เครือข่าย

4 กระบวนการประสานส่งต่อ

การเยี่ยมบ้าน/การติดตามครอบครัว/การเตรียมความพร้อมก่อนส่งต่อ

- ส่งกลับครอบครัว
- ส่งต่อสถานประกอบการ
- ส่งต่อไปยังศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนาทักษะชีวิต
- ส่งเข้าโครงการบ้านน้อยใน
นิคม
- ส่งเข้า บ้านเติมฝัน
Halfway house

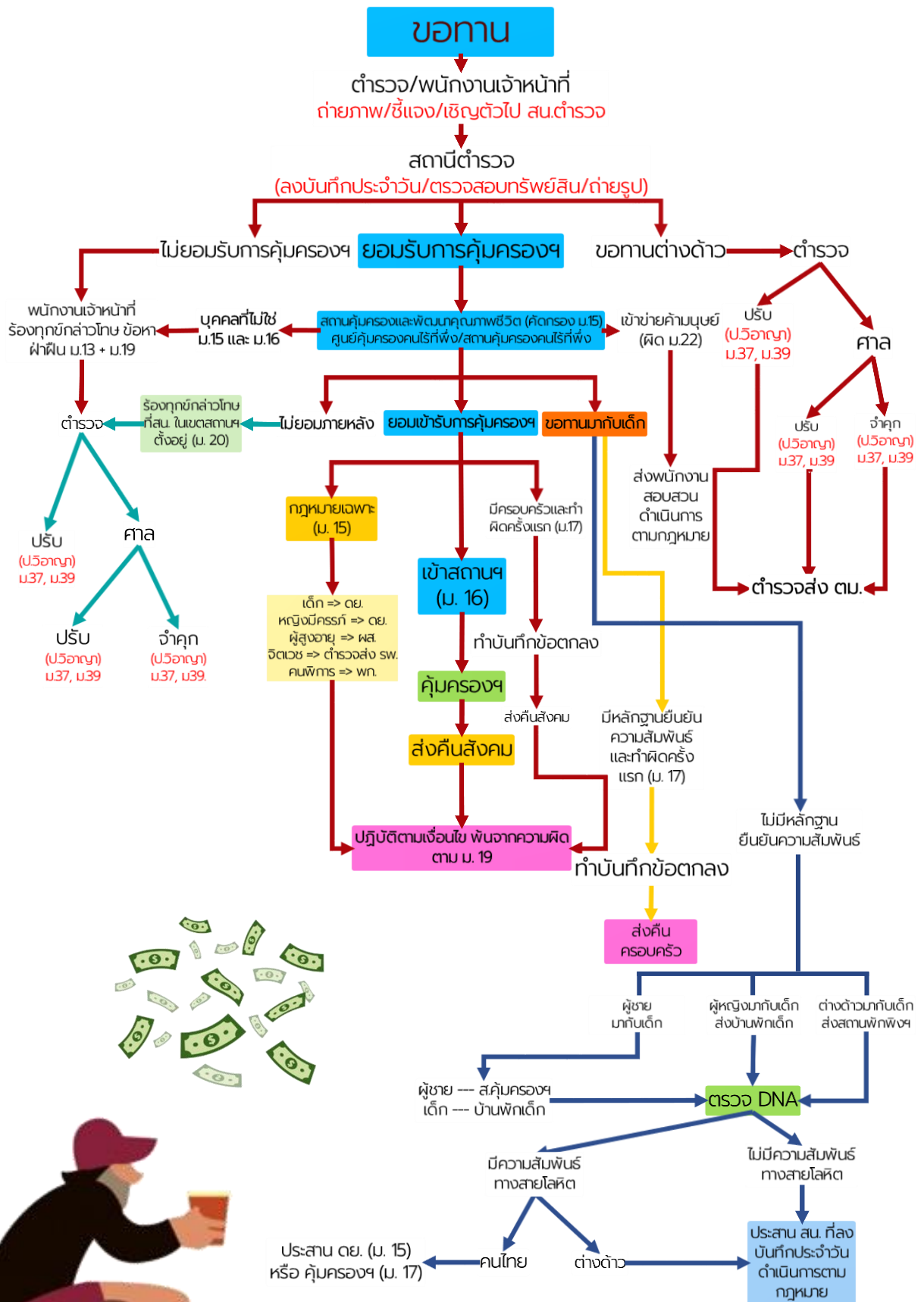
5 กระบวนการติดตามและประเมินผล

การติดตามผลภายหลังการประสานส่งต่อ/ดำเนินการเชิงเฝ้าระวัง/ป้องกัน

- ติดตามและประเมินผลราย
เดือน /รายไตรมาส /รายปี

กระบวนการ ดำเนินการกับผู้กระทำอาชญากรรม

ภาคผนวก ข

รายชื่อคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน
สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
วุฒิสภา

๑. นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์	ประธานคณะกรรมการ
๒. พลตรี โอสถ ภาวิไล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางเพ็ญพักตร์ ศรีทอง	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางทัศนีย์ ยิวานนท์	เลขาธิการคณะกรรมการ
๖. พลเอก ไพชยนต์ คำทันเจริญ	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นางผาณิต นิติทัณฑ์ประภาศ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘. นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐. นายพีระศักดิ์ พอจิต	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	กรรมการ
๑๒. นายมณฑิร บุญตัน	กรรมการ
๑๓. นายยุทธนา ทัพเจริญ	กรรมการ
๑๔. พลเอก วลีต โรจนภักดี	กรรมการ
๑๕. นายอำพล จินดาวัฒนะ	กรรมการ
ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์	
- นายอนุพร อรุณรัตน์	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

รายชื่อที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ
และเลขานุการประจำคณะกรรมการ

๑. นางจิราภรณ์ เล้าเจริญ	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๒. นางณัฐินีภรณ์ จันทร์โหนดัย	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๓. นายวงศ์พันธ์ ฌัณนัยพัต	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๔. นายศุภชัย สตรีศิลป์	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๕. นางอุบล หลิมสกุล	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๖. นายเอกกมล แพทยานันท์	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๗. นายอัครเดช สุพรรณฝ้าย	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๘. นายสุวัช สิงหพันธุ์	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๙. นางงามจิต แต่สุวรรณ	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๐. นางสาวบุญชिरา ภูชนะจิต	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๑. พลเอก ศุภเกษม องคะศิลป์	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๒. นางนฤมล ล้อมทอง	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๓. นายเอกพิทยา เอี่ยมคงเอก	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๔. พันเอก หญิง เรื่องพรรษา ชื่นนิยมธรรม	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๕. นางณัฐภัก อติเชษฐนิศ	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๖. นายนิติ ถาวรณชัย	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๗. นางอาทิตยา นรารววัชร	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๘. นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๙. นางพัฒนฉัตร ภักทศาสตร์วงศ์	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๒๐. นางณัฐนันท์ สว่างวงศ์	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๒๑. นางสาวมาลัย સાแก้ว	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๒๒. พันเอก ธนัญชัย พยัตตพงษ์	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๓. นายวิกร ภูวพัชร	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๔. นางสาวสุภาพิษฐ์ ไชยดิษฐ์	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๕. นายสถาวร จันทรผ่องศรี	เลขานุการประจำคณะกรรมการ

**รายชื่อคณะกรรมการ
คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส**

๑. นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์	ประธานคณะกรรมการ
๒. พลเอก ไพบยนต์ คำทันเจริญ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางจิราภรณ์ เล้าเจริญ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นางงามจิต แต่สุวรรณ	อนุกรรมการ
๕. นายศุภชัย สถีรศิลป์	อนุกรรมการ
๖. นายสำราญ อรุณชาติ	อนุกรรมการ
๗. นางสาวบุญชิตรา ภูชนะจิต	อนุกรรมการ
๘. นายธนรัตน์ ธาราภรณ์	อนุกรรมการ
๙. นายอัครเดช สุพรรณฝ้าย	อนุกรรมการ
๑๐. นายศุภากร ปทุมรัตน์นารถ	อนุกรรมการ
๑๑. นางณัฐนันท์ สว่างวงศ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒. นางเพชรรัตน์ มหาสิงห์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ ประกอบด้วย	
๑. นางทัศนียา ยุวานนท์	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๒. นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

**รายชื่อคณะกรรมการ
คณะกรรมการกิจการสตรี และผู้มีความหลากหลายทางเพศ**

๑. นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
และอนุกรรมการ
๒. พลเอก พหล สง่าเนตร	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
และอนุกรรมการ
๓. นางทัศนีย์ ยุวานนท์	ประธานคณะกรรมการ
๔. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๕. นางจิราภรณ์ เล้าเจริญ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๖. นางงามจิต แต่สุวรรณ	อนุกรรมการ
๗. นางณัฐนันท์ สว่างวงศ์	อนุกรรมการ
๘. นายธีรวุฒิ กลิ่นกุสม	อนุกรรมการ
๙. นางสาวพัชรา พอจิต	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวอังคณา ใจกิจสุวรรณ	อนุกรรมการ
๑๑. นางสาวอุไร เล็กน้อย	อนุกรรมการ
๑๒. นางสาวฉัตรสุดา ศิริวงศ์	อนุกรรมการและเลขานุการ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ	
- นายอนุพร อรุณรัตน์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

**รายชื่อคณะกรรมการ
คณะกรรมการกิจการคนพิการ**

๑. นายมณฑิยา บุญตัน	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นางสาวเครือวัลย์ เทียงธรรม	อนุกรรมการ
๕. นางสาววิจิตา รชตะนันท์กุล	อนุกรรมการ
๖. นางสาววันทนีย์ พันธชาติ	อนุกรรมการ
๗. นายวิฑูต บุนนาค	อนุกรรมการ
๘. นายสุชาติ โอวาทวรรณสกุล	อนุกรรมการ
๙. นางอาทิตยา นรารวัชร	อนุกรรมการ
๑๐. นายสว่าง ศรีสม	อนุกรรมการ
๑๑. นายรัตน์ กิจธรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒. นางสาวพิมพ์ปฎา อติสิราวัชร	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ ประกอบด้วย

๑. พลตรี ไอสถ ภาวิไล	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒. นายชูศักดิ์ จันทยานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๓. นายธีรยุทธ สุคนธวิท	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๔. นางนุชจारी คล้ายสุวรรณ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๕. นางพวงแก้ว กิจธรรม	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๖. นางวัชรา ธีวโพบูลย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๗. นายศุภชีพ ดิษเทศ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๘. นางสาวสรานัญภัทร อนุมัติราชกิจ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๙. นายสุพล ปรีสุทธิ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๐. นายสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๑. นายเอกกมล แพทยานันท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๒. รองศาสตราจารย์ณัฐนียา ไตรรักษา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการปฏิรูปด้านสังคม กิจการผู้สูงอายุและสังคมสูงวัย

๑. นางเพ็ญพักตร์ ศรีทอง	อนุกรรมการและที่ปรึกษา
๒. นายอำพล จินดาวัฒนะ	ประธานคณะอนุกรรมการ
๓. นายยุทธนา ทัพเจริญ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๔. นางจรรุจน์ อึ้งภากรณ์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๕. นายณัฐเมศวร์ เรืองพิชัยพร	อนุกรรมการ
๖. นายดารนัย อินสว่าง	อนุกรรมการ
๗. ศาสตราจารย์เกียรติคุณธรรมศักดิ์ พงศ์พิชญามาตย์	อนุกรรมการ
๘. พลเอก บุญลือ วงษ์ท้าว	อนุกรรมการ
๙. นายประกาศิต กายะสิทธิ์	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวรัญญา เทียวกุล	อนุกรรมการ
๑๑. นางกรรณิการ์ บรรเทิงจิตร	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒. นางสาวบุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
- ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ ประกอบด้วย**
๑. แพทย์หญิงพรรณพิมล วิปุลากร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒. นายพลากร วงศ์กองแก้ว	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

รายชื่อฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน
สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
วุฒิสภา

๑. นางสาวภริมย์ นิลทัฬห	ผู้บังคับบัญชาของกลุ่มงานคณะกรรมการพัฒนาสังคมฯ
๒. นางธนยา สิงห์มณี	นิติกรชำนาญการ
๓. นางสาวพิมพ์ปญา อติสิราวัชร	นิติกรชำนาญการ
๔. นางสาวธรรมรัตน์ ศรีทองกุล	นิติกรชำนาญการ
๕. นางเพชรรัตน์ มหาสิงห์	วิทยากรชำนาญการ
๖. นางจิตตินันท์ ศิริอังกานนท์	วิทยากรชำนาญการ
๗. นางสาวฉัตรสุดา ศิริวงศ์	นิติกรปฏิบัติการ
๘. นางสาวจิตรลดา องอาจ	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
๙. นางสาวสุธาทิพย์ สมัครการ	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
๑๐. นายรุ่งเพชร งามพร้อม	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
๑๑. นายปิยะพงษ์ น้อยเจริญ	นักวิชาการสนับสนุนงานวิชาการ
๑๒. นางสาวนธิดา ศรีอุตะ	พนักงานสนับสนุนการประชุม
๑๓. นางสาวศกวรรณ พึ่งน้ำ	พนักงานสนับสนุนการประชุม

กลุ่มงานคณะกรรมการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก
เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๕ - ๖

ออกแบบและพิมพ์ที่
สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๑-๒, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๕-๖